

Scriptie

Helpt het om geholpen te worden?! De ontwikkeling van depressieve symptomen bij kinderen die gepest worden en de rol van ondersteuning van ouders en klasgenoten

Does it help to be helped?! The development of depressive symptoms in children who are bullied and the role of parental and peer support

Naam:	Jesse Tersteeg
Studentnummer:	4196457
Begeleider:	Dr. L. Laninga-Wijnen
Referent:	Dr. J.M.E. Huisman
Datum:	12-05-2022
Dataset:	SNARE
Universiteit:	Rijksuniversiteit Groningen
Faculteit:	Gedrags- en Maatschappijwetenschappen
Opleiding:	Sociologie

Samenvatting

Van de middelbare scholieren in Nederland wordt gemiddeld 5% gepest (Nederlands Jeugdinstituut, 2020; Stop pesten nu!, 2021). Slachtoffers van pesten hebben een groter risico tot de ontwikkeling van depressieve symptomen (Hawker & Boulton, 2000). De mate waarin een slachtoffer van pesten depressieve symptomen ontwikkelt, verschilt per slachtoffer. Dit komt door de invloed van veel verschillende factoren, waaronder cognitieve en sociale. De literatuur is daarnaast niet eenduidig over de mogelijk bufferende of versterkende rol van ondersteunende relaties op de ontwikkeling van depressieve symptomen onder slachtoffers van pesten.

Vanuit de stress-buffer theorie (Cohen & Wills, 1985) kan er beredeneerd worden dat ondersteunende relaties van een slachtoffer van pesten een bufferend effect hebben tegen depressieve symptomen, door onder andere stress te verminderen. Ondersteunende relaties kunnen echter mogelijk ook de ontwikkeling van depressieve symptomen onder slachtoffers van pesten versterken. De verleende steun aan het slachtoffer, zou als een vergrootglas werken, waardoor de focus komt op het negatieve gevoel.

In dit onderzoek is de ontwikkeling van depressieve symptomen onder middelbare scholieren bij slachtoffers van pesten onderzocht. Daarnaast is onderzocht wat de mogelijk versterkende of bufferende rol is van ondersteunende ouder-kind relatie en ondersteunende relaties met klasgenoten op de ontwikkeling van depressieve symptomen onder slachtoffers van pesten. Deze verbanden zijn onderzocht door longitudinaal onderzoek te doen over een periode van drie maanden tot één jaar. De data is verzameld onder eerste- en tweedejaars scholieren op twee middelbare scholen in Nederland. Vervolgens zijn twee lineaire hiërarchische regressies uitgevoerd, waarbij gebruik is gemaakt van zowel peer-nominaties als zelfrapportages.

Er is een verband gevonden tussen het slachtoffer zijn van pesten en depressieve symptomen over een korte tijdsspanne (drie maanden), maar niet over een langere tijdsspanne (één jaar). Daarnaast is er geen verband gevonden tussen een positieve of negatieve invloed van ondersteunende ouder-kind relatie op de mate waarin slachtoffers van pesten depressieve symptomen ontwikkelen. Het is gebleken dat ondersteunende relaties met klasgenoten op de korte termijn (drie maanden) een versterkend effect hebben op depressieve symptomen, waar na één jaar het effect verandert en juist buffert tegen depressieve symptomen.

Er kan geconcludeerd worden dat het slachtoffer zijn van pesten op de korte termijn leidt tot meer depressieve symptomen. Daarnaast versterken ondersteunende relaties met klasgenoten op de korte termijn depressieve symptomen onder slachtoffers van pesten, maar

bufferen ze tegen deze effecten op de langere termijn. De conclusies uit dit onderzoek maken het complexe verband tussen slachtofferschap van pesten en de ontwikkeling van depressieve symptomen verder inzichtelijk. Om meer inzicht te bieden in dit verband, is het van belang dat er verder onderzoek gedaan wordt naar de rol die ondersteunende relaties spelen bij de ontwikkeling van depressieve symptomen onder slachtoffers. Hierbij moet er dieper worden ingegaan op onderscheidende vormen, zoals de soort ondersteuning of het geslacht van de ondersteunende partij.

Inhoud

Samenvatting	2
Inleiding	5
Theoretisch kader	8
Methoden.....	14
Resultaten	20
Conclusie en discussie.....	33
Literatuurlijst.....	40
Bijlagen	46

Inleiding

Pesten is een veel voorkomend verschijnsel wat plaatsvindt in de gehele samenleving. Gemiddeld genomen wordt wereldwijd 32% en Europees 25% van de scholieren maandelijks gepest (UNESCO, 2019). In Nederland is dit percentage lager en wordt op de middelbare school 1 op de 20 leerlingen maandelijks gepest (Nederlands Jeugdinstituut, 2020; Stop pesten nu!, 2021). Onder pesten wordt verstaan het veelvuldig en opzettelijk kwaad doen van anderen tegen iemand die zichzelf niet goed kan verdedigen en is er sprake van een machtsimbans (Olweus, 1996; Olweus & Limber, 2010; Volk e.a. 2014).

Dat in Nederland naar verhouding minder wordt gepest dan in andere landen maakt pesten in de Nederlandse samenleving niet minder zorgelijk, gezien de grote gevolgen die pesten heeft op de slachtoffers. Hierbij gaat het om zowel externaliserende problematiek zoals agressie en internaliserende problematiek, waaronder depressie en sociale angst (Hawker & Boulton, 2000; Reijntjes e.a. 2010). Uit onderzoek is gebleken dat met name depressieve kenmerken een veelvoorkomende consequentie zijn van gepest worden (Hawker & Boulton, 2000), echter zijn er wel duidelijke verschillen tussen studies in de sterkte van dit effect: sommige studies tonen een sterk effect van gepest worden op depressie (Bond e.a. 2001; Fleming & Jacobsen, 2009) terwijl andere studies een middelmatig verband (Kaltiala-Heino e.a. 2000; Klomek e.a. 2007), zwak (Holfeld & Leadbeater, 2018), of zelfs een niet significant verband detecteren over tijd (Vallaincourt e.a. 2013).

Deze verschillen tussen studies kunnen een aanwijzing zijn dat de mate waarin slachtoffers van pesten depressieve klachten ontwikkelen, *afhangt* van andere factoren. De stress-buffer theorie stelt dat *positieve relaties met anderen* een sleutelrol kunnen spelen in het verminderen van de mate waarin stressvolle situaties (zoals gepest worden) leiden tot depressieve klachten (Cohen & Wills, 1985). Specifieker stelt de theorie dat goed omgaan met stressvolle momenten mogelijk is als een persoon het gevoel heeft dat diens sociale netwerk de nodige ondersteuning zal verzorgen. Sociale ondersteuning buffert dan ook tegen de negatieve psychologische effecten (zoals piekeren) die voortkomen uit stressvolle levensgebeurtenissen (Cohen & Pressman, 2004). Zo is uit onderzoek gebleken dat praten tegen betrouwbare anderen over stressvolle ervaringen ervoor zorgt dat een persoon minder vaak negatieve gedachten heeft en een grotere zelfredzaamheid ontwikkelt, waardoor het psychologische welzijn verbetert (Ge e.a. 2009).

Hoewel tijdens de adolescentie leeftijdgenoten een steeds belangrijkere plaats innemen (Veenstra & Laninga-Wijnen, 2022) en jongeren minder tijd met hun ouders spenderen (Brown

& Larson, 2009), staan ouders niet geheel langs de zijlijn. Zo zou ouderlijke ondersteuning nog steeds een rol kunnen spelen om goed om te gaan met lastige situaties (Collins & Laursen, 2006; Rueger e.a. 2016). Zowel de relaties met leeftijdsgenoten als de band met ouders kunnen daarom een sleutelrol spelen in de mate waarin slachtoffers van pesten depressieve klachten ontwikkelen. Tot dusver hebben een aantal studies de mogelijke positieve rol van relaties met anderen onderzocht, maar hun bevindingen verschillen sterk van elkaar: sommige studies vonden dat jongeren die een minder goede band hebben met hun ouders, zich sneller depressief voelen (McLeod e.a. 2007), terwijl andere studies tegen de verwachting in vonden dat ondersteuning van ouders de kans op depressieve symptomen kan vergroten onder slachtoffers van pesten (Desjardins & Leadbeater, 2011). Ook voor de relatie met leeftijdsgenoten is het beeld niet geheel consistent: sommige studies vonden dat slachtoffers met positieve relaties (zoals vriendschappen of hulpbetonen) minder depressieve symptomen ontwikkelen (Schacter & Juvonen, 2019; Sainio e.a. 2010), terwijl andere studies aantonen dat deze relaties met leeftijdsgenoten geen effect (Burke e.a. 2017) of zelfs averechtse effecten kunnen hebben en depressieve symptomen onder slachtoffers kunnen versterken (Desjardins & Leadbeater, 2011).

Wetenschappelijke relevantie

Voorgaande onderzoeken hebben al waardevolle inzichten geboden in de verschillende factoren die van invloed zijn op het verband tussen gepest worden en het slachtoffer zijn van pesten. Deze onderzoeken zijn echter niet altijd eenduidig, daarnaast zijn de meeste van deze onderzoeken cross-sectioneel. De longitudinale studies die onderzoek doen naar dit onderwerp zijn van langdurige aard (twee tot zes jaar). Bovendien keken weinig studies naar zowel de rol van ouders als leeftijdsgenoten. De huidige studie zal daarom bijdragen aan de literatuur door longitudinaal -over een tijdspanne van zowel drie maanden als één jaar- te onderzoeken in hoeverre de relatie tussen gepest worden en depressieve symptomen afhangt van ondersteunende relaties met zowel ouders als klasgenoten. Daarnaast zal er gekeken worden naar de mogelijke invloed van geslacht op beide (modererende) verbanden.

Om dit beter te begrijpen wordt in dit onderzoek de volgende onderzoeksvraag behandeld: Wat is de invloed van slachtoffer zijn van pesten op de ontwikkeling van depressieve symptomen? Wat is de invloed van klasgenoten en ouders op de ontwikkeling van depressieve symptomen bij slachtoffers van pesten?

Opbouw scriptie

In dit onderzoek wordt allereerst de theorie omtrent de invloed van gepest worden op depressieve symptomen nader onderzocht. Daarnaast wordt dieper ingegaan op de mogelijk bufferende of versterkende rol die ouders en klasgenoten kunnen hebben op de ontwikkeling van depressieve symptomen bij slachtoffers van pesten. Vervolgens wordt de in dit onderzoek gehanteerde dataset en methode uiteengezet, gevolgd door een analyse van de gevonden resultaten. Tot slot wordt gereflecteerd op deze resultaten in de discussie in conclusie.

Theoretisch kader

De Invloed van Gepest worden op Depressieve Symptomen

Kinderen die gepest worden hebben grotere kans om depressieve symptomen te ontwikkelen (Kaltiala-Heino e.a. 1999; Reijntjes e.a. 2010). Hiervoor kunnen verschillende mogelijke oorzaken worden aangewezen. De eerste mogelijke oorzaak is dat gepest worden een stressvolle situatie is. Stress zorgt ervoor dat jongeren minder positieve sociale cognities ontwikkelen en daardoor gevoeliger worden voor de ontwikkeling van depressieve symptomen (Holmes e.a. 2012). Sociaal-cognitieve stress-theorieën stellen dat hoe langer jongeren blootgesteld worden aan stress, hoe meer zij negatieve cognities ontwikkelen over zichzelf, over anderen en over hun situatie (Dohrewend, 1978). Op deze manier kunnen slachtoffers zichzelf minder waard achten dan leeftijdsgenoten (laag zelfbeeld), kunnen ze wantrouwen ontwikkelen naar leeftijdsgenoten (bijvoorbeeld dat andere mensen niet te vertrouwen zijn) of denken dat ze geen controle hebben over de peestsituaties (bijvoorbeeld dat de situatie niet zal veranderen). Deze sociale cognities kunnen bijdragen aan depressieve kenmerken. In het verlengde hiervan stelt de hopeloosheid theorie van depressie (Abramson e.a. 1989) dat de causale attributie die jongeren vormen over negatieve ervaringen het risico beïnvloedt om depressieve symptomen te ontwikkelen. Jongeren met een negatieve attributiestijl zullen namelijk de *oorzaak* van de stressvolle situatie toeschrijven aan interne, stabiele en globale oorzaken. Een voorbeeld hiervan is dat wanneer iemand gepest wordt, het slachtoffer dit toeschrijft aan het feit dat hij een dikke onderlip heeft (intern), de dikke onderlip gaat niet weg (stabiel) en dit zal altijd te zien zijn en in elke situatie de reden zijn waarom iemand gepest wordt (globaal). Hierdoor legt het slachtoffer de schuld bij zichzelf, gelooft het slachtoffer dat het pesten niet zal overgaan en dat dit makkelijk in veel situaties zal gebeuren, waardoor de kans op de ontwikkeling van depressieve symptomen groter wordt.

Een andere mogelijke reden waarom gepest worden voorspellend is voor depressieve symptomen, is dat een slachtoffer van pesten zich alleen voelt en in een isolement belandt. Pesten kan namelijk bij slachtoffers zorgen voor wantrouwen naar leeftijdsgenoten: blijkbaar is niet iedereen te vertrouwen en kunnen andere jongeren gemene dingen doen. Slachtoffers kijken dan op een negatieve manier naar relaties met leeftijdsgenoten en zullen deze minder snel aan durven gaan, waardoor ze minder mogelijkheden hebben om te profiteren van de positieve zaken die relaties met leeftijdsgenoten te bieden hebben. Inderdaad heeft eerder onderzoek aangetoond dat slachtoffers van pesten minder vrienden hebben en ook minder diepgaande vriendschappen ontwikkelen (Bowker e.a. 2006; Fox & Boulton, 2006; Slee & Rigby, 1993; Kaltiala-Heino e.a. 1999). Hierdoor hebben slachtoffers van pesten minder

mogelijkheden om positieve ervaringen op te doen met leeftijdsgenoten, die een tegengeluid kunnen bieden aan de negatieve pestervaringen. Door het gebrek aan dit tegengeluid zal een slachtoffer eerder depressieve symptomen ontwikkelen.

In lijn met deze verschillende theoretische argumentaties, hebben verscheidene studies aangetoond dat er een positief verband is tussen gepest worden en de ontwikkeling van depressieve symptomen (Hawker & Boulton, 2000; Reijntjes e.a. 2010). In de huidige studie wordt dan ook verwacht dat slachtoffers van pesten meer depressieve symptomen vertonen dan jongeren die geen slachtoffer zijn van pesten.

De Rol van Ondersteunende Relaties in de Ontwikkeling van Depressieve Symptomen bij Slachtoffers

Zoals hiervoor besproken vergroot het slachtoffer zijn van pesten *gemiddeld genomen* de kans om depressieve symptomen te ontwikkelen. Er kunnen echter grote verschillen zijn tussen slachtoffers in de mate waarin dit daadwerkelijk gebeurt. Verschillende factoren spelen een rol in dit proces, waaronder individuele en contextuele (bijvoorbeeld sociale) factoren. Veel voorgaande studies hebben aandacht besteed aan individuele factoren, zoals cognitieve factoren (attributiestijl; Hankin, 2008; Panzarella e.a. 2006), emotionele factoren (reeds aanwezige psychosociale problematiek) of genetische gevoeligheden (Bowes e.a. 2013; Thapar e.a. 2012). De laatste jaren is er toenemende aandacht voor het feit dat slachtoffers en de ontwikkeling van hun psychologische problemen *in context* begrepen moeten worden (Kaufman et al., in press). Inderdaad staat een individu volgens het ecologische model van Bronfenbrenner in continue interactie met diens omgeving, en de interactie met deze omgeving is voorspellend voor de verdere ontwikkeling van dit individu (Bronfenbrenner & Morris, 2007).

Met name sociale factoren die dicht bij het individu staan (micro-context) kunnen een grote invloed uitoefenen. Gemiddeld genomen spenderen jongeren het grootste gedeelte van hun dag in hun klas met hun klasgenoten *en* thuis, veelal met hun ouders. Daarnaast zijn klasgenoten bij 80% van de pestsituaties aanwezig (Jones e.a. 2015). Klasgenoten en ouders zijn dan ook twee prominente “sociale factoren” in het leven van jongeren. Logischerwijs kunnen ouders en klasgenoten – en specifiek, de *steun* die jongeren van deze partijen ervaren - daarom een belangrijke rol spelen in de mate waarin slachtoffers van pesten depressieve symptomen ontwikkelen. Er kunnen echter tegengestelde verwachtingen worden opgesteld over de *manier waarop* de steun van ouders en klasgenoten een rol speelt: deze steun kan

enerzijds een positieve (beschermende), maar anderzijds een negatieve (averechtse) uitwerking hebben.

Mogelijk beschermende rol van ondersteunende relaties.

Volgens de stress-buffer theorie kunnen ouders en klasgenoten een positieve rol spelen in het verminderen van de gevolgen van gepest worden (Cohen & Wills, 1985). Wanneer slachtoffers van pesten een ondersteunende en begripvolle band met hun ouders of klasgenoten hebben, kunnen stressvolle momenten minder ellendig aanvoelen voor slachtoffers en is het aannemelijk dat ze het gevoel krijgen meer controle te hebben over de situatie. Meer gevoel van controle over een (negatieve) situatie zorgt voor een minder groot risico op internaliserende en externaliserende problematiek, waaronder depressieve symptomen (Flores e.a. 2020). Daarnaast zullen slachtoffers van pesten met ondersteunende relaties zich minder snel alleen voelen en het gevoel hebben dat anderen om hen geven. De ondersteunende relaties laten zien dat het pesten niet in elke situatie voorkomt (niet bij iedere klasgenoot, bijvoorbeeld) en dat anderen het slachtoffer waardevol vinden, hetgeen het zelfbeeld verbetert. Een verbeterd zelfbeeld of je minder alleen voelen zal bij slachtoffers van pesten ervoor zorgen dat deze minder snel de oorzaak aan zichzelf toeschrijven. Hiermee wordt de causale attributie van een slachtoffer verbeterd. Inderdaad is uit een review (Panzarella e.a. 2006) gebleken dat sociale ondersteuning negatieve attributiestijlen kan doorbreken en daarmee het risico op depressieve symptomen verkleint.

Zoals benoemd zijn de meeste onderzoeken naar ondersteunende relaties cross-sectioneel. Er zijn echter enkele longitudinale onderzoeken naar ondersteunende relaties. In lijn met de stress-buffer theorie is uit longitudinaal onderzoek onder jongeren gebleken dat emotionele ondersteuning van ouders zorgt voor minder emotionele problematiek onder slachtoffers van pesten (Yeung & Leadbeater, 2010; Yeung Thompson & Leadbeater, 2012). Daarnaast is uit ander longitudinaal onderzoek onder 12 tot 19-jarigen gebleken dat emotionele steun van vaders ervoor zorgt dat de kans op depressieve symptomen kleiner wordt bij slachtoffers van pesten (Desjardins & Leadbeater, 2011). Verder is uit longitudinaal onderzoek onder 9- en 10-jarigen gebleken dat beschermende factoren, zoals positief ouderschap, ervoor kunnen zorgen dat het zelfbeeld van een gepest kind beter wordt (Kochenderfer-Ladd & Skinner, 2002). Door een beter zelfbeeld zal een kind zich minder snel minderwaardig voelen, waardoor deze zich minder snel depressief zal voelen. De emotionele ondersteuning en het positieve ouderschap treden dan ook als een buffer op tegen het vergrote risico op depressieve symptomen voor slachtoffers van pesten.

Ook ondersteunende relaties met klasgenoten kunnen beschermen tegen de ontwikkeling van depressieve symptomen onder slachtoffers. Tanigawa en collega's (2011) vonden in cross-sectioneel onderzoek bijvoorbeeld dat sociale ondersteuning als een buffer tegen depressieve symptomen optreedt bij jongens van 12- tot 14-jaar die het slachtoffer zijn van pesten. Daarnaast is uit longitudinaal onderzoek onder 11 tot 13-jarigen gebleken dat pro-sociale normen onder leeftijdsgenoten, zoals elkaar helpen, ervoor zorgen dat slachtoffers van pesten die geen vrienden hebben zich minder angstig, alleen en onveilig voelen (Schacter & Juvonen, 2018). Op basis van deze theoretische argumenten en voorgaande studies kan dan ook het volgende verwacht worden:

Hypothese 2a: Slachtoffers van pesten die een sterkere ondersteunende ouder-kind relatie hebben zullen minder depressieve symptomen ervaren dan slachtoffers van pesten die een zwakkere ondersteunende ouder-kind relatie hebben.

Hypothese 3a: Slachtoffers van pesten die veel ondersteuning krijgen van klasgenoten zullen minder depressieve symptomen ervaren dan slachtoffers van pesten die weinig ondersteuning krijgen van klasgenoten.

Naast hypothese 2a en 3a, zijn er tevens hypothese 2b en 3b. De reden hiervoor is dat hypothesen 2a en 2b tegengestelde hypothesen zijn. Hetzelfde geldt voor hypothesen 3a en 3b. Zo stellen hypothesen 2a en 3a dat de ondersteuning van klasgenoten of ouders zorgt voor minder depressieve symptomen onder slachtoffers van pesten. Hypothesen 2b en 3b stellen daarentegen dat ondersteuning van ouders en klasgenoten zorgt voor meer depressieve symptomen onder slachtoffers van pesten.

Mogelijke averechtse rol van ondersteunende relaties.

Zoals aangegeven is er echter ook een andere mogelijkheid, meer tegen de intuïtie in, te weten dat ondersteunende relaties een averechtste uitwerking hebben op de ontwikkeling van depressieve symptomen onder slachtoffers. Er zijn namelijk diverse onderzoeken waaruit is gebleken dat ondersteuning van ouders en klasgenoten aan een slachtoffer van pesten voor *meer* depressieve symptomen kan zorgen. Zo is gebleken uit longitudinaal onderzoek van Desjardins & Leadbeater (2011) dat emotionele steun van moeders juist de kans op depressieve symptomen vergroot. Ook vonden Yeung Thompson & Leadbeater (2012) in longitudinaal onderzoek onder jongeren van 12-15 jaar dat vaders die ondersteuning bieden aan slachtoffers van pesten de kans op depressieve symptomen vergroot. Uit het eerdergenoemde onderzoek van Desjardins & Leadbeater (2011) is eveneens gebleken dat emotionele steun van leeftijdsgenoten depressieve symptomen kan versterken. Daarnaast heeft een cross-sectionele studie aangetoond dat

slachtoffers van pesten zich niet fijner voelen in een klas waarin veel verdedigd wordt (Laninga-Wijnen e.a. 2020).

Een mogelijke verklaring dat ondersteuning averechts werkt is dat de verleende steun als een vergrootglas voor de problemen werkt. Zo is het waarschijnlijk dat slachtoffers van pesten de pestsituaties eerder zullen bespreken wanneer zij ondersteunende, veilige relaties om zich heen ervaren. Dit bespreken van de situatie kan enerzijds goed zijn – anderzijds is er het gevaar dat de pestsituatie *te vaak* ter sprake komt, of dat het slachtoffer versterkt wordt in het negatieve gevoel wat het pesten veroorzaakt. Dit zorgt ervoor dat ze niet tot een oplossing komen en het vervolgens lang en herhaaldelijk over de problemen hebben, dit wordt ook wel co-rumineren genoemd (Rose, 2002). Vervolgens zal een slachtoffer hierdoor, ook wanneer deze alleen is, sneller gaan rumineren. Rumineren is wanneer een slachtoffer alleen is en deze lang en herhaaldelijk over zijn problemen gaat nadenken. Dit leidt vervolgens tot een grotere kans op depressieve symptomen (Geiger & Kwon, 2010). Er kunnen dan ook twee tegengestelde hypothesen worden geformuleerd.

Hypothese 2b: Slachtoffers van pesten die een sterkere ondersteunende ouder-kind relatie hebben zullen meer depressieve symptomen ervaren dan slachtoffers van pesten die een zwakkere ondersteunende ouder-kind relatie hebben.

Hypothese 3b: Slachtoffers van pesten die veel ondersteuning krijgen van klasgenoten zullen meer depressieve symptomen ervaren dan slachtoffers van pesten die weinig ondersteuning van klasgenoten krijgen.

Meisje vertonen gemiddeld genomen meer depressieve symptomen dan jongens.

Tevens zal de rol van geslacht in de bovengenoemde verbanden worden onderzocht. Zoals hiervoor is benoemd, blijkt uit eerder onderzoek dat sommige ondersteuning bij jongens wel helpt en bij meisjes niet. Ten eerste hebben vrouwen een grotere kans op depressieve symptomen dan mannen (Kessler e.a. 2007) en is er een grotere kans dat steun bij vrouwen op een negatieve manier uitwerkt omdat zij vaker de neiging hebben om te co-rumineren (Rose, 2002). Ook is gebleken dat wanneer meisjes het slachtoffer waren van pesten, deze gevolgen langer aanhielden dan bij jongens (Vaillancourt & Brittain, 2013). Hierdoor is het aannemelijk dat meisjes die het slachtoffer zijn van pesten, langer last hebben van de bijbehorende negatieve gevolgen. In de huidige studie stellen we de hypothese op dat een mogelijk negatief effect van ondersteunende relaties op depressieve symptomen van slachtoffers sterker is bij meisjes dan bij jongens. Vervolgens zijn er dan ook de volgende hypothesen geformuleerd:

Hypothese 4: Meisjes zijn gemiddeld depressiever dan jongens.

Hypothese 5: Wanneer ondersteuning van klasgenoten of ouders van negatieve invloed is op de ontwikkeling van depressieve symptomen bij slachtoffers van pesten, dan zal deze sterker zijn voor meisjes dan voor jongens.

Controlevariabelen

Het is van belang om tijdens dit onderzoek rekening te houden met voorgaande depressieve symptomen. Het is immers aannemelijk dat een leerling die al veel last heeft van depressieve symptomen hier op een later moment ook meer last van heeft ongeacht of deze gepest wordt of niet. In lijn hiermee is uit longitudinaal onderzoek gebleken dat eerder depressieve symptomen voorspellend kunnen zijn voor latere depressieve symptomen (Dunn & Goodyer, 2006).

Huidige studie

Het huidige onderzoek heeft als doel om meer inzicht te geven in het modererende verband van ondersteunende ouder-kind relatie en ondersteunende relaties met klasgenoten op depressieve symptomen wanneer jongeren het slachtoffer zijn van pesten. Uit de literatuur is gebleken dat slachtoffers van pesten een grotere kans hebben op depressieve symptomen, maar dat de mate waarin dit gebeurt verschilt tussen jongeren. Deze ontwikkeling is namelijk afhankelijk van diverse factoren. Twee factoren die een sleutelrol spelen, zijn de ondersteunende rollen van ouders en klasgenoten. De literatuur spreekt zich echter tegen of deze ondersteunende rollen een bufferend of versterkend effect hebben. Veel onderzoeken die naar deze ondersteunende factoren onderzoek doen zijn cross-sectioneel van aard. Daarnaast zijn deze onderzoeken voornamelijk gericht op de ondersteunende rol van leeftijdsgenoten. In dit onderzoek wordt echter dieper ingegaan op de ondersteunende rol van klasgenoten. Het onderzoek is longitudinaal en bevat een analyse van de ondersteunende relaties van ouders en klasgenoten over een kortere periode, te weten een periode van drie maanden tot een jaar. Deze periode is korter dan de gehanteerde periode in voorgaande longitudinale onderzoeken. Als laatst zijn er indicaties dat het uitmaakt welk geslacht iemand heeft voor de sterkte van deze effecten. Naar aanleiding hiervan zijn onderstaande hypotheses opgesteld, welke visueel gemaakt zijn in Figuur 1:

Hypothese 1: Slachtoffers van pesten zullen meer depressieve symptomen vertonen dan jongeren die geen slachtoffer zijn van pesten.

Hypothese 2a: Slachtoffers van pesten die een sterkere ondersteunende ouder-kind relatie hebben zullen minder depressieve symptomen ervaren dan slachtoffers van pesten die een zwakkere ondersteunende ouder-kind relatie hebben.

Hypothese 2b: Slachtoffers van pesten die een sterkere ondersteunende ouder-kind relatie hebben zullen meer depressieve symptomen ervaren dan slachtoffers van pesten die een zwakkere ondersteunende ouder-kind relatie hebben.

Hypothese 3a: Slachtoffers van pesten die veel ondersteuning krijgen van klasgenoten zullen minder depressieve symptomen ervaren dan slachtoffers van pesten die weinig ondersteuning krijgen van klasgenoten.

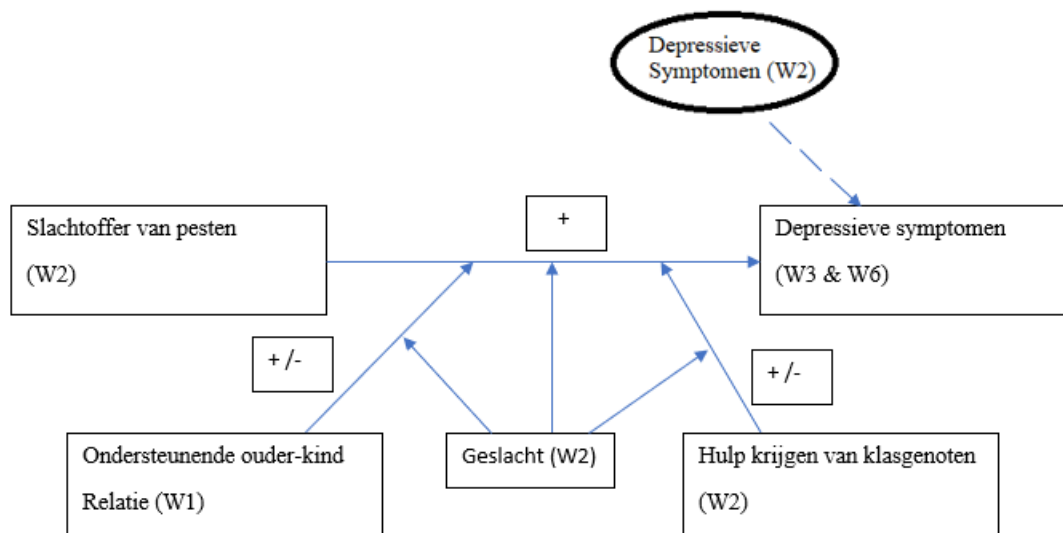
Hypothese 3b: Slachtoffers van pesten die veel ondersteuning krijgen van klasgenoten zullen meer depressieve symptomen ervaren dan slachtoffers van pesten die weinig ondersteuning van klasgenoten krijgen.

Hypothese 4: Meisjes zijn gemiddeld depressiever dan jongens.

Hypothese 5: Wanneer ondersteuning van klasgenoten of ouders van negatieve invloed is op de ontwikkeling van depressieve symptomen bij slachtoffers van pesten, dan zal deze sterker zijn voor meisjes dan voor jongens.

Figuur 1

Onderzoeksmodel van de Hypotheses met hierbij aangegeven uit welke wave (welk meetmoment) de Data wordt gehaald.

Methoden

Beschrijving van de Dataset

In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van de Social Network Analysis of Risk behavior in Early adolescence (SNARE) dataset. De SNARE-dataset is een bestaande, longitudinale dataset met de focus op risicogedrag en sociale relaties onder jongeren. Twee middelbare scholen namen deel aan dit onderzoek. Eén school was gesitueerd in het noorden van Nederland en de ander in het midden van Nederland. In het eerste jaar van data-afname werden alle eerste en tweedeklassers meegenomen, die samen cohort 1 vormen. Het schooljaar daarna werden alle nieuwe eersteklassers benaderd voor deelname. Deze groep vormt cohort 2. In totaal bestaat de SNARE dataset uit 12 waves (meetmomenten). In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van data van beide cohorten. Specifiek wordt gebruik gemaakt van wave 1 (september 2011), wave 2 (oktober 2011) en wave 6 (december 2012) van deze studie.

Tijdens enquêtemomenten moesten leerlingen een vragenlijst op de computer invullen onder toezicht van een docent en onderzoeksassistenten. Deze vragenlijst bevatte zowel zelfrapportages en peernominaties. De data werd verzameld door het gebruik van CS socio software. Deze software was ontwikkeld voor deze studie en liet studenten sociometrische vragen beantwoorden. Bij deze vragen konden leerlingen hun medeleerlingen nomineren. Het afnemen van de enquête duurde ongeveer 45 minuten en vond plaats tijdens schooluren. Wanneer een student niet aanwezig was op de dag van afname, dan haalde de student dit binnen een maand in. In het eerste jaar waren er 1129 studenten benaderd voor het onderzoek (cohort 1). Vervolgens werden er tijdens het volgende schooljaar nog eens 672 studenten benaderd (cohort 2). In totaal zijn er 1801 studenten benaderd voor deze studie, waarvan 30 studenten niet mee wilden doen. Uiteindelijk namen er 1771 respondenten deel aan dit onderzoek. Redenen om niet deel te nemen aan het onderzoek waren onder andere dat de ouders en/of jongere geen interesse hadden, de jongere was dyslectisch, of het onderzoek nam te veel tijd in beslag.

Het is dan ook van belang om naar de missende data te kijken. In de eerste wave zijn er 82 (4,6%) respondenten die een datapunt missen op één of meerdere gebruikte variabelen tijdens de eerste wave. Bij de tweede wave missen 27 (1,5%) respondenten een datapunt, wave 3 misten 96 (5,3%) respondenten een datapunt en bij wave 6 hadden 419 (23,3%) van de respondenten een missend datapunt bij de variabele depressieve symptomen op wave 6. In totaal zijn er 569 (31,6%) respondenten die op minimaal één of meer variabelen een item missen. Daarnaast blijkt dat het gemiddelde tussen de groep respondenten die tenminste één variabele missen en die niks missen bij depressieve symptomen op wave 2 significant verschillen ($F(1, 1678) = 4,885; p = ,028$). Hierbij heeft de groep respondenten die niks mist een gemiddelde van 1,117 en de groep die tenminste één variabele mist een gemiddelde van 1,224. Dit betekent dat

er een verschil zit tussen de gemiddeldes van 0,107. Dit verschil is klein en zal daarom niet van grote invloed zijn. Ook het gemiddelde van ondersteunende relaties met klasgenoten verschilt significant ($F(1, 1744) = 3,857; p = ,050$). Hier is het gemiddelde van de groep respondenten die niks mist -0,004 en het gemiddelde van de groep respondenten die tenminste één variabele mist 0,001. Het verschil tussen deze groepen is 0,005. Ook dit verschil is klein, zodat ook hier besloten is met dit verschil niets te doen. In Bijlage VI is een nadere uitwerking opgenomen.

Van de 1771 respondenten waren er 50,5% jongen en 49,5% meisje met een gemiddelde leeftijd van 13,05 jaar. Hiervan zaten er 1771 (62,7%) respondenten in het eerste leerjaar en 660 (37,7%) in het tweede leerjaar. De verdeling van de onderwijsniveaus van de respondenten is als volgt: 812 (45,8%) VMBO (LWOO, Basis-Kader en Theoretische leerweg) en 959 (54,2%) HAVO of VWO. Van de respondenten zaten er 1225 (69,2%) op de noordelijke school en 545 (30,8%) op de school in het midden van het land.

Meetinstrumenten

Afhankelijke variabelen

Depressieve symptomen op wave (W) 3 en wave (W) 6.

Depressieve symptomen zijn gemeten op basis van antwoorden op de vraag: Hoe vaak heb je last gehad van deze gevoelens in de afgelopen maand? Hiervoor moesten de respondenten aangeven hoe vaak ze afgelopen maand last hadden van de volgende gevoelens: Je ongelukkig voelen, droevig of depressief; Je nerveus of gespannen voelen; Je te druk maken over dingen. Voor de antwoordmogelijkheden werd er gebruik gemaakt van een 5-punt Likertschaal, met als opties: nooit (0), bijna nooit (1), soms (2), vaak (3) en altijd (4). Cronbach's Alpha van depressieve symptomen was op W3 $\alpha = ,82$ en voor depressieve symptomen op W6 $\alpha = ,88$. Beide waarden duiden op een goede interne consistentie. De drie items zijn samengevoegd door het gemiddelde te nemen. Wanneer de respondent hoger scoort op de schaal zullen er meer depressieve gevoelens aanwezig zijn bij de respondent.

Onafhankelijke variabelen

Gepest worden op W2.

Gepest worden is gemeten door de sociometrische vraag: Wie pest jou? waarbij jongeren hun klasgenoten konden nomineren. Hierbij is voor iedere leerling het aantal uitgaande nominaties berekend. Omdat gepest worden schaars is en scheef verdeeld, is een binaire variabele berekend

op basis van de uitgaande nominaties (1 = student wijst 1 of meerdere pesters aan, 0 = student is door niemand gepest).

Ondersteunende ouder-kind relatie op W1.

Ondersteunende ouder-kind relatie wordt gemeten met de volgende drie stellingen: “Mijn ouders/verzorgers laten zien dat ze mij bewonderen”; “Mijn ouders/verzorgers laten me zien dat ze van mij houden”; “Mijn ouders/verzorgers ondersteunen mij met wat ik doe”. Hier is gebruik gemaakt van een 5-punts Likertschaal waarop een respondent kon kiezen tussen de antwoordopties helemaal niet waar (0) tot helemaal waar (4). Voordat de items zijn samengevoegd is er gekeken naar de Cronbach’s Alpha, die met $\alpha = ,77$ een acceptabele waarde was. De items zijn samengevoegd tot een schaal door het gemiddelde te nemen. We beschouwen de samengevoegde score als een continue variabele en gebruiken deze als moderator in de analyse. Hoe hoger een score op deze moderator hoe meer ondersteuning leerlingen ervaren in hun relatie met hun ouders. Voordat deze moderator in de analyses zal worden opgenomen, zal deze gecentreerd worden om multicollineariteit te voorkomen.

Ondersteunende relaties met klasgenoten op W2.

Ondersteunende relaties met klasgenoten zijn gemeten middels het aantal uitgaande nominaties op de vragen: “Wie helpt je met problemen (bijv. met huiswerk, repareren van een platte band, of wanneer jij je neerslachtig voelt)?” En “met wie zou je een geheim delen (bijv. wanneer je op iemand verliefd bent)?”. De samenhang tussen deze twee items is middelmatig en significant ($r = ,391$; $p < ,001$). Het aantal uitgaande nominaties is per item opgeteld om vervolgens te delen door het aantal deelnemende klasgenoten (minus 1, want jongeren kunnen zichzelf niet nomineren) om zo tot een proportiescore te komen die aangeeft hoeveel procent van de klasgenoten door de nominator als ondersteunend/helpend gezien wordt. Vervolgens worden de twee items bij elkaar opgedeeld en gedeeld door twee, om tot de uiteindelijke proportiescore te komen. Door het aantal nominaties te delen door het aantal klasgenoten, krijg je een proportiescore die de verhouding aangeeft (het percentage). Elke respondenten heeft dan ook een score op deze vraag, die aangeeft hoeveel procent van zijn of haar klasgenoten hulp geven aan dit kind. Dit betreft een continue moderator. Voordat deze moderator in de analyses zal worden opgenomen, zal deze gecentreerd worden om multicollineariteit te voorkomen.

Geslacht

Geslacht is gemeten door de vraag: “Wat is je geslacht?”. De antwoordmogelijkheden waren: meisje (0) en jongen (1). Geslacht is dan ook een categorische en binaire moderator.

Controle variabelen

Depressieve symptomen op W2.

Depressieve symptomen op W2 is op dezelfde manier gemeten als op W3 en W6. Ook bij depressieve symptomen W2 is voor het samenvoegen van de items de Cronbach's Alpha berekend. Deze was met $\alpha = ,82$ duidt op een goede interne consistentie. Dit betekent dat de items samengevoegd kunnen worden. De drie items zijn samengevoegd door het gemiddelde van de drie items te nemen. Hoe hoger een respondent op deze variabele scoort hoe depressiever deze zich voelt.

Analyseplan

De hypothesen van dit onderzoek gaan getoetst worden aan de hand van twee lineaire hiërarchische regressies, die hieronder toegelicht zullen worden. Doordat over tijd het slachtoffer zijn van pesten een andere invloed kan hebben op depressieve symptomen is er gekozen om te kijken naar depressieve symptomen als afhankelijke variabele op twee verschillende meetmomenten. De eerste hiërarchische regressie zal depressieve symptomen op wave 3 voorspellen, en het tweede model voorspelt depressieve symptomen op wave 6.

De voorspellers (onafhankelijke variabelen) worden in verschillende stappen aan de analyse toegevoegd. Als eerste stap worden depressieve symptomen W2 (controle variabele) en slachtoffer van pesten (onafhankelijke variabele) toegevoegd. Bij het tweede model zullen de moderatoren geslacht, ouder-kind relatie en ondersteunende relatie met klasgenoten toegevoegd worden. Met dit tweede model wordt de eerste hypothese getoetst, namelijk dat slachtoffer van pesten zijn leidt tot meer depressieve symptomen. Vervolgens worden in het derde model de eerste tweeweg interactie-termen toegevoegd. De eerste interactie term is slachtoffer zijn van pesten * ondersteunende ouder-kind relatie en de tweede is slachtoffer zijn van pesten * ondersteunende relaties met klasgenoten. Hierna worden in het vierde model drie extra tweeweg interacties toegevoegd. Het gaat hier om de interacties: geslacht * slachtoffer zijn van pesten, geslacht * ondersteunde ouder-kind relatie en geslacht * ondersteunende relaties met klasgenoten. In het laatste model worden twee drieweg interacties toegevoegd, hierbij gaat het om slachtoffer zijn van pesten * geslacht * ouder-kind relatie en slachtoffer zijn van pesten * geslacht * ondersteunende relaties met klasgenoten.

In Figuur 1 is het onderzoeksmodel te zien, waar de verschillende benoemde verbanden inzichtelijk zijn gemaakt. De hypothesen worden getest door te kijken naar de helling en significantie van de onafhankelijke variabele, moderator en interacties. Daarnaast wordt er gekeken naar de verklaarde variantie van de diverse modellen.

Het is van belang dat de assumpties van lineaire regressie niet geschonden worden. Daarom zal er in het resultaten hoofdstuk gekeken worden of er aan de volgende vier assumpties voldaan wordt: onafhankelijke steekproef, lineariteit, homoscedasticiteit en normaliteit. Er zal gecontroleerd worden voor de assumptie van onafhankelijke steekproef door te kijken naar de onderzoeksopzet. De assumptie van lineariteit en homoscedasticiteit wordt getest door te kijken naar een scatterplot met op de y-as de gestandaardiseerde residuen en op de x-as de voorspelde gestandaardiseerde residuen van de afhankelijke variabele. De laatste assumptie, te weten de assumptie van normaliteit, wordt gecontroleerd door te kijken naar een PP plot van gestandaardiseerde residuen van de afhankelijke variabele.

Resultaten

Beschrijvende statistieken

Tabel 1

Descriptieve Statistieken en Correlatie Variabelen (n=1801)

Variabele	Gemiddelde/ percentages	Standaard- deviatie	Bereik	Correlaties					
				1	2	3	4	5	6
1. Slachtoffer van pesten		-	0,00-1,00	-	^b ,198**	^b ,167**	^b ,074	^b ,177**	^b -,037
0 = nee	87,1%								
1 = ja	12,9%								
2. Depressieve symptomen W2	1,14	0,88	0,00-4,00	,177**	-	^b ,582**	^b ,419**	^b ,120**	^b ,093**
3. Depressieve symptomen W3	1,12	0,95	0,00-4,00	,152**	^a ,510**	-	^b ,418**	^b ,149**	^b ,070*
4. Depressieve symptomen W6	1,17	1,02	0,00-4,00	,047	^a ,317**	^a ,392**	-	^b ,150**	^b ,079*
5. Ondersteunende ouder- kind relatie	3,23	0,70	0,00-4,00	,014	^a -,013	^a ,032	^a ,050	-	^b -,074*
6. Ondersteunende relaties met klasgenoten	0,11	0,12	0,00-1,00	,030	^a -,023	^a ,012	^a -,012	^a ,046	-
7. Geslacht		-	0,00-1,00						
0 = meisje	49,5%								
1 = jongen	50,5%								

De correlaties (Pearson correlatie) aan de onderkant van de diagonaal zijn voor ^ajongens en boven de diagonaal voor ^bmeisjes, de correlaties zijn. *significant bij alpha = 0,05, ** significant bij alpha = 0,01

Tabel 1 laat zien dat er 12,9% van de leerlingen aangeven dat ze minimaal door één klasgenoot gepest worden. Leerlingen ervaren weinig depressieve symptomen op de verschillende meetmomenten. Wat opvalt is dat de standaarddeviatie rondom deze depressieve symptomen toeneemt over de waves, wat erop kan duiden dat over de tijd heen jongeren onderling meer van elkaar gaan verschillen. Uit de variabele ondersteunende ouder-kind relatie blijkt dat gemiddeld genomen de ondersteunende rol van ouders positief is. Een hogere score geeft een betere ondersteunende ouder-kind relatie weer en de maximale haalbare score is 4. De standaarddeviatie van ondersteunende ouder-kind relatie is erg klein, waardoor het aannemelijk is dat er weinig lage scores zijn op de ondersteunende ouder-kind relatie. Tot slot blijkt dat gemiddeld 11% van de respondenten aangeeft dat hij/zij hulp van de klas durft te vragen of een geheim durft te delen.

Bivariate statistieken

Tabel 1 laat eveneens de correlatie van de diverse variabelen zien, die ingedeeld zijn naar geslacht. Voor zowel jongens als meisjes is er een significante correlatie tussen slachtofferschap en depressieve symptomen op W2 en W3 ($r_{jongensW2} = ,177; p < ,001$; $r_{meisjesW2} = ,198; p < ,001$), al zijn deze correlaties zwak. Daarnaast is er tussen slachtofferschap en depressieve symptomen op W3 een zwakke significante correlatie voor jongens ($r = ,152; p < ,001$) en meisjes ($r = ,167; p < ,001$). Opvallend is, dat de correlatie tussen slachtoffer zijn van pesten en depressieve symptomen W6 voor jongens ($r = ,047; p = ,212$) en meisjes ($r = ,074; p = ,060$) niet significant is. Een andere opvallende observatie is dat er bij jongens in totaal maar vijf van de vijftien correlaties significant zijn. In tegenstelling tot de meisjes, waar bijna alle verbanden significant zijn. Alleen het slachtoffer zijn van pesten en ondersteunende relaties met klasgenoten is niet significant ($r = -,037; p = ,275$).

Assumpties

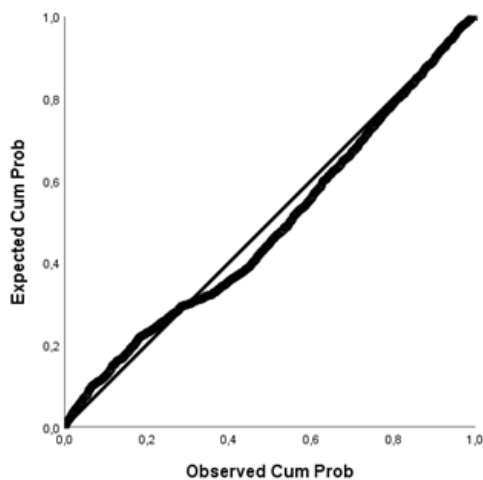
Als er gekeken wordt naar de assumpties van lineaire regressie, is de assumptie van de onafhankelijke steekproef geschonden, de vragenlijsten zijn namelijk afgenomen binnen schoolklassen op hetzelfde tijdstip, bij leerlingen die in continue interactie met elkaar staan. Wel hebben de leerlingen de vragenlijst onafhankelijk van elkaar gemaakt en werd nadrukkelijk gezegd dat ze geen overleg mochten plegen. Daarnaast werd er toezicht gehouden om dit te controleren.

Om na te gaan in hoeverre er sprake is van normaliteit van residuen, zijn PP-plots gemaakt (Figuur 2 en 3). Er is sprake van normaliteit wanneer de residuen recht langs de diagonale lijn lopen. De residuen vormen niet geheel een rechte lijn, maar de afwijking lijkt niet heel ernstig - dit geldt voor zowel depressieve symptomen W3 als depressieve symptomen

W6. Het gegeven dat de assumptie geschonden is, vormt naar verwachting geen problemen omdat de schending niet groot is. Vervolgens is er een scatterplot gemaakt om lineariteit en homoscedasticiteit van residuen te controleren (Figuur 4 en 6). Voor lineariteit zouden de residuen een wolk moeten vormen waarbij het gemiddelde ongeveer nul zou moeten zijn. Dit lijkt redelijk zo te zijn. Voor een constante conditionele standaarddeviatie, oftewel homoscedasticiteit, zouden residuen een mooie symmetrische wolk rondom de rechte lijn in de scatterplots moeten vormen. Ook dit lijkt grotendeels het geval.

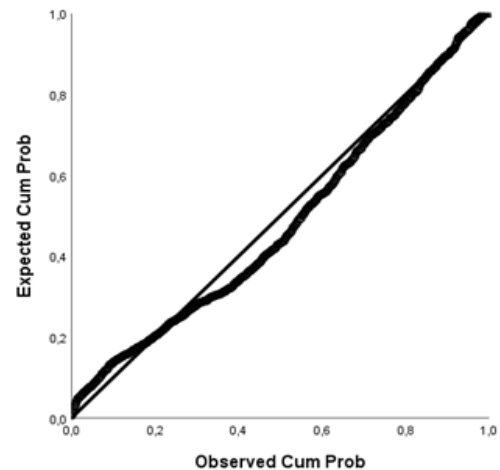
Concluderend is het goed om rekening te houden met het feit dat aan sommige, maar niet aan alle assumpties geheel is voldaan. Dit kan betekenen dat het model minder betrouwbare voorspellingen kan maken, waardoor voorzichtigheid is geboden in het trekken van conclusies of het generaliseren naar populaties.

Figuur 2

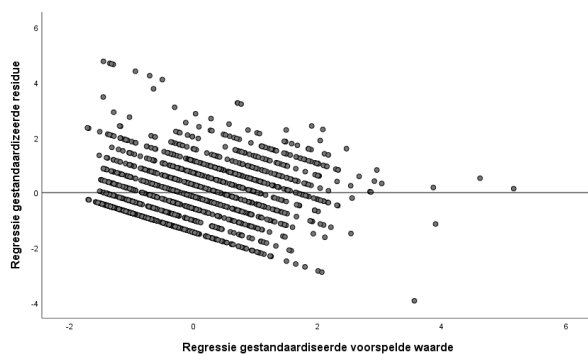
PP Plot van Gestandaardiseerde Residuen van Afhankelijke Variabele Depressieve Symptomen W3

Figuur 3

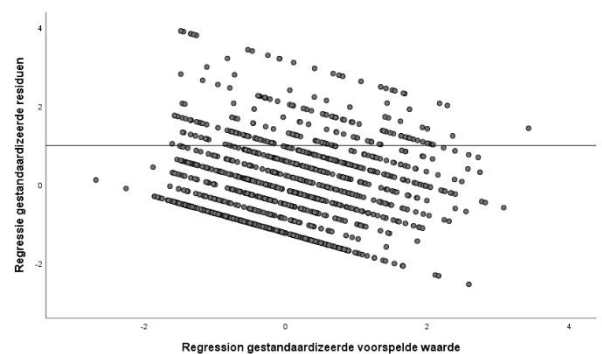
PP plot van Gestandaardiseerde Residuen van Afhankelijke Variabele Depressieve Symptomen W6

Figuur 4

Scatterplot van de Gestandaardiseerde Residuen en de Gestandaardiseerde Voorspelde Residuen van Afhankelijke Variabele Depressieve Symptomen W3.

Figuur 5

Scatterplot van de Gestandaardiseerde Residuen en de Gestandaardiseerde Voorspelde Residuen van Afhankelijke Variabele Depressieve Symptomen W6.

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

Tabel 2

Parameterschattingen voor het Regressiemodel met Afhankelijke Variabele Depressieve Symptomen W3, VIF-waarde, R²adjusted & F change van de vijf Modellen (n = 1578).

	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4		Model 5		VIF
	B (Beta)	P	B (Beta)	P	B (Beta)	P	B (Beta)	P	B (Beta)	P	
Intercept	,420	<,001	,517	<,001	,520	<,001	,537	<,001	,535	<,001	
Depressieve symptomen W2	,593 (,551)	<,001	,575 (,534)	<,001	,573 (,532)	<,001	,571 (,530)	<,001	,570 (,530)	<,001	2,282
Slachtoffer zijn van pesten	,138 (,049)	,021	,150 (,053)	,012	,149 (,053)	,012	,090 (,032)	,304	,091 (,032)	,304	1,083
Geslacht			-,153 (-,081)	<,001	-,154 (-,082)	<,001	-,168 (-,090)	<,001	-,168 (-,089)	<,001	1,269
Ondersteunende ouder-kind relatie (OO)			-,026 (-,020)	,351	-,007 (-,005)	,833	-,104 (-,076)	,020	-,085 (-,063)	,070	2,793
Ondersteunende relaties met klasgenoten (OR)			,030 (,004)	,860	-,114 (-,014)	,533	-,171 (-,022)	,486	-,133 (-,017)	,601	2,395
I1-OO*slachtoffer zijn van pesten					-,102 (-,031)	,171	-,091 (-,028)	,219	-,189 (-,058)	,072	2,452
I2-OR*slachtoffer zijn van pesten					,951 (,045)	,046	,961 (,045)	,048	,443 (,021)	,592	3,562
I3-Geslacht*slachtoffer zijn van pesten							,095 (,026)	,424	,103 (,028)	,387	2,400
I4-Geslacht*OO							,174 (,094)	,002	,140 (,076)	,026	2,695
I5-Geslacht*OR							,142 (,011)	,717	,038 (,003)	,918	2,464
I6-Slachtoffer*geslacht*OO									,195 (,042)	,199	2,373
I7-Slachtoffer*geslacht*OR									,784 (0,031)	,443	3,700
R²adjusted	,314		0,320		,321		,324		,325		
F change / p	362,854	<,001	5,138	,002	2,895	,056	3,374	,018	1,183	,307	

Zoals besproken in het analyseplan zijn er vijf modellen gemaakt. Drie van de vijf modellen verklaren significant beter depressieve symptomen op W3 in vergelijking met het voorgaande model. Twee van de vijf modellen verklaren dit niet significant beter. Model 2 met hierin alle hoofdverbanden en zonder de interactietermen, verklaart depressieve symptomen significant beter in vergelijking met het eerste model ($F(3, 1572) = 362,854; p < ,001$). Model 2 doet dit met een verklaarde variantie van 32,0%, wat procentueel gezien een kleine verbetering is ten opzichte van het eerste model van 0,6%. In lijn met de eerste hypothese is in model 2 te zien dat slachtoffers van pesten significant meer depressieve symptomen op W3 ervaren ($b = ,150; p = ,012$). Vervolgens is voor zowel ondersteunende ouder-kind relatie ($b = -,026; p = ,351$) en ondersteunende relaties met klasgenoten ($b = ,030; p = ,860$) geen significant hoofdverband gevonden. Daarnaast zijn beide relaties erg zwak. Dit houdt in dat, mochten deze verbanden significant zijn, deze niet van grote invloed zouden zijn op de ontwikkeling van depressieve symptomen. Daarnaast ondersteunt model 2 hypothese 4, want de helling van geslacht is significant en is negatief ($b = -,153; p < ,001$). Dit geeft aan dat meisjes meer depressieve klachten rapporteren dan jongens gecontroleerd voor de overige effecten.

Model 5 waarin de drieweg interacties met geslacht zijn geïncorporeerd biedt geen significante verbetering ten aanzien van model 4 ($F(2, 1565) = 1,183; p = ,307$). Daarom zal er voor het testen van de hypothesen gekeken worden naar model 4, die een significante verbetering is op model 3 ($F(3, 1567) = 3,374; p = ,018$). Het vierde model verklaart 32,4% van de variantie, wat met een additionele 0,3% ten opzichte van het vorige model geen grote verbetering is. Opvallend aan model 4 is dat na inclusie van de tweeweg interacties, het effect van slachtofferschap op depressieve symptomen op W3 niet langer meer significant is ($b = ,090; p = ,305$), als slachtoffers gemiddeld scoren op ondersteunende oud-kind relatie en ondersteunende relatie van klasgenoten. Vervolgens is ondersteunende ouder-kind relatie significant voorspellend voor depressieve symptomen ($b = -,104; p = ,020$), terwijl dit bij model 2 niet het geval was. Dit betekent dat respondenten met een betere ondersteunende ouder-kind relatie gemiddeld genomen minder depressief zijn, gegeven dat zij geen slachtoffer zijn van pesten en een meisje zijn.

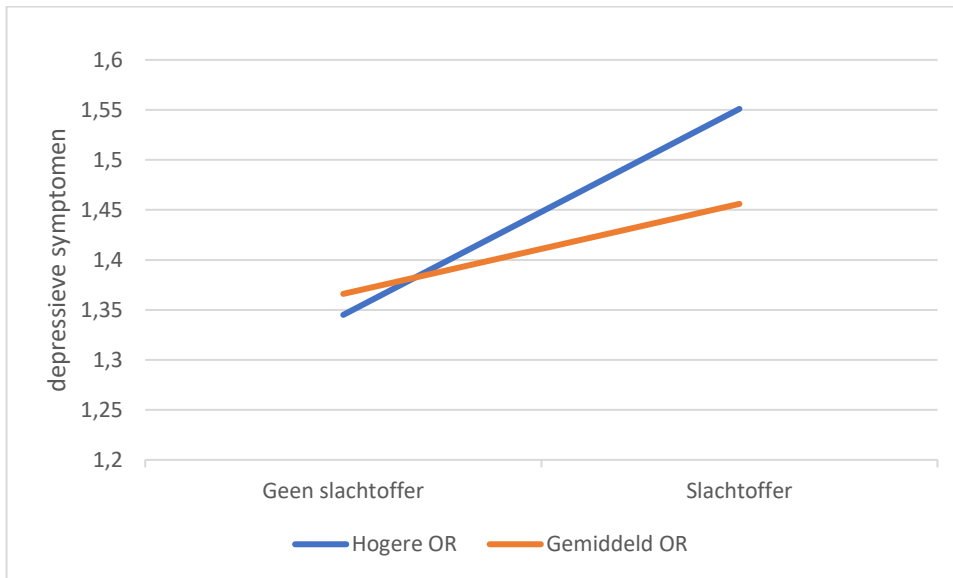
Uit model 4 komt naar voren dat de relatie tussen slachtofferschap van pesten en depressieve symptomen niet wordt gemodereerd door de ondersteunende relatie met ouders ($b = -,091; p = ,219$). Deze bevinding ondersteunt geen van de twee tegengestelde hypothesen (hypothesen 2a en 2b). Wel is er een modererende rol gevonden van ondersteunende relaties met leeftijdsgenoten in het verband tussen slachtofferschap van pesten en depressieve symptomen. In lijn met hypothese 3b (en in contrast met hypothese 3c) laat de positieve

significante helling ($b = ,961$; $p = ,048$) zien dat slachtoffers van pesten die meer ondersteunende relaties met klasgenoten hebben meer depressieve symptomen hadden dan slachtoffers van pesten met minder ondersteunende relaties, zoals weergegeven in Figuur 6. Deze figuur is een weergave van de geschatte regressielijn met daarbij de variabelen slachtoffer van pesten, ondersteunende relatie klasgenoten en depressieve symptomen. Alle andere variabelen hebben een nulwaarde bij de regressielijn. De invloed van een lagere ten opzichte van een hogere ondersteunende relatie klasgenoten voor leerlingen die zowel geen als wel slachtoffer zijn geworden, wordt hierdoor inzichtelijk gemaakt. In bijlage IV is een nadere uitwerking hiervan opgenomen.

Vervolgens is zichtbaar dat er geen significant verband is tussen geslacht en het slachtoffer zijn van pesten ($b = ,095$; $p = ,424$). Dit betekent dat de mate waarin slachtofferschap voorspellend is voor depressieve klachten, niet afhangt van geslacht. Daarnaast blijkt dat jongens met een betere ondersteunende ouder-kind relatie significant depressiever worden dan meisjes ($b = ,173$; $p = ,003$; Interactie 4). Echter wanneer er gekeken wordt naar de variabele ondersteunende ouder-kind relatie ($b = -,104$; $p = ,020$), blijkt dat een deel van de helling van interactie 4 wordt opgeheven. Dit houdt in, zoals te zien in Figuur 7 dat een positieve ondersteunende ouder-kind relatie nauwelijks effect heeft op depressieve symptomen voor jongens, maar wel voor meisjes. Jongens worden heel lichtelijk depressiever van een positievere ondersteunende ouder-kind relatie en meisjes worden minder depressief van een positievere ondersteunende ouder-kind relatie. Figuur 7 is net als Figuur 6 teruggebracht tot drie variabelen. Uit figuur 7 wordt duidelijk wat de invloed van lagere ouder-kind relatie is ten opzichte van een hogere ouder-kind relatie voor geslacht op depressieve symptomen.

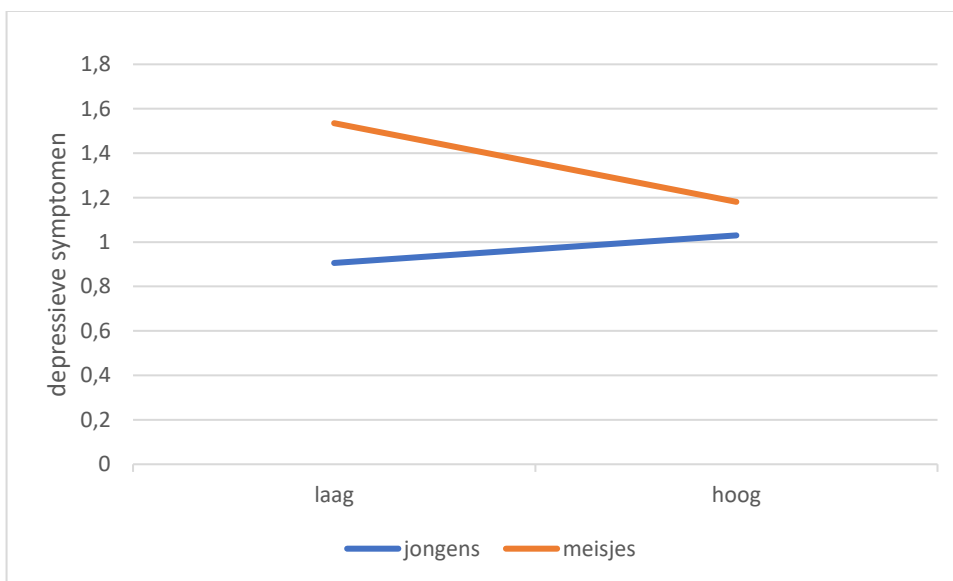
Zoals benoemd is model 5 geen significante verbetering op model 4 ($F(2, 1565) = 1,183$; $p = 0,307$). Aan dit model zijn twee drieweg interacties toegevoegd. Zowel interactie 6 ($b = ,195$; $p = ,199$), als interactie 7 ($b = ,784$; $p = ,443$) zijn niet significant. Dit betekent dat er geen significant modererend verband is gevonden van geslacht of de relatie tussen het slachtoffer zijn van pesten en een ondersteunende relatie (zowel ouder-kind als klasgenoten). Hypothese 5 wordt hierdoor niet ondersteund.

Figuur 6

De Invloed van Slachtoffer van Pesten tegenover geen Slachtoffer zijn voor een Hogere Ondersteunende Relatie met Klasgenoten en een Gemiddelde Relatie voor Meisjes op Depressieve Symptomen W3 (zie Bijlage IV voor uitwerking).

Figuur 7

De Invloed van een Lagere ten Opzichte van een Hogere Ondersteunende Ouder-Kind Relatie onder Jongeren op Depressieve Symptomen W3 (zie Bijlage IV voor uitwerking).

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

Tabel 3

Parameterschattingen voor het Regressiemodel met Afhankelijke Variabele Depressieve Symptomen W6, VIF-waarde, R²adjusted & F change van de vijf Modellen (n=1266).

	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4		Model 5		VIF
	B (Beta)	P	B (Beta)	P	B (Beta)	P	B (Beta)	P	B (Beta)	P	
Intercept	,604	<,001	,852	<,001	,852	<,001	,876	<,001	,873	<,001	
Depressieve symptomen W2	,473 (,404)	<,001	,427 (,364)	<,001	,427 (,365)	<,001	,423 (,361)	<,001	,423 (,361)	<,001	2,390
Slachtoffer zijn van pesten	-,095 (-,031)	,235	-,059 (-,019)	,455	-,066 (-,022)	,401	-,083 (-,027)	,482	-,072 (-,024)	,545	1,087
Geslacht			-,386 (-,190)	<,001	-,386 (-,190)	<,001	-,390 (-,192)	<,001	-,390 (-,192)	<,001	1,269
Ondersteunende ouder-kind relatie (OO)			-,018 (-,012)	,626	-,034 (-,023)	,414	-,177 (-,119)	,004	-,173 (-,116)	,007	2,970
Proportiescore ondersteunende relaties met klasgenoten (OR)			-,208 (-,023)	,370	-,038 (-,004)	,878	-,352 (-,040)	,292	-,289 (-,033)	,401	2,358
I1-OO*slachtoffer zijn van pesten					,076 (,020)	,478	,075 (,019)	,479	,035 (,009)	,834	2,957
I2-OR*slachtoffer zijn van pesten					-1,304 (-,052)	,058	-1,407 (-,056)	,045	-2,085 (-,082)	,059	2,993
I3-Geslacht*slachtoffer zijn van pesten							,019 (,005)	,904	,023 (,006)	,886	2,569
I4-Geslacht*OO							,239 (,124)	,002	,233 (,121)	,005	2,944
I5-Geslacht*OR							,667 (,052)	,150	,537 (,042)	,327	2,364
I6- Slachtoffer*geslacht* OO									,064 (,013)	,766	2,953
I7-Slachtoffer*geslacht*OR									1,138 (,035)	,427	3,092
R²adjusted	,159		,190		,191		,197		,196		
F change / p	120,419	<0,001	17,048	<0,001	2,153	0,117	4,024	,007	0,343	0,709	

Net zoals bij het eerdere regressiemodel (Tabel 2) met als afhankelijke variabele depressieve symptomen W3, geeft Tabel 3 vijf regressiemodellen met als afhankelijke variabele depressieve symptomen op W6. Van deze vijf modellen zijn er in totaal drie modellen die depressieve symptomen W6 significant beter voorspellen dan het voorgaande model. Het tweede model met de hoofdeffecten en zonder interactietermen, verklaart depressieve symptomen op W6 met 3,1% significant beter dan model 1 ($F(3, 1260) = 17,048; p < ,001$). Dit is een significant maar geen groot verschil. In model 2 is te zien dat hypothese 1 niet ondersteund wordt. Het zijn van een slachtoffer van pesten leidt niet significant tot meer depressieve symptomen op W6 ($b = -,059; p = ,455$). Wel is er ondersteuning voor hypothese 4, meisjes zijn depressiever dan jongens ($b = -,386; p < ,001$).

Voor het uiteindelijke model wordt er gekeken naar model 4, wat 19,7% van de variantie verklaart. Model 4 verklaart 0,8% beter depressieve symptomen op W6 dan model 3 ($F(3, 1255) = 4,024; p = ,007$). De helling van een ondersteunende ouder-kind relatie en het slachtoffer zijn van pesten (interactie 1) is zwak positief. Dit betekent dat een goede ondersteunende ouder-kind relatie en het slachtoffer zijn van pesten tot meer depressieve symptomen op W6 zou leiden. De helling is echter niet significant ($b = ,075; p = ,479$) en is voor zowel hypothese 2a en 3a geen ondersteuning gevonden.

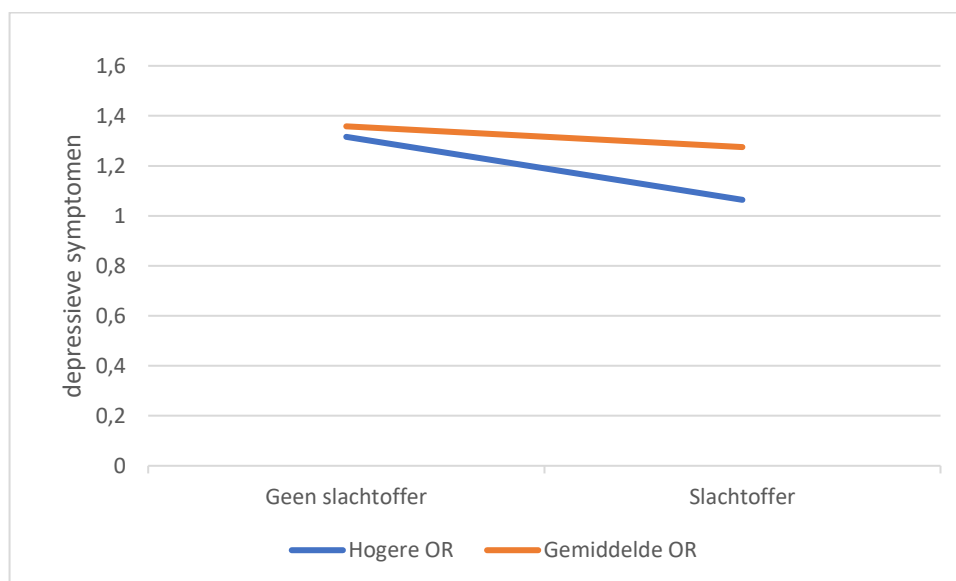
Vervolgens blijkt in lijn met hypothese 3a (en in tegenstelling tot hypothese 3b) dat jongeren die meer ondersteunende relaties met klasgenoten hebben en het slachtoffer van pesten zijn tot minder depressie symptomen op W6 leidt dan jongeren die slachtoffer zijn en minder ondersteunende relaties met klasgenoten hebben ($b = -1,407; p = 0,045$; Interactie 2). In Figuur 8 wordt dit verband op eenzelfde manier inzichtelijk gemaakt als bij Figuur 6. Hier wordt de regressielijn voor depressieve symptomen echter op W6 gesteld. Dit verband is in tegenstelling met interactie 2 model 4 met als afhankelijke variabele depressieve symptomen W3 (Tabel 2). De eerdere interactie had namelijk een positieve helling, anders dan de negatieve helling die hier wordt geconstateerd. Wanneer Figuren 6 en 8 naast elkaar worden gelegd, is het tegengestelde effect ook duidelijk zichtbaar.

Daarnaast hebben jongeren met een betere ondersteunende ouder-kind relatie minder depressieve symptomen op W6 ($b = -,178; p = ,004$) gegeven dat ze meisje en geen slachtoffer zijn. Volgens interactie 4 zorgt een goede ondersteunende ouder-kind relatie en het zijn van een jongen, voor meer depressieve symptomen ($b = ,240; p = ,002$). Deze hellingen zijn tegengesteld. Dit geeft aan dat meisjes baat hebben bij een positieve ondersteunende ouder-kind relatie, maar dat jongens lichtelijk meer depressieve symptomen ontwikkelen wanneer ze een betere ondersteunende ouder-kind relatie hebben (zie Figuur 9). Figuur 9 is op de zelfde

wijze opgesteld als Figuur 7. Het verschil met Figuur 7 is dat de geschatte regressielijn hier gebaseerd is op afhankelijke variabele depressieve symptomen op W6 in plaats van depressieve symptomen op W3.

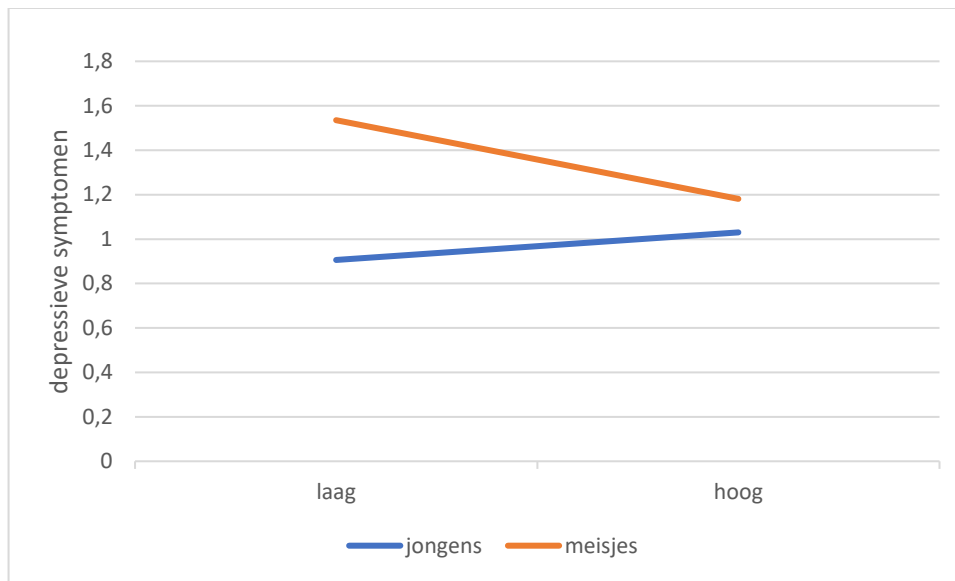
Het laatste model, te weten model 5 ($F(2, 1253) = ,343; p < ,709$), is geen significante verbetering ten opzichte van model 4. Zowel interactie 6 als interactie 7 is positief. Dit houdt in dat jongens die het slachtoffer zijn van pesten en tevens een betere ondersteunende relatie van zowel ouders of klasgenoten ondervinden, meer depressieve symptomen ontwikkelen. Zowel interactie 6 ($b = ,064; p = ,766$) als interactie 7 ($b = 1,138; p = ,427$) is echter niet significant, zodat geen steun gevonden kan worden voor hypothese 5.

Figuur 8

De Invloed van Slachtoffer van Pesten tegenover geen Slachtoffer zijn voor een Hogere Ondersteunende Relatie met Klasgenoten en een Gemiddelde Relatie voor Meisjes op Depressieve Symptomen W6 (zie Bijlage IV voor uitwerking).

Figuur 9

De Invloed van een Lagere ten Opzichte van een Hogere Ondersteunende Ouder-Kind Relatie onder Jongeren op Depressieve Symptomen W6 (zie Bijlage IV voor uitwerking).

Multicollineariteit

De Tabellen 2 en 3 tonen de variance inflation factor (VIF-waarde), waarvan de grenswaarde vijf is. Er is geen enkele variabele die een hogere VIF-waarde heeft dan vijf, hierdoor is er geen sprake van multicollineariteit.

Uitbijters

Uitbijters geven aan of er respondenten zijn met extreme waarden die niet veel voorkomen. Deze kunnen van grote invloed zijn op de modellen, waardoor de uitkomsten minder betrouwbaar zijn of niet significant. In Bijlage III is de uitwerking van de uitbijters te vinden. Deze uitbijters zijn bepaald op basis van Cook's Distance en Leverage. Met afhankelijke variabele depressieve symptomen W3, zijn er op basis van Cook's Distance 88 uitbijters en Leverage 93. Zonder deze uitbijters verklaart model 4 met depressieve symptomen W3 ($F(3, 1434) = 1,994; p = ,113$), 40% van de variantie. Vervolgens zijn er op basis van Cook's Distance 75 uitbijters en op basis van Leverage 104 met afhankelijke variabele depressieve symptomen W6. Model 4 met afhankelijke variabele depressieve symptomen W6 verklaart zonder deze uitbijters ($F(3, 1139) = 3,264; p = ,021$) 24,5% van de variantie. Dit is voor beide modellen een aanzienlijke verbetering in de verklaarde variantie ten opzichte van het model met uitbijters. Het slachtoffer zijn van pesten is echter een extreme gebeurtenis. Hierdoor zijn we juist geïnteresseerd in de uitbijters, omdat deze extreme gebeurtenis kan zorgen voor slachtoffers met extreme depressieve symptomen. Daardoor is er gekozen om de uitbijters in de modellen te laten.

Sensitiviteitsanalyse

Om na te gaan in hoeverre de resultaten vergelijkbaar zijn voor verschillende typen van ondersteuning door klasgenoten, zijn dezelfde series van hiërarchische analyses als hierboven beschreven geschat uitgesplitst voor de twee items (geheimen delen en hulp krijgen). Bij deze multiële lineaire regressies zal de variabele ondersteunende relatie vervangen worden door gecentreerde proportiescores van het item “wie helpt je met problemen?” en vervolgens door het item “met wie zou je een geheim delen?”. De lineaire regressiemodellen en bijbehorende syntax zijn terug te vinden in Bijlage V.

In de analyses waarin de variabele “wie helpt je met problemen?” is geïncludeerd als voorspeller van depressieve symptomen W3 valt op dat bij model 4 ($F(3, 1568) = 3,440; p = ,016$) de interactie (I2) significant is en positief ($b = ,589; p = ,015$). Dit betekent dat wanneer slachtoffers van pesten hulp vragen aan klasgenoten ze significant meer depressieve symptomen ontwikkelen. Dit is in lijn met interactie 2 van model 4 in Tabel 2, die aangeeft dat slachtoffers van pesten die een betere ondersteunende relatie met klasgenoten hebben meer depressieve symptomen ervaren. Vervolgens bij model 4 ($F(3, 1256) = 3,998; p = ,008$) met als afhankelijke variabele depressieve symptomen W6, is interactie 2 niet meer significant ($b = -,715; p = ,130$). Dit is niet geheel in lijn met interactie 2 in model 4 van Tabel 3, beide hellingen geven wel aan dat iemand die slachtoffer is van pesten en een betere ondersteunende relatie heeft met klasgenoten minder depressieve symptomen zal ervaren. Er is echter een verschil, want bij het nieuwe model (zoals besproken in deze sensitiviteitsanalyse) is de interactie niet meer significant en dat was deze eerder wel.

Wanneer er gekeken wordt naar model 4 ($F(3, 1568) = 3,258; p = ,021$) met als afhankelijke variabele depressieve symptomen W3 en met het item “met wie zou je een geheim delen?” in het model. Dan is interactie 2 niet meer significant ($b = ,432; p = ,421$). Dit is niet geheel in lijn met interactie 2 uit Tabel 2, model 4. Beide interacties hebben wel een positieve helling, hetgeen betekent dat slachtoffers van pesten met een betere ondersteunende relatie met klasgenoten meer depressieve symptomen ontwikkelen. De interactie bij deze nieuwe analyse is niet meer significant, wat afwijkt van een eerdere significante interactie. Wanneer er vervolgens gekeken wordt naar model 4 ($F(3, 1256) = 3,242; p = ,021$) met afhankelijke variabele depressieve symptomen W6, dan wordt deze interactie echter significant en sterk negatief ($b = -1,907; p = ,028$). Hierdoor laat de sensitiviteitsanalyse zien wanneer slachtoffers van pesten een geheim zouden delen met meerdere klasgenoten ze minder depressieve symptomen ontwikkelen op W6. Dit is in lijn met interactie 2, model 4 in Tabel 3, want deze

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

laat zien dat slachtoffers van pesten die meer ondersteuning van klasgenoten ervaren minder depressieve symptomen op W6 ervaren.

Conclusie en discussie

Pesten is een veel voorkomend probleem op middelbare scholen in Nederland, met desastreuze gevolgen voor slachtoffers: jongeren die gepest worden kampen vaak met externaliserende en met name internaliserende problemen, zoals depressie (Hawker & Boulton, 2000). Jongeren kunnen echter sterk verschillen in de mate waarin ze depressieve symptomen ontwikkelen als gevolg van pesterijen. Dit kan onder meer afhangen van in hoeverre deze jongeren ook *positieve* sociale relaties in hun omgeving ervaren. In dit onderzoek is er gekeken naar de mogelijke invloed van een ondersteunende ouder-kind relatie en ondersteunende relaties met klasgenoten op de ontwikkeling van depressieve symptomen onder slachtoffers van pesten. Daarnaast is er verkennend gekeken naar de mogelijke rol die het geslacht van slachtoffers hierbij speelt. De resultaten van deze studie laten zien dat jongeren die gepest worden meer depressieve symptomen ontwikkelen, ongeacht de mate waarin jongeren een ondersteunende ouder-kind relatie ervaren. De ondersteuning van klasgenoten heeft op de korte termijn een averechts effect op depressieve symptomen van slachtoffers, maar op de lange termijn kan deze ondersteuning positief uitwerken door depressieve symptomen van slachtoffers te verminderen. Deze verbanden leken grotendeels voor jongens en meisjes gelijk te zijn.

Slachtoffers van pesten vertonen meer depressieve symptomen dan jongeren die geen slachtoffer zijn van pesten

In lijn met de verwachting kan er geconcludeerd worden dat slachtoffers van pesten meer depressieve symptomen ontwikkelen op de korte termijn (drie maanden), wat overeenkomt met verschillende empirische studies (zie Christina e.a., 2020, voor een review). Dit effect lijkt echter te verdwijnen over een langere tijd (één jaar), wat tegenstrijdig is met de literatuur. Een mogelijke reden voor deze tegenstrijdigheid is dat de huidige studie een minder streng criterium gehanteerd heeft om iemand als slachtoffer van pesten te identificeren. Andere studies hebben slachtofferschap onder andere op basis van de ernst en frequentie gemeten, en includeerden enkel kinderen die minimaal 2 of 3 keer per maand gepest werden als slachtoffer in hun analyses (Solberg & Olweus, 2003). Binnen de huidige studie is enkel nagevraagd door wie kinderen gepest werden en werd geen rekening gehouden met de frequentie, ernst, of het aantal pesters, waardoor kinderen sneller als slachtoffer gezien zijn dan in ander onderzoek. Inderdaad is in dit onderzoek 12,9% van de leerlingen geïdentificeerd als slachtoffer van pesten, terwijl in andere studies gemiddeld 5% van de middelbare scholieren gepest wordt (Nederlands Jeugdinstituut, 2020; Stop pesten nu!, 2021). Het is aannemelijk dat de “slachtoffers” in de huidige studie lang niet altijd langdurig en intensief gepest werden of dat het zelfs als plagen

gezien kan worden, terwijl onder pesten wordt verstaan het veelvuldig en opzettelijk kwaad doen van anderen tegen iemand die zichzelf niet goed kan verdedigen en er sprake is van een machtsimbans (Olweus, 1996; Olweus & Limber, 2010; Volk e.a. 2014). Doordat leerlingen sneller geassocieerd zijn als slachtoffer in de huidige studie, is het aannemelijk dat over de lange termijn het effect van gepest worden afneemt.

Een mogelijk andere reden voor deze tegenstrijdigheid is dat sommige leerlingen in het nieuwe schooljaar van klas wisselen. Hierdoor is het mogelijk dat ze in de nieuwe klas niet meer gepest worden.

Ondersteunende rol ouders op slachtoffers van pesten

In de huidige studie is geen ondersteuning gevonden voor de twee tegengestelde hypothesen dat een ondersteunende ouder-kind relatie een positieve (hypothese 2a) dan wel negatieve (hypothese 2b) invloed zou hebben op de mate waarin slachtoffers van pesten depressieve symptomen ontwikkelen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat in de huidige studie geen onderscheid gemaakt is tussen ondersteuning van moeders en ondersteuning van vaders. Zo is uit een voorgaande studie naar voren gekomen dat meisjes-slachtoffers (maar niet jongens-slachtoffers) gebaat kunnen zijn bij het krijgen van emotionele steun van hun moeder, terwijl emotionele steun van vaders geen effect heeft op jongens en meisjes (Yeung Thompson & Leadbeater, 2012). Mogelijk is op deze leeftijd het vooral voor meisjes belangrijk om hun moeder als klankbord te kunnen gebruiken en zullen meisjes misschien eerder het gevoel hebben dat hun moeder hen begrijpt, wat voor verlichting van hun negatieve gevoelens kan zorgen. De emotionele steun van vaders lijkt daarentegen minder bij te dragen, mogelijk doordat vaders het lastiger vinden om aan te sluiten op de gevoelens die slachtoffers ervaren, of bijvoorbeeld doordat jongeren gewoonweg minder openstaan voor deze emotionele steun van hun vader (Yeung Thompson & Leadbeater, 2012). Het is mogelijk dat het globaal meten van ondersteuning van ouders in de huidige studie daarom tot een nul-effect geleid heeft. Interessant genoeg lijken jongeren die het slachtoffer van pesten zijn in de late adolescentie *wel* meer te profiteren van emotionele steun van hun vader, (Desjardins & Leadbeater, 2011; Yeung Thompson & Leadbeater, 2012) terwijl de steun van moeders dan juist averechts kan uitwerken (Desjardins & Leadbeater, 2011). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat jongeren veel veranderingen doormaken in de puberteit en ondersteuning hierdoor een andere impact gaat hebben. Er is echter meer onderzoek nodig om na te gaan welke mechanismen ten grondslag liggen aan de omslag in deze effecten van steun van vaders versus moeders.

Ondersteunende rol klasgenoten op slachtoffers van pesten

De huidige studie toont aan dat depressieve symptomen van slachtoffers op de korte termijn (binnen drie maanden) versterkt kunnen worden wanneer ze ondersteuning ontvangen van leeftijdgenoten; maar dat op de lange termijn (binnen een jaar) deze ondersteuning depressieve klachten *vermindert*. Dit betekent dat de invloed van ondersteunende relaties van klasgenoten over tijd verandert. Een mogelijke reden waardoor de steun van klasgenoten op de korte termijn een averechtse uitwerking heeft in de huidige sample is dat op de gemeten tijdstippen deze jongeren elkaar mogelijk nog niet goed genoeg kennen. Ze hebben net de transitie naar het middelbaar onderwijs gemaakt, waarbij ze geplaatst worden in een klas met veelal nieuwe gezichten. Het is mogelijk dat – vooral voor slachtoffers van pesten – het moeilijk is om in deze klas goed te weten op wie ze kunnen terugvallen en welke klasgenoten echt betrouwbaar zijn. Mogelijk kiezen slachtoffers niet altijd de ‘juiste persoon’ uit wanneer ze om hulp vragen, waardoor dit hen later duur komt te staan. Een andere mogelijke reden is dat klasgenoten die hulp geven het slachtoffer nog onvoldoende kennen en daarom de hulp onvoldoende op diens behoeften kunnen afstemmen. Hierdoor kan het zijn dat de ondersteuning leidt tot co-ruminatie of ruminatie, waardoor de oorzaken van het pesten vergroot worden en dit leidt tot meer depressieve symptomen (Geiger & Kwon, 2010; Hankin, 2008). Naarmate het schooljaar vordert leren de klasgenoten elkaar beter kennen, waardoor de ondersteuning en ook de impact van de ondersteuning kan veranderen. Het is aannemelijk dat na verloop van tijd er betere en sterkere relaties (en mogelijk vriendschappen) ontstaan, waarin er meer wederzijds vertrouwen is. Hierdoor zouden klasgenoten meer ondersteuning bieden en begrip kunnen tonen, waardoor ze een bufferende en stress verminderende rol kunnen spelen, zoals verwacht op basis van de stress-buffer theorie (Cohen & Wills, 1985). In het verlengde hiervan ervaren jongeren door betere relaties minder onzekerheid, wat leidt tot een minder groot risico op depressieve symptomen (Feinstein e.a. 2013). Daarnaast zorgen betere relaties ervoor dat slachtoffers zich minder alleen voelen. Door het mindere gevoel van zowel eenzaamheid als onzekerheid en stress ervaren slachtoffers dat dat ze meer controle hebben over de situatie en wordt de angst voor het plaatsvinden van negatieve ervaring kleiner. Hierdoor ontwikkelen ze minder snel depressieve symptomen (Flores e.a. 2020; Hamilton e.a. 2013).

Dit vermoeden wordt bevestigd, doordat bij de sensitiviteitsanalyse is gebleken dat na drie maanden meer klasgenoten om hulp vragen zorgt voor meer depressieve symptomen onder slachtoffers van pesten, terwijl een geheim delen met klasgenoten geen impact heeft. Na één jaar daarentegen heeft hulp vragen aan klasgenoten geen effect heeft op meer depressieve symptomen en met klasgenoten een geheim delen zorgt voor minder depressieve symptomen.

Dit duidt erop dat de onderlinge relatie met klasgenoten inderdaad verandert. Het is aannemelijk dat hulp vragen duidt op een minder sterke relatie dan een geheim delen. In het begin zullen jongeren misschien wel een geheim delen, maar dit nog spannender vinden en onzekerder zijn over deze betere relatie (vriendschap) met hun klasgenoot. Over tijd zal er meer onderling vertrouwen ontstaan in deze relatie. Doordat de onzekerheid wordt weggenomen, zullen de betere relaties (geheim delen) een bufferend effect hebben, terwijl bij de mindere relaties (hulp vragen) het versterkende effect afneemt.

De rol van geslacht in ondersteunende relaties

Er is geen ondersteuning gevonden voor het feit dat geslacht een versterkende of verzwakkende rol kan spelen op ondersteunende relaties onder slachtoffers van pesten. Daarnaast is er ook geen ondersteuning gevonden voor het feit dat meisjes depressiever worden dan jongens wanneer ze het slachtoffer zijn van pesten. Meisjes zijn over het algemeen wel depressiever. Daarnaast worden jongens depressiever wanneer zij meer ondersteuning ervaren van ouders na drie maanden.

Dit is een opvallend resultaat, veel onderzoeken hebben namelijk uitgewezen dat geslacht van invloed is of het krijgen van ondersteuning van positieve of negatieve invloed is. Daarnaast maakt de vorm van deze ondersteuning ook uit bij deze invloed voor geslacht. Het zou kunnen zijn dat het effect van ondersteuning niet alleen afhangt van het geslacht en van de ontvanger van de ondersteuning, maar ook van het geslacht van de ondersteuner. Zo is uit eerder onderzoek gebleken dat meisjes profiteren van ondersteuning van moeders, maar jongens niet (Yeung Thompson & Leadbeater, 2012). Daarnaast is gebleken dat ervaren emotionele ondersteuning van beste vrienden voor jongens beschermt tegen de negatieve effecten van pesten, terwijl bij meisjes dit niet altijd het geval is (Schacter & Juvonen, 2019). Wanneer de beste vriend van een meisje ook het slachtoffer is van pesten, zal dit namelijk de negatieve internaliserende effecten versterken. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat meisjes gevoeliger zijn voor de problematiek van hun beste vriendin, waardoor ze sneller gaan (co-)rumineren, wat leidt tot meer stress en depressie.

Echter is er dus geen bewijs gevonden dat ondersteunende relaties een versterkend effect hebben op meisjes. Toekomstig onderzoek zou moeten nagaan of geslacht onder bepaalde omstandigheden *wel* een rol speelt, en of dit bijvoorbeeld afhankelijk is van het geslacht van degene die ondersteuning biedt.

Beperkingen en sterke kanten

Dit onderzoek heeft verschillende sterke kanten. Ten eerste is dit onderzoek longitudinaal van aard en zijn er weinig onderzoeken die longitudinaal kijken over de tijdsspanne van een jaar.

Daarnaast kijkt dit onderzoek naar jongeren die net op de middelbare school komen, waardoor er beter inzicht wordt geboden in deze lastige en onzekere periode. Ook is er gekeken naar zowel zelfrapportage als naar peernominaties. Vervolgens is er rekening gehouden met de ondersteuning van klasgenoten, terwijl de meeste longitudinale onderzoeken meer rekening houden met vriendschap als ondersteuning. Een laatste sterk punt, is dat er analyses zijn gedaan waarin zowel gekeken is naar ondersteuning van klasgenoten als de ondersteuning van ouders. Veel onderzoeken doen alleen onderzoek naar de ondersteuning van ouders of leeftijdsgenoten.

Er zijn verschillende (mogelijke) beperkingen bij dit onderzoek. Ten eerste is de assumptie van onafhankelijke waarneming geschonden, doordat de leerlingen bij elkaar in de klas zitten. Dit kan de resultaten beïnvloeden, omdat leerlingen ook gepest kunnen worden door andere leerlingen naast hun klasgenoten. Hierdoor is het mogelijk dat leerlingen wel het slachtoffer waren van pesten, maar zij dit niet aangaven bij het nomineren, doordat dit geen klasgenoten waren. Daarnaast is er geen verschil gemaakt tussen de vele verschillende manieren van ondersteuning die klasgenoten en ouders kunnen bieden. Voor klasgenoten is er een sensitiviteitsanalyse gedaan, waaruit inderdaad bleek dat de soort ondersteuning uitmaakt. Het is aannemelijk dat dit voor ondersteuning van ouders ook geldt. Dit kan uitmaken in de mate waarin de ondersteuning positief of negatief uitpakt. Daarnaast is er bij het samenstellen van ouderlijke ondersteuning alleen gebruik gemaakt van positieve vragen uit de dataset, zoals: “mijn ouders/verzorgers laten zien dat ze mij bewonderen”. Er is dus geen rekening gehouden met de negatievere kant van de relatie tussen ouders en kind. Vervolgens is er geen verschil gemaakt in het geslacht van ouders. Zoals hiervoor besproken zijn er indicaties dat het geslacht van ouders uitmaakt bij het geven van ondersteuning aan slachtoffers van pesten. Sterker nog, er zijn aanwijzingen dat het uitmaakt of een bepaalde vorm ondersteuning een positief of negatief effect heeft op de ontwikkeling van depressieve symptomen onder slachtoffers van pesten in combinatie met welk geslacht de ouder heeft die ondersteuning geeft. Ten slotte is de maatstaf om een respondent slachtoffer te noemen laag. Dit kan grote invloed hebben op de resultaten. In een vervolgonderzoek is het goed om te kijken met strengere maatstaven of de verschillende maatstaven naast elkaar te houden zodat het verschil goed te zien is.

Vervolgonderzoek zou zich dan ook specifiek moeten richten op de mogelijke rol van geslacht bij zowel het slachtoffer als bij de ouders. Daarnaast is het van belang dat er hierbij rekening wordt gehouden met de vorm van ondersteuning die het slachtoffer ontvangt. In het verlengde hiervan is het aannemelijk dat het geslacht van een klasgenoot uit kan maken bij het effect van ondersteuning verlenen. Ook zou bij een vervolgonderzoek de maatstaf voor pesten strenger afgesteld moeten worden, zodat het effect beter wordt gemeten op slachtoffers van

pesten. In een eventueel vervolgonderzoek is het van belang ook verschillende vormen van pesten nader te bestuderen, omdat dit van invloed kan zijn. Eerder werd reeds duidelijk dat er indicaties zijn dat de vorm van de ondersteuning aan slachtoffers van pesten van belang kan zijn. In het verlengde hiervan is het dan ook aannemelijk dat een bepaalde vorm van ondersteuning een betere impact heeft op een bepaalde vorm van pesten (relationeel, fysiek of cyber) of andersom. Zo is gebleken dat bij meisjes die fysiek (niet relationeel) gepest worden en ondersteuning ondervinden van vrienden, de internaliserende problemen versterkt (Yeung Thompson & Leadbeater, 2012). Ook bij ouders maakt de vorm van pesten uit. Yeung & Leadbeater (2010) vonden namelijk dat emotionele ondersteuning van vaders tegen de negatieve effecten van zowel fysiek als relationeel gepest worden buffert, terwijl emotionele ondersteuning van moeders alleen beschermt tegen fysiek gepest worden. Hieruit blijkt dat versterking van of buffering tegen het effect van pesten afhankelijk is van de vorm van pesten. Daarbij staat onderzoek naar cyberpesten relatief gezien nog in de kinderschoenen. Daardoor zijn er net als bij traditioneel pesten verschillende sterktes in het verband tussen slachtoffer zijn van cyber pesten en depressieve symptomen gevonden (zie Fisher e.a. 2016, voor een review). Daarnaast zijn er aanwijzingen dat cyberpesten een minder grote impact heeft dan traditioneel pesten op zowel internaliserende als externaliserende problematiek (Gong e.a. 2021). Het is dan ook aannemelijk dat, waar gebleken is dat ondersteunende relaties een verschillende impact kunnen hebben op de traditionele vormen van pesten, dit zich doortrekt naar cyberpesten.

Conclusie

Concluderend kan er gesteld worden dat er een verband is tussen het slachtoffer zijn van pesten en depressieve symptomen. De ondersteuning die ouders in het algemeen bieden aan hun kind heeft geen modererend effect in dit verband, terwijl de ondersteuning van leeftijdsgenoten op de korte termijn averechts kan uitpakken en de kans op depressieve symptomen onder slachtoffers juist vergroot. Op de langere termijn heeft ondersteuning van klasgenoten juist een bufferend effect. Het is dan ook uitermate belangrijk om beter te begrijpen hoe dit effect werkt.

Wanneer dit proces verder inzichtelijk is, kunnen interventies hier beter op in spelen. Een belangrijke implicatie van de huidige studie is dat het belangrijk is om leerkrachten bewust te maken dat de – misschien goedbedoelde – ondersteuning van klasgenoten aan slachtoffers van pesten niet zondermeer een positief effect heeft en zelfs averechts kan uitwerken. Op het moment heerst de overtuiging in de samenleving dat wanneer een jongere het slachtoffer is van pesten, hulp (bijna) altijd helpt tegen de negatieve gevolgen van pesten. Het is echter goed dat zowel leerkrachten als ouders zich ervan bewust zijn dat dit niet altijd zo is. Wanneer zij zich hier bewust van zijn, zullen zij eerder de vinger aan de pols blijven houden wanneer een kind

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

slachtoffer is van pesten en er niet zondermeer vanuit gaan dat door de ondersteuning van klasgenoten het automatisch beter gaat met slachtoffers.

Literatuurlijst

Abramson, L. Y., Metalsky, G. I., & Alloy, L. B. (1989). Hopelessness depression: A theory-based subtype of depression. *Psychological Review*, *96*(2), 358–372.

<https://doi.org/10.1037/0033-295x.96.2.358>

Bond, L., Carlin, J. B., Thomas, L., Rubin, K., & Patton, G. (2001). Does bullying cause emotional problems? A prospective study of young teenagers. *British Medical Journal*, *323*(7311), 480–484. <https://doi.org/10.1136/bmj.323.7311.480>

Bowes, L., Maughan, B., Ball, H., Shakoor, S., Ouellet-Morin, I., Caspi, A., Moffitt, T. E., & Arseneault, L. (2013). Chronic bullying victimization across school transitions: The role of genetic and environmental influences. *Development and Psychopathology*, *25*(2), 333–346. <https://doi.org/10.1017/s0954579412001095>

Bowker, J. C. W., Rubin, K. H., Burgess, K. B., Booth-LaForce, C., & Rose-Krasnor, L. (2006). Behavioral characteristics associated with stable and fluid best friendship patterns in middle childhood. *Merrill-Palmer Quarterly*, *52*(4), 671–693.

<https://doi.org/10.1353/mpq.2006.0000>

Brett Holfeld, & Bonnie J. Leadbeater. (2018). The interrelated effects of traditional and cybervictimization on the development of internalizing symptoms and aggressive behaviors in elementary school. *Merrill-Palmer Quarterly*, *64*(2), 220–247.

<https://doi.org/10.13110/merrpalmquar1982.64.2.0220>

Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2007). The bioecological model of human development. *Handbook of Child Psychology*.

<https://doi.org/10.1002/9780470147658.chpsy0114>

Brown, B. B., & Larson, J. (2009). Peer relationships in adolescence. *Handbook of Adolescent Psychology*, 77–103. <https://doi.org/10.1002/9780470479193.adlpsy002004>

Burke, T., Sticca, F., & Perren, S. (2017). Everything's gonna be alright! The longitudinal interplay among social support, peer victimization, and depressive symptoms. *Journal of Youth and Adolescence*, *46*(9), 1999–2014. <https://doi.org/10.1007/s10964-017-0653-0>

Christina, S., Magson, N. R., Kakar, V., & Rapee, R. M. (2021). The bidirectional relationships between peer victimization and internalizing problems in school-aged children: An updated systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, *85*, 101979.

<https://doi.org/10.1016/j.cpr.2021.101979>

Cohen, S., & Pressman, S. (2004). Stress-buffering hypothesis [E-book]. In *Encyclopedia of Health and Behavior* (2de editie, pp. 696–697).

Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310–357. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>

Collins, W. A., & Laurens, B. (2006). Parent-adolescent relationships and influences [E-book]. In P. Noller & J. A. Feeney (Reds.), *Close relationships: Functions, forms and processes* (2de editie, pp. 111–125).

Desjardins, T. L., & Leadbeater, B. J. (2011). Relational victimization and depressive symptoms in adolescence: moderating effects of mother, father, and peer emotional support. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(5), 531–544. <https://doi.org/10.1007/s10964-010-9562-1>

Dohrenwend, B. S. (1978). Social stress and community psychology. *American Journal of Community Psychology*, 6(1), 1–14. <https://doi.org/10.1007/bf00890095>

Feinstein, B. A., Bhatia, V., & Davila, J. (2013). Rumination mediates the association between cyber-victimization and depressive symptoms. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(9), 1732–1746. <https://doi.org/10.1177/0886260513511534>

Dunn, V., & Goodyer, I. M. (2006). Longitudinal investigation into childhood- and adolescence-onset depression: Psychiatric outcome in early adulthood. *British Journal of Psychiatry*, 188(3), 216–222. <https://doi.org/10.1192/bjp.188.3.216>

Fisher, B. W., Gardella, J. H., & Teurbe-Tolon, A. R. (2016). Peer cybervictimization among adolescents and the associated internalizing and externalizing problems: A meta-analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 45(9), 1727–1743. <https://doi.org/10.1007/s10964-016-0541-z>

Fleming, L. C., & Jacobsen, K. H. (2009). Bullying and symptoms of depression in Chilean middle school students. *Journal of School Health*, 79(3), 130–137. <https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2008.0397.x>

Flores, J., Caqueo-Urizar, A., Ramírez, C., Arancio, G., & Cofré, J. P. (2020). Locus of control, self-control, and gender as predictors of internalizing and externalizing problems in children and adolescents in northern Chile. *Frontiers in Psychology*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.02015>

Fox, C. L., & Boulton, M. J. (2006). Friendship as a moderator of the relationship between social skills problems and peer victimisation. *Aggressive Behavior*, 32(2), 110–121. <https://doi.org/10.1002/ab.20114>

Ge, X., Natsuaki, M. N., Neiderhiser, J. M., & Reiss, D. (2009). The longitudinal effects of stressful life events on adolescent depression are buffered by parent–child closeness. *Development and Psychopathology*, *21*(2), 621–635.

<https://doi.org/10.1017/s0954579409000339>

Geiger, K. A., & Kwon, P. (2010). Rumination and depressive symptoms: Evidence for the moderating role of hope. *Personality and Individual Differences*, *49*(5), 391–395.

<https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.04.004>

Gong, X., Huebner, E. S., & Tian, L. (2021). Bullying victimization and developmental trajectories of internalizing and externalizing problems: The moderating role of locus of control among children. *Research on Child and Adolescent Psychopathology*, *49*(3), 351–366. <https://doi.org/10.1007/s10802-020-00752-2>

Hamilton, J. L., Shapero, B. G., Stange, J. P., Hamlat, E. J., Abramson, L. Y., & Alloy, L. B. (2013). Emotional maltreatment, peer victimization, and depressive versus anxiety symptoms during adolescence: Hopelessness as a mediator. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, *42*(3), 332–347. <https://doi.org/10.1080/15374416.2013.777916>

Hankin, B. L. (2008). Cognitive vulnerability–stress model of depression during adolescence: Investigating depressive symptom specificity in a multi-wave prospective study. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *36*(7), 999–1014. <https://doi.org/10.1007/s10802-008-9228-6>

Hawker, D. S. J., & Boulton, M. J. (2000). Twenty years' research on peer victimization and psychosocial maladjustment: a meta-analytic review of cross-sectional studies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *41*(4), 441–455.

<https://doi.org/10.1111/1469-7610.00629>

Holmes, A. J., Lee, P. H., Hollinshead, M. O., Bakst, L., Roffman, J. L., Smoller, J. W., & Buckner, R. L. (2012). Individual differences in amygdala-medial prefrontal anatomy link negative affect, impaired social functioning, and polygenic depression risk. *Journal of Neuroscience*, *32*(50), 18087–18100. <https://doi.org/10.1523/jneurosci.2531-12.2012>

Jones, L. M., Mitchell, K. J., & Turner, H. A. (2015). Victim reports of bystander reactions to in-person and online peer harassment: a national survey of adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, *44*(12), 2308–2320. <https://doi.org/10.1007/s10964-015-0342-9>

Kaltiala-Heino, R., Rimpela, M., Marttunen, M., Rimpela, A., & Rantanen, P. (1999). Bullying, depression, and suicidal ideation in Finnish adolescents: School survey. *BMJ*, *319*(7206), 348–351. <https://doi.org/10.1136/bmj.319.7206.348>

Kaltiala-Heino, R., Rimpelä, M., Rantanen, P., & Rimpelä, A. (2000). Bullying at school—an indicator of adolescents at risk for mental disorders. *Journal of Adolescence*, 23(6), 661–674. <https://doi.org/10.1006/jado.2000.0351>

Kaufmann, T., Lodder, G. M. A., & Laninga-Wijnen, A. M. (in press). Are victims of bullying primarily social outcasts? Person-group dissimilarities in relational, socio-emotional and physical characteristics as predictors of victimization. *Child Development*.

Kessler, R. C., Merikangas, K. R., & Wang, P. S. (2007). Prevalence, comorbidity, and service utilization for mood disorders in the united states at the beginning of the twenty-first century. *Annual Review of Clinical Psychology*, 3(1), 137–158. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.3.022806.091444>

Klomek, A. B., Marocco, F., Kleinman, M., Schonfeld, I. S., & Gould, M. S. (2007). Bullying, depression, and suicidality in adolescents. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 46(1), 40–49. <https://doi.org/10.1097/01.chi.0000242237.84925.18>

Kochenderfer-Ladd, B., & Skinner, K. (2002). Children’s coping strategies: Moderators of the effects of peer victimization? *Developmental Psychology*, 38(2), 267–278. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.38.2.267>

Laninga-Wijnen, L., Van den Berg, Y. H. M., Mainhard, T., & Cillessen, A. H. N. (2020). The role of defending norms in victims’ classroom climate perceptions and psychosocial maladjustment in secondary school. *Research on Child and Adolescent Psychopathology*, 49(2), 169–184. <https://doi.org/10.1007/s10802-020-00738-0>

McLeod, B. D., Weisz, J. R., & Wood, J. J. (2007). Examining the association between parenting and childhood depression: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 27(8), 986–1003. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2007.03.001>

Nederlands Jeugdinstituut. (2020, 23 januari). *Cijfers over pesten: Slachtoffers* / Nederlands Jeugdinstituut. NJi. Geraadpleegd op 11 november 2021, van <https://www.nji.nl/cijfers/pesten-slachtoffers>

Olweus, D. (1996). Bullying at school: Knowledge base and an effective intervention program. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 794(1 Understanding), 265–276. <https://doi.org/10.1111/j.1749-6632.1996.tb32527.x>

Olweus, D., & Limber, S. P. (2010). Bullying in school: Evaluation and dissemination of the Olweus Bullying Prevention Program. *American Journal of Orthopsychiatry*, 80(1), 124–134. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.2010.01015.x>

Panzarella, C., Alloy, L. B., & Whitehouse, W. G. (2006). Expanded hopelessness theory of depression: On the mechanisms by which social support protects against depression. *Cognitive Therapy and Research*, 30(3), 307–333. <https://doi.org/10.1007/s10608-006-9048-3>

Reijntjes, A., Kamphuis, J. H., Prinzie, P., & Telch, M. J. (2010). Peer victimization and internalizing problems in children: A meta-analysis of longitudinal studies. *Child Abuse & Neglect*, 34(4), 244–252. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2009.07.009>

Rose, A. J. (2002). Co-rumination in the friendships of girls and boys. *Child Development*, 73(6), 1830–1843. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00509>

Rueger, S. Y., Malecki, C. K., Pyun, Y., Aycocock, C., & Coyle, S. (2016). A meta-analytic review of the association between perceived social support and depression in childhood and adolescence. *Psychological Bulletin*, 142(10), 1017–1067. <https://doi.org/10.1037/bul0000058>

Sainio, M., Veenstra, R., Huitsing, G., & Salmivalli, C. (2010). Victims and their defenders: A dyadic approach. *International Journal of Behavioral Development*, 35(2), 144–151. <https://doi.org/10.1177/0165025410378068>

Schacter, H. L., & Juvonen, J. (2018). You’ve got a friend(ly school): Can school prosocial norms and friends similarly protect victims from distress? *Social Development*, 27(3), 636–651. <https://doi.org/10.1111/sode.12281>

Schacter, H. L., & Juvonen, J. (2019). When do friendships help versus hurt? Perceived best friend victimization and support as moderators of peer victimization-related distress. *The Journal of Early Adolescence*, 40(6), 804–827. <https://doi.org/10.1177/0272431619874402>

Slee, P. T., & Rigby, K. (1993). Australian school children’s self appraisal of interpersonal relations: The bullying experience. *Child Psychiatry & Human Development*, 23(4), 273–282. <https://doi.org/10.1007/bf00707680>

Solberg, M. E., & Olweus, D. (2003). Prevalence estimation of school bullying with the Olweus Bully/Victim Questionnaire. *Aggressive Behavior*, 29(3), 239–268. <https://doi.org/10.1002/ab.10047>

Stop pesten nu! (2021, 30 september). *Feiten en cijfers | Pesten op scholen*. Geraadpleegd op 11 november 2021, van <https://www.stoppestennu.nl/feiten-en-cijfers-pesten-op-scholen>

Tanigawa, D., Furlong, M. J., Felix, E. D., & Sharkey, J. D. (2011). The protective role of perceived social support against the manifestation of depressive symptoms in peer

victims. *Journal of School Violence*, *10*(4), 393–412.

<https://doi.org/10.1080/15388220.2011.602614>

Thapar, A., Collishaw, S., Pine, D. S., & Thapar, A. K. (2012). Depression in adolescence. *The Lancet*, *379*(9820), 1056–1067. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(11\)60871-4](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(11)60871-4)

UNESCO. (2019). *Rapport UNESCO Ending school violence and bullying 2019*. <https://www.stoppestennu.nl/rapport-unesco-ending-school-violence-and-bullying-2019>

Vaillancourt, T., Brittain, H. L., McDougall, P., & Duku, E. (2013). Longitudinal links between childhood peer victimization, internalizing and externalizing problems, and academic functioning: Developmental cascades. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *41*(8), 1203–1215. <https://doi.org/10.1007/s10802-013-9781-5>

Veenstra, R., & Laninga-Wijnen, L. (2022). Peer network studies and interventions in adolescence. *Current Opinion in Psychology*, *44*, 157–163. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2021.09.015>

Volk, A. A., Dane, A. V., & Marini, Z. A. (2014). What is bullying? A theoretical redefinition. *Developmental Review*, *34*(4), 327–343. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2014.09.001>

Wasserman, G. A., McReynolds, L. S., Ko, S. J., Katz, L. M., & Carpenter, J. R. (2005). Gender differences in psychiatric disorders at juvenile probation intake. *American Journal of Public Health*, *95*(1), 131–137. <https://doi.org/10.2105/ajph.2003.024737>

Yeung, R., & Leadbeater, B. (2010). Adults make a difference: the protective effects of parent and teacher emotional support on emotional and behavioral problems of peer-victimized adolescents. *Journal of Community Psychology*, *38*(1), 80–98. <https://doi.org/10.1002/jcop.20353>

Yeung Thompson, R. S., & Leadbeater, B. J. (2012). Peer victimization and internalizing symptoms from adolescence into young adulthood: Building strength through emotional support. *Journal of Research on Adolescence*, *23*(2), 290–303. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2012.00827.x>

Bijlagen

Bijlage I

In deze bijlage kan de onbewerkte en beschrijvende statistiek van alle variabelen gevonden worden en de beschrijvende statistiek in de methode. Deze beschrijvende statistieken zijn inclusief cases die niet meededen aan dit onderzoek of een bepaald meetmoment hebben gemist. Daarnaast is ook de beschrijvende statistiek van de nieuwe variabelen gegeven zoals deze zijn opgenomen in het regressiemodel. Per variabele is besproken hoe deze bewerkt is om tot de uiteindelijke variabele te komen en de bijbehorende syntax. Om respondenten uit te sluiten die helemaal of deels niet meededen aan het onderzoek is de volgende *syntax* gebruikt:

USE ALL.

```
COMPUTE filter_$=(Exclude = 0 & missing_W2 = 0 & missing_W1 = 0 & missing_W3 = 0  
& missing_W4 = 0  
    & missing_W6 = 0).
```

```
VARIABLE LABELS filter_$ 'Exclude = 0 & missing_W2 = 0 & missing_W1 = 0 &  
missing_W3 = 0 & '+  
    'missing_W4 = 0 & missing_W6 = 0 (FILTER)'.  
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.  
FORMATS filter_$ (f1.0).  
FILTER BY filter_$.
```

EXECUTE.

Afhankelijke variabele depressieve symptomen W3

Hieronder staan de frequentie, de beschrijvende statistieken van de originele variabelen van de afhankelijke variabele depressieve symptomen W3, de hercodering tot de afhankelijke variabele depressieve symptomen W3 en bijbehorende syntax.

Ongelukkig voelen, droevig of depressief (W3)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	707	39,3	41,4	41,4
	1	513	28,5	30,1	71,5
	2	319	17,7	18,7	90,2
	3	134	7,4	7,9	98,1
	4	33	1,8	1,9	100,0
	Total	1706	94,7	100,0	
Missing	System	95	5,3		
Total		1801	100,0		

Nervus of gespannen voelen (W3)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	631	35,0	37,0	37,0
	1	523	29,0	30,7	67,7
	2	393	21,8	23,0	90,7
	3	126	7,0	7,4	98,1
	4	32	1,8	1,9	100,0
	Total	1705	94,7	100,0	
Missing	System	96	5,3		
Total		1801	100,0		

Te druk maken om dingen (W3)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	572	31,8	33,5	33,5
	1	402	22,3	23,6	57,1
	2	433	24,0	25,4	82,5
	3	230	12,8	13,5	96,0
	4	69	3,8	4,0	100,0
	Total	1706	94,7	100,0	
Missing	System	95	5,3		
Total		1801	100,0		

Deze drie items moesten samengevoegd worden. De bijbehorende Cronbach's Alpha is 0,815 wat een goede waarde is. Dit is met de volgende syntax gedaan:

RELIABILITY

/VARIABLES=DE2_W3 DE5_W3 DE6_W3

/SCALE("Depressieve symptomen W3") ALL

```

/MODEL=ALPHA
/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE
/SUMMARY=TOTAL.
    
```

Vervolgens zijn de originele waardes gehercodeerd van: ‘niet waar (1) tot en met helemaal waar (5)’ naar de nieuwe waardes: ‘niet waar (0) tot en met helemaal waar (4)’. Dit moest gebeuren voor alle variabelen met depressieve symptomen en hiervan is de bijbehorende syntax:

```

RECODE DE2_W2 DE5_W2 DE6_W2 DE2_W3 DE5_W3 DE6_W3 DE2_W6 DE5_W6
DE6_W6 (5=4) (4=3) (3=2) (2=1) (1=0).
EXECUTE.
    
```

Hierna werden de drie variabelen bij elkaar opgeteld en gedeeld door drie om tot een nieuwe variabele te komen. Dit is de afhankelijke variabele depressieve symptomen W3, dit werd gedaan met de volgende syntax:

```

COMPUTE Depressieve_sympctomen_W3=(DE2_W3 + DE5_W3 + DE6_W3) / 3.
EXECUTE.
    
```

Bij de nieuwe variabele depressieve symptomen W3 hoort de volgende frequentietabel:

Depressieve symptomen (W3)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	378	21,0	22,2	22,2
	,33	165	9,2	9,7	31,8
	,67	191	10,6	11,2	43,0
	1,00	238	13,2	14,0	57,0
	1,33	174	9,7	10,2	67,2
	1,67	143	7,9	8,4	75,6
	2,00	183	10,2	10,7	86,3
	2,33	83	4,6	4,9	91,2
	2,67	52	2,9	3,0	94,3
	3,00	54	3,0	3,2	97,4
	3,33	21	1,2	1,2	98,7
	3,67	5	,3	,3	98,9
	4,00	18	1,0	1,1	100,0
	Total	1705	94,7	100,0	
Missing	System	96	5,3		
Total		1801	100,0		

Afhankelijke variabele depressieve symptomen W6

Hieronder staan de frequentie, de beschrijvende statistieken van de originele variabelen van de afhankelijke variabele depressieve symptomen W6, de hercodering tot de afhankelijke variabele depressieve symptomen W6 en de bijbehorende syntax.

Ongelukkig voelen, droevig of depressief (W6)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	601	33,4	43,5	43,5
	1	373	20,7	27,0	70,5
	2	261	14,5	18,9	89,4
	3	108	6,0	7,8	97,2
	4	39	2,2	2,8	100,0
	Total	1382	76,7	100,0	
Missing	System	419	23,3		
Total		1801	100,0		

Nervus of gespannen voelen (W6)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	563	31,3	40,7	40,7
	1	361	20,0	26,1	66,9
	2	309	17,2	22,4	89,2
	3	111	6,2	8,0	97,3
	4	38	2,1	2,7	100,0
	Total	1382	76,7	100,0	
Missing	System	419	23,3		
Total		1801	100,0		

Te druk maken om dingen (W6)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	487	27,0	35,2	35,2
	1	305	16,9	22,1	57,3
	2	352	19,5	25,5	82,8
	3	173	9,6	12,5	95,3
	4	65	3,6	4,7	100,0
	Total	1382	76,7	100,0	
Missing	System	419	23,3		
Total		1801	100,0		

Deze drie items moeten samengevoegd worden. De bijbehorende Cronbach's Alpha van deze drie items is 0,881 wat een goede waarde is. Dit werd met de volgende syntax gedaan:

RELIABILITY

```
/VARIABLES=DE2_W6 DE5_W6 DE6_W6  
/SCALE("Depressieve symptomen W6") ALL  
/MODEL=ALPHA  
/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE  
/SUMMARY=TOTAL.
```

Vervolgens zijn de originele waardes gehercodeerd van: 'niet waar (1) tot en met helemaal waar (5)' naar de nieuwe waardes: 'niet waar (0) tot en met helemaal waar (4)'. Dit moest gebeuren voor alle variabelen met depressieve symptomen. De bijbehorende syntax kan worden gevonden bij de uitwerking van de afhankelijke variabele: depressieve symptomen W3. Het enige verschil met de syntax van depressieve symptomen W6 is dat in deze syntax W3 vervangen is door W6.

Om vervolgens tot de afhankelijke variabele depressieve symptomen W6 te komen werden de drie variabelen bij elkaar opgeteld en gedeeld door drie. Dit werd gedaan met de volgende syntax:

```
COMPUTE Depressieve_symptomen_W6=(DE2_W6 + DE5_W6 + DE6_W6) / 3.  
EXECUTE.
```

Hier hoort de volgende frequentietabel bij:

Depressieve symptomen (W6)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	396	22,0	28,7	28,7
	,33	82	4,6	5,9	34,6
	,67	116	6,4	8,4	43,0
	1,00	198	11,0	14,3	57,3
	1,33	117	6,5	8,5	65,8
	1,67	121	6,7	8,8	74,5
	2,00	160	8,9	11,6	86,1
	2,33	58	3,2	4,2	90,3
	2,67	31	1,7	2,2	92,5
	3,00	59	3,3	4,3	96,8
	3,33	12	,7	,9	97,7
	3,67	3	,2	,2	97,9
	4,00	29	1,6	2,1	100,0
	Total	1382	76,7	100,0	
	Missing	System	419	23,3	
Total		1801	100,0		

Onafhankelijke variabele slachtoffer van pesten

Hieronder staan de frequentie, de beschrijvende statistieken van de originele variabelen van de onafhankelijke variabele slachtoffer van pesten, de hercodering tot de onafhankelijke variabele slachtoffer van pesten en de bijbehorende syntax.

Uitgaande nominaties op de vraag: wie pest jou? Oftewel zelf gerapporteerde slachtoffers

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	1521	84,5	87,1	87,1
	1,00	117	6,5	6,7	93,8
	2,00	53	2,9	3,0	96,8
	3,00	21	1,2	1,2	98,1
	4,00	10	,6	,6	98,6
	5,00	9	,5	,5	99,1
	6,00	2	,1	,1	99,3
	7,00	1	,1	,1	99,3
	8,00	6	,3	,3	99,7
	9,00	2	,1	,1	99,8
	13,00	2	,1	,1	99,9
	21,00	1	,1	,1	99,9
	22,00	1	,1	,1	100,0
	Total	1746	96,9	100,0	
	Missing	System	55	3,1	
Total		1801	100,0		

Deze waardes zijn gehercodeerd naar: ‘geen slachtoffer (0) en slachtoffer (1)’. Met de volgende syntax:

RECODE P1outvic_W2 (0=0) (1 thru Highest=1).

EXECUTE.

Hieronder de bijbehorende frequentietabel:

Zelfgerapporteerde slachtoffers van pesten

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Geen slachtoffer	1521	84,5	87,1	87,1
	Slachtoffer	225	12,5	12,9	100,0
	Total	1746	96,9	100,0	
Missing	System	55	3,1		
Total		1801	100,0		

Moderator ondersteunende ouder-kind relatie

Hieronder staan de frequentie, de beschrijvende statistieken van originele variabelen van de moderator ondersteunende ouder-kind relatie, de hercodering tot de moderator ondersteunende ouder-kind relatie en de bijbehorende syntax.

Ouderlijke ondersteuning: bewonderen mij

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	completely not true	30	1,7	1,7	1,7
	completely not true	18	1,0	1,0	2,8
	not true	184	10,2	10,7	13,5
	sometimes not true, sometimes true	658	36,5	38,3	51,8
	true	829	46,0	48,2	100,0
	Total	1719	95,4	100,0	
Missing	System	82	4,6		
Total		1801	100,0		

Ouderlijke ondersteuning: houden van mij

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	completely not true	24	1,3	1,4	1,4
	not true	17	,9	1,0	2,4
	sometimes not true, sometimes true	145	8,1	8,4	10,8
	true	504	28,0	29,3	40,1
	completely true	1031	57,2	59,9	100,0
	Total	1721	95,6	100,0	
Missing	System	80	4,4		
Total		1801	100,0		

Ouderlijke ondersteuning: ondersteunen mij

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	completely not true	34	1,9	2,0	2,0
	not true	41	2,3	2,4	4,4
	sometimes not true, sometimes true	402	22,3	23,3	27,7
	true	762	42,3	44,3	72,0
	completely true	483	26,8	28,0	100,0
	Total	1722	95,6	100,0	
Missing	System	79	4,4		
Total		1801	100,0		

Deze drie items zijn samengevoegd en de bijbehorende Cronbach's Alpha is 0,773 wat een redelijke waarde is. Dit is met de volgende syntax gedaan:

RELIABILITY

```
/VARIABLES=ST1_W1 ST3_W1 ST5_W1  
/SCALE("Ouderlijke ondersteuning Cronbach's Alpha") ALL  
/MODEL=ALPHA  
/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE  
/SUMMARY=TOTAL.
```

Vervolgens zijn de originele waardes gehercodeerd van: 'niet waar (1) tot en met helemaal waar (5)', naar de nieuwe waardes: 'niet waar (0) tot en met helemaal waar (4)'. Dit is gebeurd door middel van de volgende *syntax*:

```
RECODE ST1_W1 ST3_W1 ST5_W1 (1=0) (2=1) (3=2) (4=3) (5=4).  
EXECUTE.
```

Om vervolgens tot de moderator ondersteunende ouder-kind relatie te komen, werden de drie variabelen bij elkaar opgeteld en gedeeld door drie. Dit werd gedaan met de volgende *syntax*:

```
COMPUTE Ondersteunende_ouder_kind_relatie=(ST1_W1 + ST3_W1 + ST5_W1) / 3.  
EXECUTE.
```

Als laatst is deze variabele nog gecentreerd voor de interactie. Dat is gebeurd door het gemiddelde van deze variabele van zichzelf af te trekken. Dit is gebeurd met de volgende *syntax*:

```
COMPUTE Ouder_kind_relatie_C=Ondersteunende_ouder_kind_relatie - 3.2484.  
EXECUTE.
```

Hieruit volgt de volgende frequentietabel:

Gecentreerde ondersteunende ouder-kind relatie

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	-3,23	16	,9	,9	,9
	-2,90	1	,1	,1	1,0
	-2,57	4	,2	,2	1,2
	-2,23	2	,1	,1	1,3
	-1,90	10	,6	,6	1,9
	-1,57	14	,8	,8	2,7
	-1,23	75	4,2	4,4	7,1
	-,90	100	5,6	5,8	12,9
	-,57	168	9,3	9,8	22,7
	-,23	324	18,0	18,8	41,5
	,10	308	17,1	17,9	59,5
	,43	313	17,4	18,2	77,7
	,77	384	21,3	22,3	100,0
	Total	1719	95,4	100,0	
	Missing	System	82	4,6	
Total		1801	100,0		

Moderator ondersteunende relatie met klasgenoten

Hieronder staan de frequentie, de beschrijvende statistieken van de originele variabelen van de moderator ondersteunende relatie met klasgenoten, de hercodering tot de moderator ondersteunende relatie met klasgenoten en de bijbehorende syntax weergegeven.

Uitgaande nominaties op de vraag: Wie helpt jou?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	374	20,8	21,4	21,4
	1,00	357	19,8	20,4	41,9
	2,00	310	17,2	17,8	59,6
	3,00	214	11,9	12,3	71,9
	4,00	134	7,4	7,7	79,6
	5,00	109	6,1	6,2	85,8
	6,00	58	3,2	3,3	89,1
	7,00	46	2,6	2,6	91,8
	8,00	29	1,6	1,7	93,4
	9,00	23	1,3	1,3	94,7
	10,00	15	,8	,9	95,6
	11,00	18	1,0	1,0	96,6
	12,00	8	,4	,5	97,1
	13,00	7	,4	,4	97,5
	14,00	3	,2	,2	97,7
	15,00	5	,3	,3	97,9
	16,00	4	,2	,2	98,2
	17,00	2	,1	,1	98,3
	18,00	4	,2	,2	98,5
	19,00	2	,1	,1	98,6
	21,00	2	,1	,1	98,7
	22,00	3	,2	,2	98,9
	23,00	4	,2	,2	99,1
	24,00	5	,3	,3	99,4
	25,00	5	,3	,3	99,7
	26,00	1	,1	,1	99,8
	27,00	3	,2	,2	99,9
29,00	1	,1	,1	100,0	
	Total	1746	96,9	100,0	
Missing	System	55	3,1		
Total		1801	100,0		

Uitgaande nominaties op de vraag: Met wie zou je een geheim delen?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	516	28,7	29,6	29,6
	1,00	423	23,5	24,2	53,8
	2,00	285	15,8	16,3	70,1
	3,00	192	10,7	11,0	81,1
	4,00	125	6,9	7,2	88,3
	5,00	81	4,5	4,6	92,9
	6,00	47	2,6	2,7	95,6
	7,00	19	1,1	1,1	96,7
	8,00	19	1,1	1,1	97,8
	9,00	10	,6	,6	98,3
	10,00	7	,4	,4	98,7
	11,00	6	,3	,3	99,1
	12,00	3	,2	,2	99,3
	13,00	5	,3	,3	99,5
	14,00	1	,1	,1	99,6
	15,00	3	,2	,2	99,8
	21,00	1	,1	,1	99,8
	22,00	1	,1	,1	99,9
	25,00	2	,1	,1	100,0
	Total		1746	96,9	100,0
Missing	System	55	3,1		
Total		1801	100,0		

Klassen met aantal leerlingen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	10	25	1,4	1,4	1,4
	11	26	1,4	1,5	2,9
	12	22	1,2	1,2	4,1
	13	23	1,3	1,3	5,4
	14	28	1,6	1,6	7,0
	15	24	1,3	1,4	8,4
	16	28	1,6	1,6	9,9
	17	20	1,1	1,1	11,1
	18	26	1,4	1,5	12,5
	19	26	1,4	1,5	14,0
	20	25	1,4	1,4	15,4
	21	25	1,4	1,4	16,8
	22	27	1,5	1,5	18,4

23	29	1,6	1,6	20,0
24	27	1,5	1,5	21,5
25	27	1,5	1,5	23,0
26	23	1,3	1,3	24,3
27	17	,9	1,0	25,3
28	16	,9	,9	26,2
29	19	1,1	1,1	27,3
30	14	,8	,8	28,1
31	13	,7	,7	28,8
32	21	1,2	1,2	30,0
33	22	1,2	1,2	31,2
34	22	1,2	1,2	32,5
35	25	1,4	1,4	33,9
36	12	,7	,7	34,6
37	17	,9	1,0	35,5
38	21	1,2	1,2	36,7
39	23	1,3	1,3	38,0
40	25	1,4	1,4	39,4
41	25	1,4	1,4	40,8
42	28	1,6	1,6	42,4
43	26	1,4	1,5	43,9
44	25	1,4	1,4	45,3
45	25	1,4	1,4	46,7
46	25	1,4	1,4	48,1
47	14	,8	,8	48,9
48	18	1,0	1,0	49,9
49	19	1,1	1,1	51,0
50	14	,8	,8	51,8
51	11	,6	,6	52,4
52	25	1,4	1,4	53,8
53	22	1,2	1,2	55,1
54	24	1,3	1,4	56,4
55	26	1,4	1,5	57,9
56	13	,7	,7	58,6
57	15	,8	,8	59,5
58	23	1,3	1,3	60,8
59	24	1,3	1,4	62,1
60	20	1,1	1,1	63,2
61	18	1,0	1,0	64,3
62	25	1,4	1,4	65,7
63	23	1,3	1,3	67,0

64	23	1,3	1,3	68,3
65	23	1,3	1,3	69,6
66	25	1,4	1,4	71,0
67	21	1,2	1,2	72,2
68	20	1,1	1,1	73,3
69	18	1,0	1,0	74,3
70	13	,7	,7	75,0
71	13	,7	,7	75,8
72	14	,8	,8	76,6
73	26	1,4	1,5	78,0
74	21	1,2	1,2	79,2
75	17	,9	1,0	80,2
76	13	,7	,7	80,9
77	21	1,2	1,2	82,1
78	20	1,1	1,1	83,2
79	25	1,4	1,4	84,6
80	26	1,4	1,5	86,1
81	25	1,4	1,4	87,5
82	26	1,4	1,5	89,0
83	25	1,4	1,4	90,4
84	22	1,2	1,2	91,6
85	14	,8	,8	92,4
86	27	1,5	1,5	94,0
87	23	1,3	1,3	95,3
88	27	1,5	1,5	96,8
89	30	1,7	1,7	98,5
90	27	1,5	1,5	100,0
Total	1771	98,3	100,0	
Missing	System	30	1,7	
Total		1801	100,0	

Voor de variabele ondersteunende relatie klasgenoten is de proportiescore berekend. Om tot deze proportiescore te komen moest er een nieuwe variabele komen die voor elke respondent aangeeft hoeveel leerlingen er in hun klas zitten. Dit is gedaan met de volgende syntax:

```
SORT CASES BY classID_W2.
```

```
AGGREGATE
```

```
/OUTFILE=* MODE=ADDVARIABLES
```

```
/PRESORTED
```

```
/BREAK=classID_W2
```

```
/userID_cgt=CGT(userID 1).
```

Vervolgens is de proportiescore berekend per variabele met de volgende formules:

‘Wie helpt jou?’ als volgend berekend: aantal nominaties/(leerlingen in een klas – 1). Dit is gedaan met de volgende syntax: COMPUTE Proportiescore_helpen=P1outhlp_W2 / (Leerlingen_in_een_klas - 1).

EXECUTE.

Met wie zou je een geheim delen? Als volgt berekend: aantal nominaties/(leerlingen in een klas – 1). Dit is gedaan met de volgende syntax:

```
COMPUTE Proportiescore_geheim=P1outsecr_W2 / (Leerlingen_in_een_klas - 1).
```

EXECUTE.

Hierna is de uiteindelijke variabele berekend door ze bij elkaar op te tellen en te delen door twee. Wat gebeurd is met de volgende syntax:

```
COMPUTE Proportiescore_ondersteunende_relatie_klas=(Proportiescore_helpen + Proportiescore_geheim) / 2.
```

EXECUTE.

Als laatst moest deze variabele ook nog gecentreerd worden. Dit is gedaan door het gemiddelde van de proportiescore ondersteunende relatie met klasgenoten van de variabele af te trekken. Dat is gedaan met de volgende formule: proportiescore ondersteunende relatie klasgenoten – 0,1076 en met de volgende syntax:

```
COMPUTE
```

```
Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C=Proportiescore_ondersteunende_relatie_klas - 0.1076.
```

EXECUTE.

De volgende frequentietabel hoort hierbij:

Proportiescore ondersteunende relatie klasgenoten

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	-,11	251	13,9	14,4	14,4
	-,10	1	,1	,1	14,4

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

-,09	1	,1	,1	14,5
-,09	4	,2	,2	14,7
-,09	13	,7	,7	15,5
-,09	19	1,1	1,1	16,6
-,09	19	1,1	1,1	17,6
-,09	16	,9	,9	18,6
-,09	12	,7	,7	19,2
-,09	22	1,2	1,3	20,5
-,08	12	,7	,7	21,2
-,08	6	,3	,3	21,5
-,08	10	,6	,6	22,1
-,08	3	,2	,2	22,3
-,08	2	,1	,1	22,4
-,08	6	,3	,3	22,7
-,07	2	,1	,1	22,9
-,07	4	,2	,2	23,1
-,07	17	,9	1,0	24,1
-,07	31	1,7	1,8	25,8
-,07	24	1,3	1,4	27,2
-,07	33	1,8	1,9	29,1
-,07	22	1,2	1,3	30,4
-,06	31	1,7	1,8	32,1
-,06	14	,8	,8	32,9
-,06	4	,2	,2	33,2
-,06	18	1,0	1,0	34,2
-,06	7	,4	,4	34,6
-,05	4	,2	,2	34,8
-,05	17	,9	1,0	35,8
-,05	26	1,4	1,5	37,3
-,05	16	,9	,9	38,2
-,05	8	,4	,5	38,7
-,05	31	1,7	1,8	40,4
-,05	16	,9	,9	41,4
-,04	18	1,0	1,0	42,4
-,04	13	,7	,7	43,1
-,04	12	,7	,7	43,8
-,04	3	,2	,2	44,0
-,04	35	1,9	2,0	46,0
-,03	32	1,8	1,8	47,8
-,03	1	,1	,1	47,9
-,03	8	,4	,5	48,3

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

-,03	37	2,1	2,1	50,5
-,03	7	,4	,4	50,9
-,03	30	1,7	1,7	52,6
-,02	20	1,1	1,1	53,7
-,02	1	,1	,1	53,8
-,02	3	,2	,2	54,0
-,02	19	1,1	1,1	55,0
-,02	3	,2	,2	55,2
-,02	5	,3	,3	55,5
-,02	8	,4	,5	56,0
-,02	1	,1	,1	56,0
-,02	13	,7	,7	56,8
-,02	14	,8	,8	57,6
-,01	6	,3	,3	57,9
-,01	11	,6	,6	58,5
-,01	2	,1	,1	58,6
-,01	36	2,0	2,1	60,7
,00	3	,2	,2	60,9
,00	7	,4	,4	61,3
,00	4	,2	,2	61,5
,00	4	,2	,2	61,7
,00	20	1,1	1,1	62,9
,00	3	,2	,2	63,1
,00	13	,7	,7	63,8
,00	23	1,3	1,3	65,1
,01	6	,3	,3	65,5
,01	3	,2	,2	65,6
,01	19	1,1	1,1	66,7
,01	1	,1	,1	66,8
,01	6	,3	,3	67,1
,01	6	,3	,3	67,5
,01	20	1,1	1,1	68,6
,01	2	,1	,1	68,7
,01	3	,2	,2	68,9
,01	1	,1	,1	69,0
,02	25	1,4	1,4	70,4
,02	11	,6	,6	71,0
,02	10	,6	,6	71,6
,02	3	,2	,2	71,8
,03	4	,2	,2	72,0
,03	2	,1	,1	72,1

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

,03	9	,5	,5	72,6
,03	3	,2	,2	72,8
,03	2	,1	,1	72,9
,03	1	,1	,1	73,0
,03	2	,1	,1	73,1
,03	13	,7	,7	73,8
,04	19	1,1	1,1	74,9
,04	4	,2	,2	75,1
,04	4	,2	,2	75,4
,04	14	,8	,8	76,2
,04	7	,4	,4	76,6
,04	1	,1	,1	76,6
,04	8	,4	,5	77,1
,05	18	1,0	1,0	78,1
,05	8	,4	,5	78,6
,05	7	,4	,4	79,0
,05	3	,2	,2	79,2
,05	1	,1	,1	79,2
,06	15	,8	,9	80,1
,06	6	,3	,3	80,4
,06	1	,1	,1	80,5
,07	4	,2	,2	80,7
,07	9	,5	,5	81,2
,07	6	,3	,3	81,6
,07	3	,2	,2	81,7
,07	7	,4	,4	82,1
,07	6	,3	,3	82,5
,07	1	,1	,1	82,5
,07	5	,3	,3	82,8
,07	2	,1	,1	82,9
,08	1	,1	,1	83,0
,08	2	,1	,1	83,1
,08	4	,2	,2	83,3
,08	2	,1	,1	83,4
,08	4	,2	,2	83,7
,08	1	,1	,1	83,7
,08	9	,5	,5	84,2
,09	1	,1	,1	84,3
,09	1	,1	,1	84,4
,09	2	,1	,1	84,5
,09	1	,1	,1	84,5

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

,09	11	,6	,6	85,2
,10	3	,2	,2	85,3
,10	5	,3	,3	85,6
,10	1	,1	,1	85,7
,10	4	,2	,2	85,9
,10	1	,1	,1	86,0
,10	1	,1	,1	86,0
,10	2	,1	,1	86,1
,10	3	,2	,2	86,3
,10	1	,1	,1	86,4
,10	3	,2	,2	86,5
,10	1	,1	,1	86,6
,11	8	,4	,5	87,1
,11	2	,1	,1	87,2
,11	7	,4	,4	87,6
,11	2	,1	,1	87,7
,11	8	,4	,5	88,1
,11	1	,1	,1	88,2
,11	4	,2	,2	88,4
,12	1	,1	,1	88,5
,12	1	,1	,1	88,5
,12	1	,1	,1	88,6
,12	3	,2	,2	88,8
,12	3	,2	,2	88,9
,12	5	,3	,3	89,2
,12	5	,3	,3	89,5
,13	3	,2	,2	89,7
,13	2	,1	,1	89,8
,13	4	,2	,2	90,0
,13	5	,3	,3	90,3
,13	1	,1	,1	90,4
,13	3	,2	,2	90,5
,14	16	,9	,9	91,5
,15	1	,1	,1	91,5
,15	3	,2	,2	91,7
,15	4	,2	,2	91,9
,15	5	,3	,3	92,2
,15	1	,1	,1	92,3
,16	4	,2	,2	92,5
,16	1	,1	,1	92,6
,16	3	,2	,2	92,7

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

,16	3	,2	,2	92,9
,16	1	,1	,1	93,0
,17	5	,3	,3	93,2
,17	1	,1	,1	93,3
,17	2	,1	,1	93,4
,18	3	,2	,2	93,6
,18	2	,1	,1	93,7
,18	2	,1	,1	93,8
,19	3	,2	,2	94,0
,19	1	,1	,1	94,0
,19	3	,2	,2	94,2
,19	3	,2	,2	94,4
,19	2	,1	,1	94,5
,20	1	,1	,1	94,6
,20	3	,2	,2	94,7
,20	2	,1	,1	94,8
,20	3	,2	,2	95,0
,21	2	,1	,1	95,1
,21	1	,1	,1	95,2
,21	1	,1	,1	95,2
,21	1	,1	,1	95,3
,21	3	,2	,2	95,5
,21	2	,1	,1	95,6
,22	1	,1	,1	95,6
,22	3	,2	,2	95,8
,22	2	,1	,1	95,9
,22	2	,1	,1	96,0
,23	1	,1	,1	96,1
,23	1	,1	,1	96,2
,23	1	,1	,1	96,2
,24	2	,1	,1	96,3
,24	1	,1	,1	96,4
,24	2	,1	,1	96,5
,25	1	,1	,1	96,6
,25	1	,1	,1	96,6
,26	1	,1	,1	96,7
,27	1	,1	,1	96,7
,27	1	,1	,1	96,8
,28	1	,1	,1	96,8
,28	1	,1	,1	96,9
,28	1	,1	,1	97,0

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

,29	1	,1	,1	97,0
,29	1	,1	,1	97,1
,29	1	,1	,1	97,1
,30	1	,1	,1	97,2
,30	1	,1	,1	97,3
,32	1	,1	,1	97,3
,32	1	,1	,1	97,4
,32	1	,1	,1	97,4
,33	2	,1	,1	97,5
,34	1	,1	,1	97,6
,34	1	,1	,1	97,7
,34	1	,1	,1	97,7
,35	1	,1	,1	97,8
,35	1	,1	,1	97,8
,35	1	,1	,1	97,9
,35	2	,1	,1	98,0
,36	2	,1	,1	98,1
,36	3	,2	,2	98,3
,36	1	,1	,1	98,3
,37	2	,1	,1	98,5
,37	2	,1	,1	98,6
,38	1	,1	,1	98,6
,39	3	,2	,2	98,8
,41	1	,1	,1	98,9
,41	1	,1	,1	98,9
,41	1	,1	,1	99,0
,44	2	,1	,1	99,1
,44	1	,1	,1	99,1
,45	1	,1	,1	99,2
,45	2	,1	,1	99,3
,46	1	,1	,1	99,4
,46	1	,1	,1	99,4
,47	1	,1	,1	99,5
,50	1	,1	,1	99,5
,51	1	,1	,1	99,6
,55	1	,1	,1	99,7
,59	1	,1	,1	99,7
,61	1	,1	,1	99,8
,61	1	,1	,1	99,8
,67	1	,1	,1	99,9
,85	1	,1	,1	99,9

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

	,89	1	,1	,1	100,0
	Total	1746	96,9	100,0	
Missing	System	55	3,1		
Total		1801	100,0		

Controlevariabele depressieve symptomen W2

Hieronder staan de frequentie, de beschrijvende statistieken van de originele variabelen van de controlevariabele depressieve symptomen W2, de hercodering tot de controlevariabele depressieve symptomen W2 en de bijbehorende syntax weergegeven.

Ongelukkig voelen, droevig of depressief (W2)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	673	37,4	40,1	40,1
	Never	563	31,3	33,5	73,6
	Almost never	303	16,8	18,0	91,6
	Sometimes	126	7,0	7,5	99,1
	Often	15	,8	,9	100,0
	Total	1680	93,3	100,0	
Missing	System	121	6,7		
Total		1801	100,0		

Nervus of gespannen voelen (W2)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	511	28,4	30,4	30,4
	Never	581	32,3	34,6	65,0
	Almost never	436	24,2	26,0	91,0
	Sometimes	134	7,4	8,0	98,9
	Often	18	1,0	1,1	100,0
	Total	1680	93,3	100,0	
Missing	System	121	6,7		
Total		1801	100,0		

Te druk maken om dingen (W2)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	488	27,1	29,0	29,0
	Never	498	27,7	29,6	58,7
	Almost never	401	22,3	23,9	82,6
	Sometimes	234	13,0	13,9	96,5
	Often	59	3,3	3,5	100,0
	Total	1680	93,3	100,0	
Missing	System	121	6,7		
Total		1801	100,0		

Deze drie items zijn samengevoegd. De bijbehorende Cronbach's Alpha van deze 3 items is 0,815 wat een goede waarde is. Dit is met de volgende syntax gedaan:

RELIABILITY

```
/VARIABLES=DE2_W2 DE5_W2 DE6_W2  
/SCALE("Depressieve symptomen W2") ALL  
/MODEL=ALPHA  
/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE  
/SUMMARY=TOTAL.
```

Vervolgens zijn de originele waardes gehercodeerd van: 'niet waar (1) tot en met helemaal waar (5)' naar: 'niet waar (0) tot en met helemaal waar (4)'. Dit moest gebeuren voor alle variabelen met depressieve symptomen en de bijbehorende syntax kan gevonden worden bij de uitwerking van de afhankelijke variabele depressieve symptomen W3.

Om uiteindelijk tot de controlevariabele depressieve symptomen W2 te komen zijn de drie variabelen bij elkaar opgeteld en gedeeld door drie. Dit is gedaan met de volgende syntax:

```
COMPUTE Depressieve_sympctomen_W2=(DE2_W2 + DE5_W2 + DE6_W2) / 3.  
EXECUTE.
```

Hierbij hoort de volgende frequentietabel:

Depressieve symptomen (W2)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	312	17,3	18,6	18,6
	,33	144	8,0	8,6	27,1
	,67	199	11,0	11,8	39,0
	1,00	289	16,0	17,2	56,2
	1,33	185	10,3	11,0	67,2
	1,67	153	8,5	9,1	76,3
	2,00	173	9,6	10,3	86,6
	2,33	95	5,3	5,7	92,3
	2,67	60	3,3	3,6	95,8
	3,00	49	2,7	2,9	98,8
	3,33	6	,3	,4	99,1
	3,67	6	,3	,4	99,5
	4,00	9	,5	,5	100,0
	Total	1680	93,3	100,0	
Missing	System	121	6,7		
Total		1801	100,0		

Controlevariabele geslacht

Hieronder staan de frequentie, de beschrijvende statistieken van de originele controlevariabele geslacht weergegeven. Deze controlevariabele is binair met meisje (0) en jongen (1).

Geslacht

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Meisje	875	48,6	49,3	49,3
	Jongen	899	49,9	50,7	100,0
	Total	1774	98,5	100,0	
Missing	System	27	1,5		
Total		1801	100,0		

Interacties

De verschillende interacties zijn berekend met onderstaande syntaxen en onder de syntax staat de bijbehorende frequentietabel.

*Interactie 1 Ouder kind relatie * slachtoffer zijn van pesten:*

*COMPUTE II_OO_S=Ouder_kind_relatie_C * P1outvic_W2.*

EXECUTE.

Interactie 1

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	-3,23	3	,2	,2	,2
	-2,57	3	,2	,2	,3
	-1,90	1	,1	,1	,4
	-1,57	5	,3	,3	,7
	-1,23	13	,7	,7	1,4
	-,90	10	,6	,6	2,0
	-,57	25	1,4	1,4	3,5
	-,23	34	1,9	2,0	5,4
	,00	1521	84,5	87,5	92,9
	,10	28	1,6	1,6	94,5
	,43	46	2,6	2,6	97,2
	,77	49	2,7	2,8	100,0
	Total	1738	96,5	100,0	
	Missing	System	63	3,5	
Total		1801	100,0		

*Interactie 2 ondersteunende relatie met klasgenoten * slachtoffer zijn van pesten:*

*COMPUTE I2_OR_S=P1outvic_W2 * Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C.*

EXECUTE.

Interactie 2

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	-,11	28	1,6	1,6	1,6
	-,10	1	,1	,1	1,7
	-,09	2	,1	,1	1,8
	-,09	2	,1	,1	1,9
	-,09	2	,1	,1	2,0
	-,09	3	,2	,2	2,2
	-,09	4	,2	,2	2,4
	-,09	1	,1	,1	2,5
	-,09	1	,1	,1	2,5
	-,08	1	,1	,1	2,6
	-,07	4	,2	,2	2,8
	-,07	9	,5	,5	3,3
	-,07	4	,2	,2	3,6
	-,07	6	,3	,3	3,9

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

-,07	2	,1	,1	4,0
-,07	5	,3	,3	4,3
-,06	1	,1	,1	4,4
-,06	2	,1	,1	4,5
-,06	1	,1	,1	4,5
-,06	2	,1	,1	4,6
-,05	7	,4	,4	5,0
-,05	1	,1	,1	5,1
-,05	2	,1	,1	5,2
-,05	5	,3	,3	5,5
-,04	4	,2	,2	5,7
-,04	5	,3	,3	6,0
-,04	4	,2	,2	6,2
-,04	1	,1	,1	6,3
-,03	9	,5	,5	6,8
-,03	1	,1	,1	6,9
-,03	3	,2	,2	7,0
-,03	7	,4	,4	7,4
-,02	4	,2	,2	7,7
-,02	2	,1	,1	7,8
-,02	3	,2	,2	8,0
-,02	2	,1	,1	8,1
-,02	2	,1	,1	8,2
-,01	1	,1	,1	8,2
-,01	1	,1	,1	8,3
,00	2	,1	,1	8,4
,00	3	,2	,2	8,6
,00	1521	84,5	87,1	95,7
,00	3	,2	,2	95,9
,01	2	,1	,1	96,0
,01	5	,3	,3	96,3
,02	1	,1	,1	96,3
,03	2	,1	,1	96,4
,03	3	,2	,2	96,6
,04	1	,1	,1	96,7
,04	1	,1	,1	96,7
,04	1	,1	,1	96,8
,04	2	,1	,1	96,9
,04	2	,1	,1	97,0
,05	1	,1	,1	97,1
,05	1	,1	,1	97,1

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

,05	2	,1	,1	97,3
,05	3	,2	,2	97,4
,06	1	,1	,1	97,5
,07	1	,1	,1	97,5
,07	1	,1	,1	97,6
,07	1	,1	,1	97,7
,08	3	,2	,2	97,8
,08	1	,1	,1	97,9
,08	1	,1	,1	97,9
,08	1	,1	,1	98,0
,09	2	,1	,1	98,1
,10	1	,1	,1	98,2
,10	1	,1	,1	98,2
,10	1	,1	,1	98,3
,11	3	,2	,2	98,5
,11	1	,1	,1	98,5
,11	1	,1	,1	98,6
,12	1	,1	,1	98,6
,12	1	,1	,1	98,7
,13	1	,1	,1	98,7
,14	1	,1	,1	98,8
,15	1	,1	,1	98,9
,15	1	,1	,1	98,9
,15	1	,1	,1	99,0
,16	1	,1	,1	99,0
,16	1	,1	,1	99,1
,17	1	,1	,1	99,1
,17	1	,1	,1	99,2
,20	3	,2	,2	99,4
,20	1	,1	,1	99,4
,20	1	,1	,1	99,5
,22	1	,1	,1	99,5
,25	1	,1	,1	99,6
,26	1	,1	,1	99,7
,30	1	,1	,1	99,7
,39	1	,1	,1	99,8
,41	1	,1	,1	99,8
,48	1	,1	,1	99,9
,62	1	,1	,1	99,9
,89	1	,1	,1	100,0
Total	1746	96,9	100,0	

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

Missing	System	55	3,1		
Total		1801	100,0		

*Interactie 3 geslacht * slachtoffer zijn van pesten:*

COMPUTE I3_G_S=sexe_W2 * P1outvic_W2.

EXECUTE.

Interactie 3

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	1637	90,9	93,2	93,2
	1,00	120	6,7	6,8	100,0
	Total	1757	97,6	100,0	
Missing	System	44	2,4		
Total		1801	100,0		

*Interactie 4 Geslacht * ondersteunende ouder-kind relatie:*

COMPUTE I4_G_OO=sexe_W2 * Ouder_kind_relatie_C.

EXECUTE.

Interactie 4

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	-3,23	12	,7	,7	,7
	-2,90	1	,1	,1	,7
	-2,57	1	,1	,1	,8
	-2,23	2	,1	,1	,9
	-1,90	7	,4	,4	1,3
	-1,57	7	,4	,4	1,7
	-1,23	34	1,9	2,0	3,7
	-,90	59	3,3	3,4	7,1
	-,57	80	4,4	4,6	11,7
	-,23	185	10,3	10,6	22,3
	,00	875	48,6	50,3	72,6
	,10	167	9,3	9,6	82,2
	,43	142	7,9	8,2	90,4
	,77	167	9,3	9,6	100,0
	Total		1739	96,6	100,0
Missing	System	62	3,4		
Total		1801	100,0		

*Interactie 5 geslacht * ondersteunende relatie met klasgenoten:*

COMPUTE I5_G_OR=sexe_W2 * Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C.

EXECUTE.

Interactie 5

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	-,11	207	11,5	11,8	11,8
	-,10	1	,1	,1	11,8
	-,09	1	,1	,1	11,9
	-,09	2	,1	,1	12,0
	-,09	11	,6	,6	12,6
	-,09	15	,8	,9	13,5
	-,09	14	,8	,8	14,3
	-,09	13	,7	,7	15,0
	-,09	11	,6	,6	15,7
	-,09	15	,8	,9	16,5
	-,08	9	,5	,5	17,0
	-,08	4	,2	,2	17,2
	-,08	9	,5	,5	17,8
	-,08	2	,1	,1	17,9
	-,08	1	,1	,1	17,9
	-,08	4	,2	,2	18,2
	-,07	2	,1	,1	18,3
	-,07	2	,1	,1	18,4
	-,07	7	,4	,4	18,8
	-,07	19	1,1	1,1	19,9
	-,07	10	,6	,6	20,4
	-,07	18	1,0	1,0	21,5
	-,07	11	,6	,6	22,1
	-,06	17	,9	1,0	23,1
	-,06	7	,4	,4	23,4
	-,06	4	,2	,2	23,7
	-,06	11	,6	,6	24,3
	-,06	4	,2	,2	24,5
	-,05	2	,1	,1	24,6
	-,05	10	,6	,6	25,2
	-,05	17	,9	1,0	26,2
	-,05	7	,4	,4	26,6
-,05	7	,4	,4	27,0	
-,05	24	1,3	1,4	28,3	

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

-,05	7	,4	,4	28,7
-,04	6	,3	,3	29,1
-,04	6	,3	,3	29,4
-,04	6	,3	,3	29,8
-,04	1	,1	,1	29,8
-,04	26	1,4	1,5	31,3
-,03	13	,7	,7	32,0
-,03	4	,2	,2	32,3
-,03	14	,8	,8	33,1
-,03	3	,2	,2	33,2
-,03	12	,7	,7	33,9
-,02	7	,4	,4	34,3
-,02	1	,1	,1	34,4
-,02	2	,1	,1	34,5
-,02	10	,6	,6	35,1
-,02	2	,1	,1	35,2
-,02	1	,1	,1	35,2
-,02	2	,1	,1	35,3
-,02	1	,1	,1	35,4
-,02	3	,2	,2	35,6
-,02	10	,6	,6	36,1
-,01	3	,2	,2	36,3
-,01	2	,1	,1	36,4
-,01	14	,8	,8	37,2
,00	1	,1	,1	37,3
,00	3	,2	,2	37,5
,00	4	,2	,2	37,7
,00	1	,1	,1	37,7
,00	5	,3	,3	38,0
,00	2	,1	,1	38,1
,00	875	48,6	49,8	87,9
,00	4	,2	,2	88,2
,00	8	,4	,5	88,6
,01	1	,1	,1	88,7
,01	8	,4	,5	89,1
,01	2	,1	,1	89,2
,01	2	,1	,1	89,4
,01	3	,2	,2	89,5
,01	2	,1	,1	89,6
,02	7	,4	,4	90,0
,02	5	,3	,3	90,3

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

,02	3	,2	,2	90,5
,03	2	,1	,1	90,6
,03	2	,1	,1	90,7
,03	3	,2	,2	90,9
,03	1	,1	,1	91,0
,03	1	,1	,1	91,0
,03	6	,3	,3	91,3
,04	3	,2	,2	91,5
,04	1	,1	,1	91,6
,04	3	,2	,2	91,7
,04	7	,4	,4	92,1
,04	4	,2	,2	92,4
,04	3	,2	,2	92,5
,05	10	,6	,6	93,1
,05	2	,1	,1	93,2
,05	3	,2	,2	93,4
,06	4	,2	,2	93,6
,06	3	,2	,2	93,8
,07	2	,1	,1	93,9
,07	2	,1	,1	94,0
,07	2	,1	,1	94,1
,07	2	,1	,1	94,3
,07	4	,2	,2	94,5
,07	1	,1	,1	94,5
,07	1	,1	,1	94,6
,08	1	,1	,1	94,6
,08	1	,1	,1	94,7
,08	1	,1	,1	94,8
,08	2	,1	,1	94,9
,08	1	,1	,1	94,9
,08	5	,3	,3	95,2
,09	1	,1	,1	95,3
,09	5	,3	,3	95,6
,10	2	,1	,1	95,7
,10	1	,1	,1	95,7
,10	1	,1	,1	95,8
,11	4	,2	,2	96,0
,11	1	,1	,1	96,1
,11	1	,1	,1	96,1
,11	1	,1	,1	96,2
,11	3	,2	,2	96,4

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

,12	1	,1	,1	96,4
,12	1	,1	,1	96,5
,12	3	,2	,2	96,6
,13	1	,1	,1	96,7
,13	2	,1	,1	96,8
,14	4	,2	,2	97,0
,15	1	,1	,1	97,1
,15	1	,1	,1	97,2
,16	1	,1	,1	97,2
,16	2	,1	,1	97,3
,16	1	,1	,1	97,4
,17	1	,1	,1	97,4
,17	1	,1	,1	97,5
,19	1	,1	,1	97,6
,19	1	,1	,1	97,6
,19	1	,1	,1	97,7
,19	2	,1	,1	97,8
,20	1	,1	,1	97,8
,20	2	,1	,1	98,0
,20	1	,1	,1	98,0
,21	1	,1	,1	98,1
,21	1	,1	,1	98,1
,21	1	,1	,1	98,2
,22	1	,1	,1	98,2
,23	1	,1	,1	98,3
,24	1	,1	,1	98,3
,24	1	,1	,1	98,4
,27	1	,1	,1	98,5
,27	1	,1	,1	98,5
,28	1	,1	,1	98,6
,28	1	,1	,1	98,6
,29	1	,1	,1	98,7
,30	1	,1	,1	98,7
,30	1	,1	,1	98,8
,32	1	,1	,1	98,9
,34	1	,1	,1	98,9
,35	2	,1	,1	99,0
,36	1	,1	,1	99,1
,36	1	,1	,1	99,1
,37	2	,1	,1	99,3
,37	1	,1	,1	99,3

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

	,38	1	,1	,1	99,4
	,39	2	,1	,1	99,5
	,41	1	,1	,1	99,5
	,44	1	,1	,1	99,6
	,44	1	,1	,1	99,7
	,45	2	,1	,1	99,8
	,59	1	,1	,1	99,8
	,61	1	,1	,1	99,9
	,67	1	,1	,1	99,9
	,85	1	,1	,1	100,0
	Total	1757	97,6	100,0	
Missing	System	44	2,4		
Total		1801	100,0		

*Interactie 6 ondersteunende ouder-kind relatie * slachtoffer zijn van pesten * geslacht:*

COMPUTE I6_OO_S_G=Ouder_kind_relatie_C * P1outvic_W2 * sexe_W2.

EXECUTE.

Interactie 6

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	-3,23	2	,1	,1	,1
	-1,90	1	,1	,1	,2
	-1,57	2	,1	,1	,3
	-1,23	5	,3	,3	,6
	-,90	5	,3	,3	,9
	-,57	14	,8	,8	1,7
	-,23	23	1,3	1,3	3,0
	,00	1637	90,9	93,3	96,3
	,10	14	,8	,8	97,1
	,43	24	1,3	1,4	98,5
	,77	27	1,5	1,5	100,0
	Total	1754	97,4	100,0	
Missing	System	47	2,6		
Total		1801	100,0		

*Interactie 7 ondersteunende relatie met klasgenoten * slachtoffer zijn van pesten * geslacht:*

COMPUTE I7_OR_S_G=Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C * P1outvic_W2 * sexe_W2.

EXECUTE.

Interactie 7

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	-,11	22	1,2	1,3	1,3
	-,09	1	,1	,1	1,3
	-,09	2	,1	,1	1,4
	-,09	1	,1	,1	1,5
	-,09	2	,1	,1	1,6
	-,09	2	,1	,1	1,7
	-,08	1	,1	,1	1,8
	-,08	1	,1	,1	1,8
	-,07	4	,2	,2	2,0
	-,07	5	,3	,3	2,3
	-,07	3	,2	,2	2,5
	-,07	2	,1	,1	2,6
	-,07	1	,1	,1	2,7
	-,06	2	,1	,1	2,8
	-,06	1	,1	,1	2,8
	-,06	1	,1	,1	2,9
	-,05	1	,1	,1	3,0
	-,05	3	,2	,2	3,1
	-,05	1	,1	,1	3,2
	-,05	4	,2	,2	3,4
	-,04	1	,1	,1	3,5
	-,04	1	,1	,1	3,5
	-,04	1	,1	,1	3,6
	-,04	6	,3	,3	3,9
	-,03	3	,2	,2	4,1
	-,03	1	,1	,1	4,2
	-,03	6	,3	,3	4,5
	-,03	2	,1	,1	4,6
	-,02	3	,2	,2	4,8
	-,02	1	,1	,1	4,8
	-,02	1	,1	,1	4,9
	-,02	2	,1	,1	5,0
,00	1	,1	,1	5,1	
,00	1	,1	,1	5,1	
,00	2	,1	,1	5,2	
,00	1637	90,9	93,2	98,4	
,01	1	,1	,1	98,5	
,01	1	,1	,1	98,5	

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

	,01	1	,1	,1	98,6
	,02	2	,1	,1	98,7
	,03	1	,1	,1	98,7
	,03	1	,1	,1	98,8
	,04	1	,1	,1	98,9
	,04	2	,1	,1	99,0
	,04	1	,1	,1	99,0
	,04	1	,1	,1	99,1
	,04	1	,1	,1	99,1
	,05	3	,2	,2	99,3
	,05	1	,1	,1	99,4
	,07	1	,1	,1	99,4
	,08	1	,1	,1	99,5
	,11	1	,1	,1	99,5
	,14	1	,1	,1	99,6
	,19	1	,1	,1	99,7
	,20	1	,1	,1	99,7
	,20	1	,1	,1	99,8
	,29	1	,1	,1	99,8
	,39	1	,1	,1	99,9
	,59	1	,1	,1	99,9
	,85	1	,1	,1	100,0
	Total	1757	97,6	100,0	
Missing	System	44	2,4		
Total		1801	100,0		

Bijlage II

In deze bijlage is de syntax te vinden die is gebruikt om de correlatie tussen de verschillende variabelen te berekenen met bijbehorende SPSS-tabellen.

Syntax en correlatie per geslacht van de variabelen: slachtoffer zijn van pesten, geslacht, ondersteunende ondersteunende ouder-kind relatie, depressieve symptomen W2, depressieve symptomen W3, depressieve symptomen W6, proportiescore ondersteunende relatie met klasgenoten:

Syntax data sorteren op geslacht voor berekenen correlaties:

```
SORT CASES BY sexe_W2.
```

```
SPLIT FILE SEPARATE BY sexe_W2.
```

Syntax berekenen van correlatie voor jongens en meisjes:

```
CORRELATIONS
```

```
/VARIABLES=P1outvic_W2 Ondersteunende_ouder_kind_relatie Depressieve_symptomen_W2
```

```
Depressieve_symptomen_W3 Depressieve_symptomen_W6 Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas
```

```
/PRINT=TWOTAIL NOSIG
```

```
/MISSING=PAIRWISE.
```

Correlations^a

		outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	Ondersteunende ouder_kind_rela tie	Depressieve_sy mptomen_W2	Depressieve_sy mptomen_W3	Depressieve_sy mptomen_W6	Proportiescore_O ndersteunende_r elatie_klas
outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	Pearson Correlation	1	,014	,177**	,152**	,047	,026
	Sig. (2-tailed)		,689	,000	,000	,212	,447
	N	882	854	858	847	705	882
Ondersteunende_ouder_kind_ relatie	Pearson Correlation	,014	1	-,013	,032	,050	,047
	Sig. (2-tailed)	,689		,715	,357	,189	,170
	N	854	864	834	831	686	854
Depressieve_symptomen_W2	Pearson Correlation	,177**	-,013	1	,510**	,317**	-,027
	Sig. (2-tailed)	,000	,715		,000	,000	,427
	N	858	834	860	828	688	858
Depressieve_symptomen_W3	Pearson Correlation	,152**	,032	,510**	1	,392**	,007
	Sig. (2-tailed)	,000	,357	,000		,000	,841
	N	847	831	828	858	686	847
Depressieve_symptomen_W6	Pearson Correlation	,047	,050	,317**	,392**	1	-,007
	Sig. (2-tailed)	,212	,189	,000	,000		,843
	N	705	686	688	686	716	705
Proportiescore_Ondersteunen de_relatie_klas	Pearson Correlation	,026	,047	-,027	,007	-,007	1
	Sig. (2-tailed)	,447	,170	,427	,841	,843	
	N	882	854	858	847	705	882

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

a. 0 girl 1 boy = boy

Hieronder de correlatie tussen proportiescores geheim en hulp van klasgenoten:

CORRELATIONS

/VARIABLES=Proportiescore_geheim_klas Proportiescore_helpen_klas

/PRINT=TWOTAIL NOSIG

/MISSING=PAIRWISE.

Correlations

		Proportiescore_geheim	Proportiescore_hulp_klasgenoten
Spearman's rho	Proportiescore_geheim	Correlation Coefficient	1,000
		Sig. (2-tailed)	,777**
		N	1746
Proportiescore_hulp_klasgenoten		Correlation Coefficient	,777**
		Sig. (2-tailed)	1,000
		N	,000
		N	1745

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Bijlage III

In Bijlage III is de syntax en bijbehorende tabellen te vinden van de assumpties, uitbijters en VIF-waardes.

Assumpties:

Hieronder de PP-plots voor depressieve symptomen W3 & W6, ter controle van de assumpties:

PLOT

```
/VARIABLES=Depressieve_symptomen_W3  
/NOLOG  
/NOSTANDARDIZE  
/TYPE=Q-Q  
/FRACTION=BLOM  
/TIES=MEAN  
/DIST=NORMAL.
```

PLOT

```
/VARIABLES=Depressieve_symptomen_W6  
/NOLOG  
/NOSTANDARDIZE  
/TYPE=Q-Q  
/FRACTION=BLOM  
/TIES=MEAN  
/DIST=NORMAL.
```

Assumpties, uitbijters & multicollineariteit.

Hieronder is de syntax van zowel lineaire regressie met afhankelijke variabele depressieve symptomen W3, als de syntax van lineaire regressie met afhankelijke variabele depressieve symptomen W6 te vinden. De syntax van beide lineaire regressies geven direct de syntax voor de assumpties (scatterplot & residuals), uitbijters (Cook's Distance & Leverage) & multicollineariteit (collin tol change)

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

*regressie met Dep W3, uitbijters en plot.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL CHANGE

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT Depressieve_syptomen_W3

/METHOD=ENTER P1outvic_W2 Depressieve_syptomen_W2

/METHOD=ENTER sexe_W2

Ouder_kind_relatie_C

Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C

/METHOD=ENTER I1_OO_S I2_OR_S

/METHOD=ENTER I3_G_S I4_G_OO I5_G_OR

/METHOD=ENTER I6_OO_S_G I7_OR_S_G

/SCATTERPLOT=(*ZRESID ,*ZPRED)

/RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID)

/SAVE COOK LEVER.

*regressies met Dep W6, uitbijters en plot.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL CHANGE

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT Depressieve_syptomen_W6

/METHOD=ENTER P1outvic_W2 Depressieve_syptomen_W2

/METHOD=ENTER sexe_W2

Ouder_kind_relatie_C

Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C

/METHOD=ENTER I1_OO_S I2_OR_S

/METHOD=ENTER I3_G_S I4_G_OO I5_G_OR

/METHOD=ENTER I6_OO_S_G I7_OR_S_G

/SCATTERPLOT=(*ZRESID ,*ZPRED)

/RESIDUALS HISTOGRAM(ZRESID) NORMPROB(ZRESID)

/SAVE COOK LEVER.

Multicollineariteit

Tabel 4 en 6 tonen de *variance inflation factor* (VIF-waarde), waarvan de grenswaarde vier is. Geen enkele van de variabelen heeft een te hoge VIF-waarde en er is dus geen sprake van multicollineariteit.

Uitbijters

De uitbijters van dit onderzoek zijn berekend naar aanleiding van Cook's distance en Leverage. Deze waarden zijn voortgekomen uit de syntaxen van de lineaire regressie met als afhankelijke waarden depressieve symptomen W3 en W6. Voor de grenswaarde van Cook's distance is de formule: $4/n$ gebruikt en voor Leverage: $3*p/n$. Dit betekent de volgende grenswaarden voor de verschillende regressiemodellen:

Uitbijters depressieve symptomen W3:

Uitbijters: Cooks distance= $4/1578=0,00253485$

Leverage= $3*13/1578=0,02471483$

De volgende syntax is gebruikt om de bovenstaande grenswaarden toe te passen op de dataset:

USE ALL.

```
COMPUTE filter_$=(COO_1 <= 0.00253485 AND LEV_1 <= 0.02471483).
```

```
VARIABLE LABELS filter_$ 'COO_1 <= 0.00253485 AND LEV_1 <= 0.02471483 (FILTER)'.  
(FILTER)'.  
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.  
FORMATS filter_$ (f1.0).  
FILTER BY filter_$.  
EXECUTE.
```

Uitbijters depressieve symptomen W6:

Uitbijters: Cooks distance= $4/1266=0,00315956$

Leverage= $3*13/1266=0,03080569$

De volgende syntax is gebruikt om de bovenstaande grenswaarden toe te passen op de dataset:

USE ALL.

```
COMPUTE filter_$=(COO_2 <= 0.00315956 AND LEV_2 <= 0.03080569).
```

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

```
VARIABLE LABELS filter_$ 'COO_2 <= 0.00315956 AND LEV_2 <= 0.03080569  
(FILTER)'.  
VALUE LABELS filter_$ 0 'Not Selected' 1 'Selected'.  
FORMATS filter_$ (f1.0).  
FILTER BY filter_$.  
EXECUTE.
```

Met deze grenswaardes zijn er 133 cases die als uitbijter gelden voor het model met afhankelijk variabele depressieve symptomen W3. Voor het model met depressieve symptomen W6 zijn er 116 cases uitbijters. Hieronder is eerst de syntax en vervolgens de bijbehorende output van het lineaire regressiemodel met afhankelijke variabele depressieve symptomen W3 en vervolgens de syntax en output met afhankelijke variabele depressieve symptomen W6.

Lineaire regressie zonder uitbijters depressieve symptomen W3:

```
REGRESSION  
/MISSING LISTWISE  
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL CHANGE  
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)  
/NOORIGIN  
/DEPENDENT Depressieve_sympptomen_W3  
/METHOD=ENTER P1outvic_W2 Depressieve_sympptomen_W2  
/METHOD=ENTER sexe_W2 Ouder_kind_relatie_C  
Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C  
/METHOD=ENTER I1_OO_S I2_OR_S  
/METHOD=ENTER I3_G_S I4_G_OO I5_G_OR  
/METHOD=ENTER I6_OO_S_G I7_OR_S_G.
```

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,625 ^a	,391	,390	,67378	,391	462,189	2	1442	,000
2	,634 ^b	,402	,400	,66837	,011	8,802	3	1439	,000
3	,634 ^c	,402	,399	,66862	,000	,473	2	1437	,623
4	,636 ^d	,404	,400	,66793	,002	1,994	3	1434	,113
5	,636 ^e	,405	,400	,66838	,000	,036	2	1432	,965

a. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims

b. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, Propetiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy

c. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, Propetiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy, I1_OO_S, I2_OR_S

d. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, Propetiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy, I1_OO_S, I2_OR_S, I5_G_OR, I4_G_OO, I3_G_S

e. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, Propetiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy, I1_OO_S, I2_OR_S, I5_G_OR, I4_G_OO, I3_G_S, I6_OO_S_G, I7_OR_S_G

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	,351	,029		11,927	,000		

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,061	,066	,019	,923	,356	,994	1,006
	Depressieve_syptomen_W2	,640	,021	,623	30,221	,000	,994	1,006
2	(Constant)	,467	,037		12,551	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,092	,066	,029	1,402	,161	,979	1,022
	Depressieve_syptomen_W2	,620	,021	,604	28,939	,000	,954	1,048
	0 girl 1 boy	-,193	,038	-,112	-5,130	,000	,871	1,149
	Ouder_kind_relatie_C	-,001	,030	-,001	-,028	,977	,979	1,021
	Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C	-,329	,203	-,035	-1,617	,106	,898	1,113
3	(Constant)	,467	,037		12,529	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,089	,073	,028	1,217	,224	,798	1,253
	Depressieve_syptomen_W2	,620	,021	,604	28,910	,000	,954	1,048
	0 girl 1 boy	-,193	,038	-,112	-5,104	,000	,866	1,154
	Ouder_kind_relatie_C	,005	,031	,004	,172	,864	,923	1,084
	Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C	-,321	,206	-,034	-1,559	,119	,875	1,143
	I1_OO_S	-,122	,132	-,020	-,922	,357	,900	1,111
	I2_OR_S	-,463	1,088	-,010	-,426	,670	,767	1,304
4	(Constant)	,481	,038		12,692	,000		

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,005	,113	,002	,044	,965	,328	3,047
	Depressieve_syptomen_W2	,619	,021	,604	28,925	,000	,954	1,048
	0 girl 1 boy	-,204	,039	-,118	-5,187	,000	,802	1,246
	Ouder_kind_relatie_C	-,059	,044	-,040	-1,340	,180	,462	2,166
	Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C	-,484	,278	-,051	-1,742	,082	,480	2,083
	I1_OO_S	-,159	,133	-,026	-1,198	,231	,886	1,129
	I2_OR_S	-,202	1,181	-,004	-,171	,864	,650	1,538
	I3_G_S	,130	,151	,034	,861	,389	,264	3,786
	I4_G_OO	,125	,061	,061	2,059	,040	,466	2,144
	I5_G_OR	,343	,408	,024	,840	,401	,490	2,040
5	(Constant)	,481	,038		12,670	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,007	,114	,002	,062	,950	,327	3,061
	Depressieve_syptomen_W2	,620	,021	,604	28,904	,000	,954	1,049
	0 girl 1 boy	-,204	,039	-,118	-5,186	,000	,802	1,247
	Ouder_kind_relatie_C	-,059	,044	-,040	-1,328	,184	,451	2,217
	Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C	-,475	,280	-,050	-1,699	,090	,473	2,112
	I1_OO_S	-,169	,253	-,027	-,666	,505	,244	4,094
	I2_OR_S	-,632	2,009	-,014	-,315	,753	,225	4,444
	I3_G_S	,139	,155	,036	,894	,371	,251	3,981
	I4_G_OO	,125	,062	,062	2,017	,044	,445	2,247

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

I5_G_OR	,324	,414	,023	,782	,434	,476	2,102
I6_OO_S_G	,009	,298	,001	,030	,976	,241	4,153
I7_OR_S_G	,664	2,492	,012	,267	,790	,194	5,153

a. Dependent Variable: Depressieve_symptomen_W3

Lineaire regressie zonder uitbijters depressieve symptomen W6:

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL CHANGE

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT Depressieve_symptomen_W6

/METHOD=ENTER P1outvic_W2 Depressieve_symptomen_W2

/METHOD=ENTER sexe_W2 Ouder_kind_relatie_C Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C

/METHOD=ENTER I1_OO_S I2_OR_S

/METHOD=ENTER I3_G_S I4_G_OO I5_G_OR

/METHOD=ENTER I6_OO_S_G I7_OR_S_G.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,442 ^a	,196	,194	,84072	,196	139,421	2	1147	,000
2	,494 ^b	,244	,240	,81620	,048	24,322	3	1144	,000

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

3	,495 ^c	,245	,241	,81615	,001	1,072	2	1142	,343
4	,502 ^d	,252	,245	,81373	,006	3,264	3	1139	,021
5	,502 ^e	,252	,244	,81428	,000	,235	2	1137	,790

- a. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims
- b. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, Ouder_kind_relatie_C, Proprietiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C, 0 girl 1 boy
- c. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, Ouder_kind_relatie_C, Proprietiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C, 0 girl 1 boy, I1_OO_S, I2_OR_S
- d. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, Ouder_kind_relatie_C, Proprietiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C, 0 girl 1 boy, I1_OO_S, I2_OR_S, I5_G_OR, I4_G_OO, I3_G_S
- e. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, Ouder_kind_relatie_C, Proprietiescore_Ondersteunende_relatie_klas_C, 0 girl 1 boy, I1_OO_S, I2_OR_S, I5_G_OR, I4_G_OO, I3_G_S, I6_OO_S_G, I7_OR_S_G

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	,536	,041		13,161	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,146	,094	-,042	-1,564	,118	,994	1,006
	Depressieve_symptomen_W2	,493	,030	,444	16,696	,000	,994	1,006
2	(Constant)	,810	,051		15,865	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,065	,092	-,018	-,708	,479	,978	1,022

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

	Depressieve_syptomen_W2	,441	,029	,397	15,043	,000	,950	1,052
	0 girl 1 boy	-,430	,052	-,229	-8,317	,000	,869	1,151
	Ouder_kind_relatie_C	-,095	,041	-,060	-2,329	,020	,984	1,016
	Proportiescore_Ondersteunende_r elatie_klas_C	-,534	,286	-,051	-1,867	,062	,901	1,110
3	(Constant)	,814	,051		15,901	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,136	,104	-,039	-1,301	,193	,754	1,325
	Depressieve_syptomen_W2	,442	,029	,398	15,061	,000	,949	1,054
	0 girl 1 boy	-,437	,052	-,233	-8,407	,000	,862	1,161
	Ouder_kind_relatie_C	-,103	,042	-,065	-2,466	,014	,942	1,062
	Proportiescore_Ondersteunende_r elatie_klas_C	-,469	,290	-,044	-1,619	,106	,878	1,139
	I1_OO_S	,114	,204	,015	,561	,575	,901	1,110
	I2_OR_S	-1,874	1,508	-,038	-1,243	,214	,710	1,409
4	(Constant)	,830	,052		16,037	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,106	,163	-,030	-,649	,517	,306	3,273
	Depressieve_syptomen_W2	,439	,029	,395	14,994	,000	,948	1,055
	0 girl 1 boy	-,436	,053	-,233	-8,169	,000	,810	1,235
	Ouder_kind_relatie_C	-,229	,061	-,145	-3,774	,000	,443	2,257
	Proportiescore_Ondersteunende_r elatie_klas_C	-,794	,402	-,075	-1,972	,049	,453	2,209
	I1_OO_S	,053	,204	,007	,260	,795	,890	1,123
	I2_OR_S	-2,232	1,780	-,045	-1,254	,210	,506	1,976

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

	13_G_S	-,062	,232	-,015	-,270	,787	,214	4,677
	14_G_OO	,232	,082	,109	2,825	,005	,441	2,265
	15_G_OR	,636	,570	,042	1,115	,265	,457	2,187
5	(Constant)	,829	,052		15,999	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,085	,167	-,024	-,509	,611	,293	3,416
	Depressieve_syntomen_W2	,439	,029	,395	14,985	,000	,946	1,057
	0 girl 1 boy	-,437	,053	-,233	-8,172	,000	,809	1,235
	Ouder_kind_relatie_C	-,230	,061	-,146	-3,764	,000	,437	2,290
	Proportiescore_Ondersteunende_r elatie_klas_C	-,761	,405	-,072	-1,878	,061	,447	2,239
	11_OO_S	,064	,452	,008	,141	,888	,183	5,477
	12_OR_S	-3,633	2,769	-,074	-1,312	,190	,209	4,776
	13_G_S	-,026	,238	-,006	-,108	,914	,202	4,946
	14_G_OO	,235	,083	,110	2,815	,005	,429	2,332
	15_G_OR	,571	,579	,038	,986	,324	,445	2,248
	16_OO_S_G	-,013	,506	-,002	-,026	,979	,180	5,541
	17_OR_S_G	2,432	3,624	,043	,671	,502	,162	6,185

a. Dependent Variable: Depressieve_syntomen_W6

Bijlage IV

Hieronder zijn de uitwerkingen van de formules voor Figuren 6, 7, 8 en 9 te vinden. Eerst zullen de formules gegeven worden van Figuren 6 en 7 met als afhankelijke variabele depressieve symptomen W3, vervolgens wordt dit gedaan voor Figuren 8 en 9 met als afhankelijke variabele depressieve symptomen W6. De hellingen in de formules zijn gebaseerd op model 4 van Tabellen 7 en 10. De waardes die zijn gebruikt om in te vullen bij de variabelen zijn:

Gemiddelde depressieve symptomen W2=1,145

Gemiddelde ondersteunende ouder-kind relatie (gecentreerd) = 0

Gemiddelde proportiescore ondersteunende relatie klasgenoten (gecentreerd) = 0

De minima en maxima zijn gebaseerd op één standaarddeviatie.

Hoge ondersteunende relatie klasgenoten= 0,12

Hoge ondersteunende ouder-kind relatie= 0,70

Minimum ondersteunende oud-kind relatie= -0,70

Formules depressieve symptomen W3

$$\hat{y}=0.537 + 0.571 * \text{depW2} + 0.090 * S - 0.168 * G - 0.104 * \text{OK} - 0.171 * \text{OR} - 0.091 * \text{I1} + 0.961 * \text{I2} + 0.095 * \text{I3} + 0.174 * \text{I4} + 0.142 * \text{I5}$$

Formules Figuur 6:

Meisje geen slachtoffer hogere ondersteunende relatie klasgenoten

$$\hat{y}=0.537 + 0.571 * 1.452 + 0.090 * 0 - 0.168 * 0 - 0.104 * 0 - 0.171 * 0.12 - 0.091 * 0 * 0 + 0.961 * 0.12 * 0 + 0.095 * 0 * 0 + 0.174 * 0 * 0 + 0.142 * 0 * 0.12 = 1.346$$

Meisje wel slachtoffer hogere ondersteunende relatie klasgenoten

$$\hat{y}=0.537 + 0.571 * 1.452 + 0.090 * 1 - 0.168 * 0 - 0.104 * 0 - 0.171 * 0.12 - 0.091 * 0 * 1 + 0.961 * 0.12 * 1 + 0.095 * 0 * 1 + 0.174 * 0 * 0 + 0.142 * 0 * 0.12 = 1.551$$

Meisje geen slachtoffer gemiddelde ondersteunende relatie klasgenoten

$$\hat{y}=0.537 + 0.571 * 1.452 + 0.090 * 0 - 0.168 * 0 - 0.104 * 0 - 0.171 * 0 - 0.091 * 0 * 0 + 0.961 * 0 * 0 + 0.095 * 0 * 0 + 0.174 * 0 * 0 + 0.142 * 0 * 0 = 1.366$$

Meisje wel slachtoffer gemiddelde ondersteunende relatie klasgenoten

$$\hat{y}=0.537 + 0.571 * 1.452 + 0.090 * 1 - 0.168 * 0 - 0.104 * 0 - 0.171 * 0 - 0.091 * 0 * 1 + 0.961 * 0 * 1 + 0.095 * 0 * 1 + 0.174 * 0 * 0 + 0.142 * 0 * 0 = 1.456$$

Formules Figuur 7:

Meisje geen slachtoffer hogere ondersteunende ouder-kind relatie

$$\hat{y}=0,537 + 0,571 * 1,452 + 0,090 * 0 - 0,168 * 0 - 0,104 * 1,00 - 0,171 * 0 - 0,091 * 1,00 * 0 + 0,961 * 0 * 0 + 0,095 * 0 * 0 + 0,174 * 0 * 1,00 + 0,142 * 0 * 0 = 1,262$$

Jongen geen slachtoffer hogere ondersteunende ouder-kind relatie

$$\hat{y}=0,537 + 0,571 * 1,452 + 0,090 * 0 - 0,168 * 1 - 0,104 * 1,00 - 0,171 * 0 - 0,091 * 1,00 * 0 + 0,961 * 0 * 0 + 0,095 * 1 * 0 + 0,174 * 1 * 1,00 + 0,142 * 1 * 0 = 1,268$$

Meisje geen slachtoffer lagere ondersteunende ouder-kind relatie

$$\hat{y}=0,537 + 0,571 * 1,452 + 0,090 * 0 - 0,168 * 0 - 0,104 * -1,00 - 0,171 * 0 - 0,091 * -1,00 * 0 + 0,961 * 0 * 0 + 0,095 * 0 * 0 + 0,174 * 0 * -1,00 + 0,142 * 0 * 0 = 1,470$$

Jongen geen slachtoffer lagere ondersteunende ouder-kind relatie

$$\hat{y}=0,537 + 0,571 * 1,452 + 0,090 * 0 - 0,168 * 1 - 0,104 * -1,00 - 0,171 * 0 - 0,091 * -1,00 * 1 + 0,961 * 0 * 0 + 0,095 * 1 * 0 + 0,174 * 1 * -1,00 + 0,142 * 1 * 0 = 1,219$$

Formules depressieve symptomen W6

$$\hat{y}=0,876 + 0,423 * \text{depW2} - 0,083 * \text{S} - 0,390 * \text{G} - 0,177 * \text{OK} - 0,352 * \text{OR} - 0,075 * \text{I1} - 1,407 * \text{I2} + 0,019 * \text{I3} + 0,239 * \text{I4} + 0,667 * \text{I5}$$

Formules Figuur 8:

Meisje geen slachtoffer hogere ondersteunende relatie klasgenoten

$$\hat{y} = 0.874 + 0.423 * 1.145 - 0.083 * 0 - 0.390 * 0 - 0.177 * 0 - 0.352 * 0.12 - 0.075 * 0 * 0 - 1.407 * 0.12 * 0 + 0.019 * 0 * 0 + 0.239 * 0 * 0 + 0.667 * 0 * 0.12 = 1.316$$

Meisje wel slachtoffer hogere ondersteunende relatie klasgenoten

$$\hat{y} = 0.874 + 0.423 * 1.145 - 0.083 * 1 - 0.390 * 0 - 0.177 * 0 - 0.352 * 0.12 - 0.075 * 0 * 1 - 1.407 * 0.12 * 1 + 0.019 * 0 * 1 + 0.239 * 0 * 0 + 0.667 * 0 * 0.12 = 1.064$$

Meisje geen slachtoffer gemiddelde ondersteunende relatie klasgenoten

$$\hat{y} = 0.874 + 0.423 * 1.145 - 0.083 * 0 - 0.390 * 0 - 0.177 * 0 - 0.352 * 0 - 0.075 * 0 * 0 - 1.407 * 0 * 0 + 0.019 * 0 * 0 + 0.239 * 0 * 0 + 0.667 * 0 * 0 = 1.358$$

Meisje wel slachtoffer gemiddelde ondersteunende relatie klasgenoten

$$\hat{y} = 0.874 + 0.423 * 1.145 - 0.083 * 1 - 0.390 * 0 - 0.177 * 0 - 0.352 * 0 - 0.075 * 0 * 1 - 1.407 * 0 * 1 + 0.019 * 0 * 1 + 0.239 * 0 * 0 + 0.667 * 0 * 0.12 = 1.275$$

Formules Figuur 9:

Meisje geen slachtoffer hogere ondersteunende ouder-kind relatie

$$\hat{y} = 0,874 + 0,423 * 1,145 - 0,083 * 0 - 0,390 * 0 - 0,177 * 1,00 - 0,352 * 0 - 0,075 * 1,00 * 0 - 1,407 * 0 * 0 + 0,019 * 0 * 0 + 0,239 * 0 * 1,00 + 0,667 * 0 * 0 = 1,181$$

Jongen geen slachtoffer hogere ondersteunende ouder-kind relatie

$$\hat{y} = 0,874 + 0,423 * 1,145 - 0,083 * 0 - 0,390 * 1 - 0,177 * 1,00 - 0,352 * 0 - 0,075 * 1,00 * 0 - 1,407 * 0 * 0 + 0,019 * 1 * 0 + 0,239 * 1 * 1,00 + 0,667 * 1 * 0 = 1,030$$

Meisje geen slachtoffer lagere ondersteunende ouder-kind relatie

$$\hat{y} = 0,874 + 0,423 * 1,145 - 0,083 * 0 - 0,390 * 0 - 0,177 * -1,00 - 0,352 * 0 - 0,075 * -1,00 * 0 - 1,407 * 0 * 0 + 0,019 * 0 * 0 + 0,239 * 0 * -1,00 + 0,667 * 0 * 0 = 1,535$$

Jongen geen slachtoffer lagere ondersteunende ouder-kind relatie

$$\hat{y} = 0,874 + 0,423 * 1,145 - 0,083 * 0 - 0,390 * 1 - 0,177 * -1,00 - 0,352 * 0 - 0,075 * -1,00 * 0 - 1,407 * 0 * 0 + 0,019 * 1 * 0 + 0,239 * 1 * -1,00 + 0,667 * 1 * 0 = 0,906$$

Bijlage V

In deze bijlage is de syntax te vinden van hoe de variabelen zijn samengesteld voor de sensitiviteitsanalyse. Daarnaast is de syntax te vinden van de multipele lineaire regressies en bijbehorende output.

Nieuwe variabelen voor de lineaire regressies met proportiescores “wie helpt je met problemen?”. en “met wie zou je een geheim delen?” apart.

```
COMPUTE C_proportiescore_helpen_klas=Proportiescore_helpen_klas - 0.1390.  
EXECUTE.
```

```
COMPUTE C_proportiescore_geheim_klas=Proportiescore_geheim_klas - 0.0935.  
EXECUTE.
```

Interacties “met wie zou je een geheim delen?”.

```
COMPUTE I8_OG_S=P1outvic_W2 * C_proportiescore_geheim_klas.  
EXECUTE.
```

```
COMPUTE I9_G_OG=sexe_W2 * C_proportiescore_geheim_klas.  
EXECUTE.
```

```
COMPUTE I10_OG_S_G=C_proportiescore_geheim_klas * P1outvic_W2 * sexe_W2.  
EXECUTE.
```

Interacties met “wie helpt je met problemen?”.

```
COMPUTE I11_OH_S=P1outvic_W2 * C_proportiescore_helpen_klas.  
EXECUTE.
```

```
COMPUTE I12_G_OH=sexe_W2 * C_proportiescore_helpen_klas.  
EXECUTE.
```

```
COMPUTE I13_OH_S_G=C_proportiescore_helpen_klas * P1outvic_W2 * sexe_W2.  
EXECUTE.
```

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

Multipele lineaire regressie met afhankelijke variabele depressieve symptomen W3 en variabele “met wie zou je een geheim delen?”.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL CHANGE

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT Depressieve_symptomen_W3

/METHOD=ENTER P1outvic_W2 Depressieve_symptomen_W2

/METHOD=ENTER sexe_W2 Ouder_kind_relatie_C C_proportiescore_geheim_klas

/METHOD=ENTER I1_OO_S I8_OG_S

/METHOD=ENTER I3_G_S I4_G_OO I9_G_OG

/METHOD=ENTER I6_OO_S_G I10_OG_S_G.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,562 ^a	,315	,314	,77649	,315	362,854	2	1576	,000
2	,567 ^b	,322	,320	,77345	,007	5,143	3	1573	,002
3	,568 ^c	,323	,320	,77334	,001	1,226	2	1571	,294
4	,572 ^d	,327	,323	,77168	,004	3,258	3	1568	,021
5	,573 ^e	,328	,323	,77167	,001	1,004	2	1566	,367

a. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims

b. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, C_proportiescore_geheim_klas, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy

c. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, C_proportiescore_geheim_klas, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy, I8_OG_S, I1_OO_S

d. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, C_proportiescore_geheim_klas, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy, I8_OG_S, I1_OO_S, I9_G_OG, I4_G_OO, I3_G_S

e. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, C_proportiescore_geheim_klas, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy, I8_OG_S, I1_OO_S, I9_G_OG, I4_G_OO, I3_G_S, I6_OO_S_G, I10_OG_S_G

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	,420	,032		13,021	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,138	,060	,049	2,312	,021	,970	1,031

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

	Depressieve_symptomen_W2	,593	,023	,551	26,037	,000	,970	1,031
2	(Constant)	,520	,041		12,628	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,150	,060	,053	2,519	,012	,966	1,035
	Depressieve_symptomen_W2	,575	,023	,534	24,797	,000	,930	1,075
	0 girl 1 boy	-,157	,041	-,084	-3,792	,000	,885	1,129
	Ouder_kind_relatie_C	-,026	,028	-,019	-,910	,363	,986	1,014
	C_proportiescore_geheim_klas	-,039	,182	-,005	-,216	,829	,919	1,088
3	(Constant)	,519	,041		12,584	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,144	,060	,051	2,412	,016	,961	1,040
	Depressieve_symptomen_W2	,575	,023	,534	24,762	,000	,928	1,078
	0 girl 1 boy	-,156	,042	-,083	-3,759	,000	,879	1,138
	Ouder_kind_relatie_C	-,008	,031	-,006	-,241	,810	,810	1,234
	C_proportiescore_geheim_klas	-,099	,196	-,012	-,507	,612	,794	1,260
	I1_OO_S	-,101	,074	-,031	-1,365	,172	,816	1,225
	I8_OG_S	,413	,513	,018	,805	,421	,859	1,164
4	(Constant)	,534	,042		12,643	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,095	,088	,034	1,083	,279	,442	2,263
	Depressieve_symptomen_W2	,572	,023	,531	24,677	,000	,926	1,080
	0 girl 1 boy	-,167	,045	-,089	-3,754	,000	,759	1,318
	Ouder_kind_relatie_C	-,105	,045	-,078	-2,369	,018	,399	2,505

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

	C_proportiescore_geheim_klas	-,093	,235	-,011	-,393	,694	,549	1,823
	I1_OO_S	-,091	,074	-,028	-1,219	,223	,813	1,230
	I8_OG_S	,432	,536	,019	,805	,421	,781	1,280
	I3_G_S	,076	,119	,020	,636	,525	,415	2,411
	I4_G_OO	,175	,057	,095	3,078	,002	,454	2,204
	I9_G_OG	,010	,388	,001	,026	,979	,542	1,846
5	(Constant)	,533	,042		12,629	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,080	,089	,029	,900	,368	,427	2,339
	Depressive_symptomen_W2	,572	,023	,531	24,663	,000	,925	1,081
	0 girl 1 boy	-,166	,045	-,089	-3,721	,000	,757	1,321
	Ouder_kind_relatie_C	-,086	,047	-,063	-1,826	,068	,360	2,778
	C_proportiescore_geheim_klas	-,124	,241	-,015	-,514	,607	,523	1,912
	I1_OO_S	-,190	,105	-,059	-1,815	,070	,408	2,452
	I8_OG_S	,791	,894	,035	,884	,377	,281	3,560
	I3_G_S	,090	,120	,024	,753	,452	,411	2,432
	I4_G_OO	,140	,063	,075	2,223	,026	,373	2,682
	I9_G_OG	,092	,418	,007	,219	,827	,466	2,146
	I6_OO_S_G	,199	,149	,043	1,343	,180	,422	2,372
	I10_OG_S_G	-,558	1,117	-,020	-,500	,617	,264	3,793

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

a. Dependent Variable: Depressieve_symptomen_W3

Multipele lineaire regressie met afhankelijke variabele depressieve symptomen W6 en variabele “met wie zou je een geheim delen?”.

REGRESSION

```

/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL CHANGE
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT Depressieve_symptomen_W6
/METHOD=ENTER P1outvic_W2 Depressieve_symptomen_W2
/METHOD=ENTER sexe_W2 Ouder_kind_relatie_C C_proportiescore_geheim_klas
/METHOD=ENTER I1_OO_S I8_OG_S
/METHOD=ENTER I3_G_S I4_G_OO I9_G_OG
/METHOD=ENTER I6_OO_S_G I10_OG_S_G.
    
```

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,400 ^a	,160	,159	,93203	,160	120,419	2	1264	,000
2	,442 ^b	,195	,192	,91346	,035	18,305	3	1261	,000
3	,446 ^c	,199	,194	,91208	,004	2,906	2	1259	,055
4	,453 ^d	,205	,199	,90966	,006	3,242	3	1256	,021
5	,453 ^e	,205	,197	,91032	,000	,077	2	1254	,925

a. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

b. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, C_proportiescore_geheim_klas, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy

c. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, C_proportiescore_geheim_klas, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy, I8_OG_S, I1_OO_S

d. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, C_proportiescore_geheim_klas, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy, I8_OG_S, I1_OO_S, I9_G_OG, I4_G_OO, I3_G_S

e. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, C_proportiescore_geheim_klas, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy, I8_OG_S, I1_OO_S, I9_G_OG, I4_G_OO, I3_G_S, I10_OG_S_G, I6_OO_S_G

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	,604	,043		14,048	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,095	,080	-,031	-1,189	,235	,973	1,028
	Depressieve_symptomen_W2	,473	,031	,404	15,458	,000	,973	1,028
2	(Constant)	,862	,055		15,749	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,058	,078	-,019	-,739	,460	,969	1,032
	Depressieve_symptomen_W2	,427	,031	,365	13,917	,000	,930	1,075
	0 girl 1 boy	-,407	,055	-,200	-7,409	,000	,873	1,146
	Ouder_kind_relatie_C	-,017	,038	-,012	-,458	,647	,988	1,012
	C_proportiescore_geheim_klas	-,534	,254	-,056	-2,105	,036	,915	1,093

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

3	(Constant)	,862	,055		15,777	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,065	,078	-,021	-,834	,405	,961	1,040
	Depressieve_symptomen_W2	,427	,031	,365	13,944	,000	,930	1,076
	0 girl 1 boy	-,408	,055	-,200	-7,420	,000	,873	1,146
	Ouder_kind_relatie_C	-,032	,041	-,021	-,780	,436	,841	1,189
	C_proportiescore_geheim_klas	-,351	,265	-,037	-1,324	,186	,835	1,198
	I1_OO_S	,078	,106	,020	,737	,461	,847	1,181
	I8_OG_S	-1,899	,837	-,060	-2,268	,024	,902	1,109
4	(Constant)	,879	,056		15,758	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,074	,118	-,024	-,627	,531	,421	2,375
	Depressieve_symptomen_W2	,423	,031	,361	13,800	,000	,926	1,080
	0 girl 1 boy	-,409	,059	-,201	-6,971	,000	,761	1,315
	Ouder_kind_relatie_C	-,174	,062	-,117	-2,824	,005	,370	2,703
	C_proportiescore_geheim_klas	-,422	,327	-,044	-1,292	,197	,547	1,829
	I1_OO_S	,080	,106	,021	,755	,450	,845	1,183
	I8_OG_S	-1,907	,866	-,061	-2,203	,028	,839	1,192
	I3_G_S	,007	,160	,002	,043	,966	,384	2,606
	I4_G_OO	,236	,077	,123	3,078	,002	,399	2,503
	I9_G_OG	,216	,524	,014	,412	,680	,571	1,750
5	(Constant)	,878	,056		15,704	,000		

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,068	,120	-,022	-,565	,572	,413	2,424
Depressieve_syptomen_W2	,423	,031	,361	13,795	,000	,925	1,081
0 girl 1 boy	-,410	,059	-,201	-6,974	,000	,760	1,316
Ouder_kind_relatie_C	-,174	,064	-,117	-2,691	,007	,337	2,965
C_proportiescore_geheim_klas	-,397	,333	-,041	-1,192	,234	,526	1,901
I1_OO_S	,077	,166	,020	,465	,642	,342	2,921
I8_OG_S	-2,267	1,262	-,072	-1,796	,073	,395	2,529
I3_G_S	,009	,160	,002	,055	,956	,382	2,617
I4_G_OO	,236	,083	,122	2,835	,005	,340	2,940
I9_G_OG	,147	,553	,009	,265	,791	,513	1,950
I6_OO_S_G	,007	,216	,001	,034	,973	,341	2,935
I10_OG_S_G	,683	1,737	,016	,393	,694	,376	2,660

a. Dependent Variable: Depressieve_syptomen_W6

Multipelle lineaire regressie met afhankelijke variabele depressieve symptomen W3 en variabele “wie helpt je met problemen?”.

REGRESSION

/MISSING LISTWISE

/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL CHANGE

/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)

/NOORIGIN

/DEPENDENT Depressieve_syptomen_W3

/METHOD=ENTER P1outvic_W2 Depressieve_syptomen_W2

/METHOD=ENTER sexe_W2 Ouder_kind_relatie_C C_proportiescore_helpen_klas

/METHOD=ENTER I1_OO_S I11_OH_S

/METHOD=ENTER I3_G_S I4_G_OO I12_G_OH

/METHOD=ENTER I6_OO_S_G I13_OH_S_G.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,562 ^a	,315	,314	,77649	,315	362,854	2	1576	,000
2	,567 ^b	,322	,320	,77342	,007	5,175	3	1573	,001
3	,570 ^c	,325	,322	,77204	,003	3,814	2	1571	,022
4	,574 ^d	,330	,325	,77025	,004	3,440	3	1568	,016
5	,576 ^e	,332	,326	,76965	,002	2,232	2	1566	,108

a. Predictors: (Constant), Depressieve_syntomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims

b. Predictors: (Constant), Depressieve_syntomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, C_proportiescore_helpen_klas, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy

c. Predictors: (Constant), Depressieve_syntomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, C_proportiescore_helpen_klas, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy, I11_OH_S, I1_OO_S

d. Predictors: (Constant), Depressieve_syntomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, C_proportiescore_helpen_klas, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy, I11_OH_S, I1_OO_S, I4_G_OO, I3_G_S, I12_G_OH

e. Predictors: (Constant), Depressieve_syntomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, C_proportiescore_helpen_klas, Ouder_kind_relatie_C, 0 girl 1 boy, I11_OH_S, I1_OO_S, I4_G_OO, I3_G_S, I12_G_OH, I6_OO_S_G, I13_OH_S_G

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	,420	,032		13,021	,000		

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,138	,060	,049	2,312	,021	,970	1,031
	Depressive_syptomen_W2	,593	,023	,551	26,037	,000	,970	1,031
2	(Constant)	,517	,041		12,592	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,150	,060	,053	2,517	,012	,966	1,035
	Depressive_syptomen_W2	,575	,023	,534	24,767	,000	,926	1,080
	0 girl 1 boy	-,152	,040	-,081	-3,784	,000	,936	1,069
	Ouder_kind_relatie_C	-,027	,028	-,020	-,945	,345	,984	1,016
	C_proportiescore_helpen_klas	,044	,115	,008	,377	,706	,972	1,029
3	(Constant)	,517	,041		12,615	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,154	,060	,055	2,586	,010	,957	1,045
	Depressive_syptomen_W2	,574	,023	,533	24,717	,000	,924	1,082
	0 girl 1 boy	-,151	,040	-,080	-3,748	,000	,933	1,072
	Ouder_kind_relatie_C	-,007	,031	-,005	-,221	,825	,807	1,238
	C_proportiescore_helpen_klas	-,065	,123	-,012	-,529	,597	,853	1,172
	I1_OO_S	-,099	,074	-,031	-1,334	,182	,816	1,225
	I11_OH_S	,848	,350	,054	2,420	,016	,874	1,144
4	(Constant)	,535	,042		12,803	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,097	,087	,034	1,110	,267	,448	2,230
	Depressive_syptomen_W2	,571	,023	,530	24,630	,000	,922	1,085

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

	0 girl 1 boy	-,165	,043	-,088	-3,860	,000	,820	1,219
	Ouder_kind_relatie_C	-,104	,044	-,076	-2,329	,020	,398	2,511
	C_proportiescore_helpen_klas	-,139	,180	-,025	-,770	,442	,395	2,531
	I1_OO_S	-,089	,074	-,027	-1,198	,231	,813	1,230
	I11_OH_S	,859	,352	,054	2,439	,015	,861	1,162
	I3_G_S	,093	,118	,025	,788	,431	,423	2,362
	I4_G_OO	,173	,057	,094	3,047	,002	,453	2,209
	I12_G_OH	,129	,232	,018	,556	,578	,417	2,397
5	(Constant)	,532	,042		12,726	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	,096	,087	,034	1,105	,269	,446	2,244
	Depressieve_syntomen_W2	,571	,023	,531	24,651	,000	,922	1,085
	0 girl 1 boy	-,164	,043	-,088	-3,839	,000	,820	1,219
	Ouder_kind_relatie_C	-,086	,047	-,063	-1,833	,067	,359	2,787
	C_proportiescore_helpen_klas	-,069	,186	-,013	-,368	,713	,369	2,710
	I1_OO_S	-,187	,105	-,058	-1,792	,073	,408	2,451
	I11_OH_S	,098	,582	,006	,169	,866	,315	3,176
	I3_G_S	,108	,118	,029	,916	,360	,421	2,374
	I4_G_OO	,141	,063	,076	2,245	,025	,371	2,693
	I12_G_OH	,004	,247	,001	,017	,986	,369	2,711
	I6_OO_S_G	,197	,148	,042	1,329	,184	,422	2,372
	I13_OH_S_G	1,195	,730	,061	1,637	,102	,309	3,238

a. Dependent Variable: Depressieve_syntomen_W3

Multipele lineaire regressie met afhankelijke variabele depressieve symptomen W6 en variabele “wie helpt je met problemen?”.

REGRESSION

```

/MISSING LISTWISE
/STATISTICS COEFF OUTS R ANOVA COLLIN TOL CHANGE
/CRITERIA=PIN(.05) POUT(.10)
/NOORIGIN
/DEPENDENT Depressieve_symptomen_W6
/METHOD=ENTER P1outvic_W2 Depressieve_symptomen_W2
/METHOD=ENTER sexe_W2 Ouder_kind_relatie_C C_proportiescore_helpen_klas
/METHOD=ENTER I1_OO_S I11_OH_S
/METHOD=ENTER I3_G_S I4_G_OO I12_G_OH
/METHOD=ENTER I6_OO_S_G I13_OH_S_G.
    
```

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,400 ^a	,160	,159	,93203	,160	120,419	2	1264	,000
2	,438 ^b	,192	,189	,91506	,032	16,772	3	1261	,000
3	,441 ^c	,194	,190	,91475	,002	1,420	2	1259	,242
4	,449 ^d	,202	,195	,91150	,008	3,998	3	1256	,008
5	,450 ^e	,202	,195	,91192	,001	,421	2	1254	,656

a. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims

b. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, Ouder_kind_relatie_C, C_proportiescore_helpen_klas, 0 girl 1 boy

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

c. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, Ouder_kind_relatie_C, C_proportiescore_helpen_klas, 0 girl 1 boy, I11_OH_S, I1_OO_S

d. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, Ouder_kind_relatie_C, C_proportiescore_helpen_klas, 0 girl 1 boy, I11_OH_S, I1_OO_S, I12_G_OH, I4_G_OO, I3_G_S

e. Predictors: (Constant), Depressieve_symptomen_W2, outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims, Ouder_kind_relatie_C, C_proportiescore_helpen_klas, 0 girl 1 boy, I11_OH_S, I1_OO_S, I12_G_OH, I4_G_OO, I3_G_S, I6_OO_S_G, I13_OH_S_G

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Coefficients Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	,604	,043		14,048	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,095	,080	-,031	-1,189	,235	,973	1,028
	Depressieve_symptomen_W2	,473	,031	,404	15,458	,000	,973	1,028
2	(Constant)	,844	,055		15,454	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,059	,078	-,019	-,750	,453	,969	1,032
	Depressieve_symptomen_W2	,429	,031	,367	13,920	,000	,924	1,082
	0 girl 1 boy	-,374	,053	-,184	-6,996	,000	,929	1,076
	Ouder_kind_relatie_C	-,019	,038	-,013	-,512	,609	,989	1,012
	C_proportiescore_helpen_klas	,013	,154	,002	,085	,932	,972	1,028
3	(Constant)	,845	,055		15,475	,000		

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,062	,079	-,020	-,794	,428	,961	1,041
	Depressive_symptomen_W2	,429	,031	,366	13,923	,000	,924	1,082
	0 girl 1 boy	-,375	,053	-,184	-7,023	,000	,929	1,077
	Ouder_kind_relatie_C	-,034	,041	-,023	-,840	,401	,841	1,189
	C_proportiescore_helpen_klas	,100	,164	,017	,609	,542	,856	1,168
	I1_OO_S	,083	,107	,021	,777	,437	,842	1,187
	I11_OH_S	-,671	,468	-,039	-1,435	,151	,868	1,152
4	(Constant)	,867	,055		15,655	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,094	,118	-,031	-,803	,422	,428	2,338
	Depressive_symptomen_W2	,425	,031	,363	13,797	,000	,920	1,087
	0 girl 1 boy	-,385	,057	-,189	-6,803	,000	,821	1,218
	Ouder_kind_relatie_C	-,179	,062	-,120	-2,903	,004	,370	2,705
	C_proportiescore_helpen_klas	-,135	,240	-,022	-,560	,576	,397	2,520
	I1_OO_S	,081	,106	,021	,759	,448	,840	1,190
	I11_OH_S	-,715	,472	-,042	-1,517	,130	,847	1,181
	I3_G_S	,049	,157	,013	,315	,753	,399	2,507
	I4_G_OO	,242	,077	,125	3,143	,002	,399	2,504
	I12_G_OH	,421	,310	,053	1,360	,174	,420	2,379
5	(Constant)	,865	,055		15,597	,000		
	outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	-,087	,118	-,028	-,736	,462	,425	2,352

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

Depressieve_syptomen_W2	,425	,031	,363	13,803	,000	,919	1,088
0 girl 1 boy	-,384	,057	-,189	-6,791	,000	,821	1,218
Ouder_kind_relatie_C	-,175	,065	-,118	-2,705	,007	,337	2,970
C_proportiescore_helpen_klas	-,081	,249	-,014	-,326	,744	,370	2,702
I1_OO_S	,032	,169	,008	,188	,851	,334	2,990
I11_OH_S	-1,256	,769	-,073	-1,633	,103	,319	3,138
I3_G_S	,054	,157	,014	,340	,734	,398	2,512
I4_G_OO	,235	,083	,122	2,812	,005	,340	2,943
I12_G_OH	,327	,330	,041	,991	,322	,371	2,696
I6_OO_S_G	,074	,218	,015	,342	,732	,337	2,969
I13_OH_S_G	,859	,975	,040	,881	,378	,315	3,170

a. Dependent Variable: Depressieve_syptomen_W6

Bijlage VI

In deze bijlage zijn de syntax en de beschrijvende statistieken te vinden van de missende waarden zoals beschreven in de methode. Daarnaast is de ANOVA van de vergelijking tussen de respondenten die geen waarden missen en die één of meer waarden missen met bijbehorende syntax te vinden.

Missende data per wave

Eerst wordt de syntax gegeven waarmee de variabelen zijn samengesteld of een respondent tenminste één item bij een variabele mist. Dit is gedaan per wave, vervolgens wordt de syntax gegeven en bijbehorende tabellen van de descriptieve statistieken.

```
RECODE          P1outvic_W2          sexe_W2          Depressieve_syptomen_W2
Depressieve_syptomen_W3
    Depressieve_syptomen_W6 Ondersteunende_ouder_kind_relatie
    Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas (SYSMIS=0) (0 thru Highest=1) INTO
VictimMissing
    GeslachtMissing                    Depressieve_syptomen_W2_Missing
Depressieve_Syptomen_W3_Missing
    Depressieve_Syptomen_W6_Missing                    Ouder_kind_missing
Ondersteunende_relatie_klasMissing.
VARIABLE LABELS VictimMissing 'VicMissing' /GeslachtMissing 'SexMiss'
    /Depressieve_syptomen_W2_Missing                    'DepW2Miss'
/Depressieve_Syptomen_W3_Missing 'DepW3Miss'
    /Depressieve_Syptomen_W6_Missing 'DepW6Miss' /Ouder_kind_missing 'OOMiss'
    /Ondersteunende_relatie_klasMissing 'ORmiss'.
EXECUTE.

*samenvoegen variabelen W2.
COMPUTE          Missingness_W2=GeslachtMissing          +          VictimMissing          +
Ondersteunende_relatie_klasMissing +
    Depressieve_syptomen_W2_Missing.
EXECUTE.
```

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

*hercoderen variabelen W2.

RECODE Missingness_W2 (0=0) (ELSE=1).

EXECUTE.

*descriptieve statistieken voor respondenten die een variabele mist.

FREQUENCIES VARIABLES=Depressieve_Symptomen_W3_Missing

Depressieve_Symptomen_W6_Missing

Ouder_kind_missing Missingness_W2

/ORDER=ANALYSIS.

Depressieve symptomen missingness Wave 3

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	96	5,3	5,3	5,3
	1,00	1705	94,7	94,7	100,0
	Total	1801	100,0	100,0	

Depressieve symptomen missingness Wave 6

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	419	23,3	23,3	23,3
	1,00	1382	76,7	76,7	100,0
	Total	1801	100,0	100,0	

OO Missingness Wave 1

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	82	4,6	4,6	4,6
	1,00	1719	95,4	95,4	100,0
	Total	1801	100,0	100,0	

Missingness op Wave 2

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	,00	27	1,5	1,5	1,5
	1,00	1774	98,5	98,5	100,0

Total	1801	100,0	100,0	
-------	------	-------	-------	--

Syntax respondent mist minimaal één variabele

```
COMPUTE Missingdata=NMISS(P1outvic_W2, sexe_W2, Depressieve_symptomen_W2,
Depressieve_symptomen_W3,
    Depressieve_symptomen_W6, Ondersteunende_ouder_kind_relatie,
    Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas).
EXECUTE.
```

```
RECODE Missingdata (0=0) (ELSE=1) INTO Respondent_geen_response.
VARIABLE LABELS Respondent_geen_response 'RespMiss'.
EXECUTE.
```

Syntax en bijbehorende SPSS output ANOVA:

```
ONEWAY P1outvic_W2 Ondersteunende_ouder_kind_relatie Depressieve_symptomen_W2
    Depressieve_symptomen_W3                      Depressieve_symptomen_W6
Proportiescore_Ondersteunende_relatie_klas
    sexe_W2 BY Respondent_geen_response
/MISSING ANALYSIS.
```

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
outgoing nominations on question who bullies you. Thus, selfreported victims	Between Groups	,039	1	,039	,347	,556
	Within Groups	195,966	1744	,112		
	Total	196,005	1745			
Ondersteunende_ouder_kin d_relatie	Between Groups	,076	1	,076	,156	,693
	Within Groups	836,621	1717	,487		
	Total	836,697	1718			
Depressieve_symptomen_W 2	Between Groups	3,786	1	3,786	4,855	,028
	Within Groups	1308,332	1678	,780		
	Total	1312,117	1679			
Depressieve_symptomen_W 3	Between Groups	,727	1	,727	,807	,369
	Within Groups	1532,637	1703	,900		
	Total	1533,364	1704			
Depressieve_symptomen_W 6	Between Groups	,019	1	,019	,018	,892
	Within Groups	1426,380	1380	1,034		

Tersteeg – Helpt het om geholpen te worden?!

	Total	1426,399	1381			
Proportiescore_Ondersteunende_rel atie_klas	Between Groups	,056	1	,056	3,857	,050
	Within Groups	25,439	1744	,015		
	Total	25,496	1745			
0 girl 1 boy	Between Groups	,926	1	,926	3,707	,054
	Within Groups	442,493	1772	,250		
	Total	443,419	1773			

Syntax en bijbehorende SPSS output gemiddeldes vergelijken:

*gemiddeldes vergelijken dep W2 & ondesteunende relatie klasgenoten voor missende data.

MEANS TABLES=Proportiescore_Ondersteunende_rel
atie_klas_C

Depressieve_symp_{tomen}_W2 BY

Respondent_geen_response

/CELLS=MEAN COUNT STDDEV.

Report

RespMiss		Proportiescore_O ndersteunende_rel atie_klas_C	Depressieve_sym ptomen_W2
,00	Mean	-,0036	1,1166
	N	1232	1232
	Std. Deviation	,11356	,86326
1,00	Mean	,0088	1,2240
	N	514	448
	Std. Deviation	,13654	,93523
Total	Mean	,0000	1,1452
	N	1746	1680
	Std. Deviation	,12087	,88402